

EVANGÉLIKUS Élet

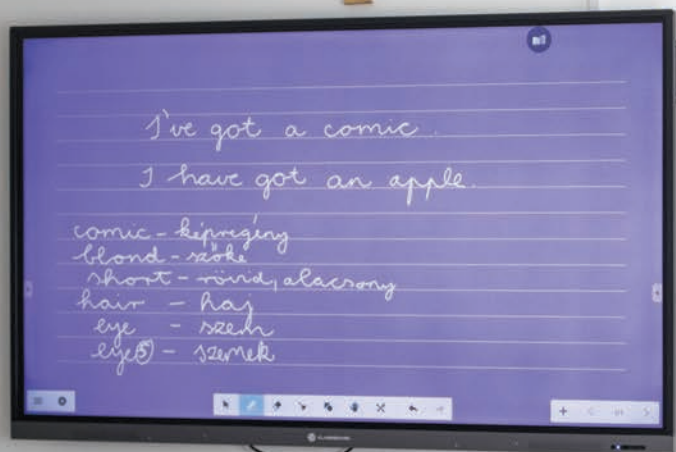
**Cantate – a hálaének
küldetése**

**Andorka Rudolf
szociológusprofesszorra
emlékezünk**

**Én keresek,
Isten megtalál**

Keresztúri iskolapélda

**Szeretetteljes
közösség élményét
tapasztalhatják meg
a diákok**

Isten éltesse minden édesanyját!

Anyák napja alkalmából jó egészséget,
sok boldogságot kívánunk
az édesanyáknak és nagymamáknak.

*A Luther Kiadó munkatársai és
az Evangélikus Élet szerkesztősége*

ÉNEKELJ ÉS IMÁDKOZZ!

Cantate és Rogate vasárnapjának ünnepeit is átfogja mostani magazinunk két dátuma. Mennyire boldog életünk lenne, ha az ének – amely sokszor már önmagában ima – és az imádság lenne minden napunk fókuszában! Ebben a lapszámomban arra is törekedtünk, hogy az aktuális hírek mellett erre a két tevékenységre irányítsuk olvasóink figyelmét.

Bár a járvány a közösségben együtt éneklés örömétől megfosztott minket, de „hálaadásra azért van lehetőség!” – lelkesít László Lajos Gergely lelkész *Küldetés* rovatunk írásában. – És hitem szerint hálaadás nélkül nincs is sikeres küldetés, nincs misszió. Kicsit talán furán mutatnak e sorok újságunk eme rovatában, de legyen szabad missziói lelkülettel gondolkodnunk és vágyódnunk az éneklésre.” Remélve, hogy mihamarabb újra zenghetnek gyülekezeteinkben az énekek – hálaadásunk bizonyosságául!

Luther Márton és Ordass Lajos tollából kapunk tanácsokat ahhoz, hogyan is imádkozzunk. A rövid útmutatók talán egyik legmegfontolandóbb gondolata: „Az ember reggel az első, este az utolsó dolgának az imádkozást tartja.” Ha olykor nehéz is szavakat formálnunk, a reformátor és a püspök gondolatai, könyvei segíthetnek, miként szólítsuk meg Istent.

Thesaurus rovatunkból olvasóink ezúttal Hlovik Ádám életútját ismerhetik meg, amely „sokban formázza kora vidéki lelkipásztorainak életét, akiknek az őket körülvevő közeg s a történelmi események folytán nem mindennapi körülmények között kellett helytállniuk a többnemzetiségű egyházban”.

„Anyának lenni olyan pozíció, amelyet csak limitált alkalommal kap meg az ember” – ezt már Füller Tímea írja személyes hangvételű jegyzetében, őszintén elárulva azt is, hogy az anyaság egyszerre tölthet el ámulattal és félelemmel. „Nincs előtte tanfolyam, vizsga, alkalmassági teszt.” Ezzel az írással köszöntjük a jelenlegi és a jövőbeli édesanyákat.

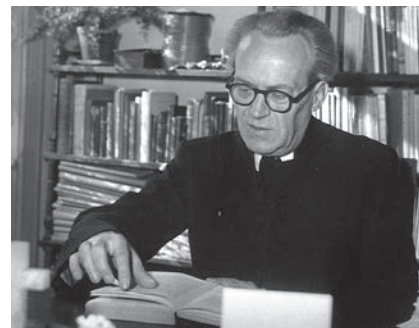
■ KÉZDI BEÁTA

Andorka Rudolf öröksége

„Nagyon fontos számomra, hogy a lutheranizmus, különösen Magyarországon, összekapcsolódott a társadalmi haladás eszményei melletti kiállással. [...] hogy toleráns volt a más nézeteket elfogadókkal szemben” – vallotta Andorka Rudolf. A szociológusprofesszorra emlékezünk.

19. oldal

Ordass Lajos tanácsai az imádkozásról

„Tanácsadás imádkozóknak és olyan embereknek, akik szeretnének imádkozó életre jutni” – így foglalta össze Ordass Lajos püspök a „Nem tudok imádkozni!” című könyvének célját. A kötet mondánivalója ma is ugyanolyan aktuális, mint hatvan évvel ezelőtt.

25. oldal

Keresztúri iskolapélda

Rákoskeresztúron közegyházi támogatással sikerült néhány tanteremmel bővíteni az egyházunk által fenntartott oktatási intézményt, és a korszerűsítés idén is folytatódik. A munkálatokról, illetve a Podmaniczky-iskoláról Erdészné Nagy Éva igazgatót kérdeztük.

30. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Szemerei Benjámín	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Aradi György	6
A hónap igéje – május • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Szemerei János püspök írása	14
Az igehirdető műhelyében • A gyalupadnál: Kendeh K. Péter	16
Küldetés • Cantate – a hálaének küldetése • László Lajos Gergely	17
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	18
Múltidéző • Andorka Rudolf öröksége	19
Interjú • Sorsfordítók – Beszélgetés Veszprémi Erzsébettel	22
Rogate • Így imádkozzál! – Egyszerű útmutató Luther tollából	24
Rogate • Mennyei párbeszéd – Ordass Lajos tanácsai az imádkozásról	25
Jegyzet • A kívánság fája • Andriska János írása	26
Thesaurus • Fejezetek Hlovik Ádám evangélikus lelkész életéből	28
Interjú • Keresztúri iskolapélda – Beszélgetés Erdészné Nagy Éva igazgatónővel ...	30
Ajánló • Kozmikus valóság – Richard Rohr könyve az egyetemes Krisztusról	32
Jegyzet • Alanyi jogon és kitüntetve • Füller Tímea írása	33
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	37
Forrás • Oratio oecumenica	42
A vasárnap igéje • Homoki Pál	43
Az ünnep igéje • Korányi András	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Rihay Szabolcs	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Boros Zsófia biológushallgató (Állatorvostudományi Egyetem) – Dunakeszi. Az istentisztelet számomra olyan, mintha a sivatagból oázisba érnék. Úgy érzem, hogy erre hétről hétre szükségem van. Ez ugyanis lelki feltöltődést és biztos pontot ad nekem, ezután sokkal könnyebben veszem a mindennapi akadályokat. Rendszeresen olvasom a Bibliát, de az igehirdetésben más szavai által kerül a Szentírás üzenete közel hozzám. Bár nem az énekhangomról vagyok híres, szeretem a közös énekléseket, mert abban a közösséget élem meg. Evangélikus közösségünk erejét jelzi az is, hogy vizsgaidőszakban sokan odajönnek hozzám a gyülekezetből, és megkérdezik, miként alakulnak a tanulmányaim. Azt is jó megélni, hogy mi, fiatalok itt valóban tudunk segíteni az idősebbeknek – különösen a koronavírus-járvány idején. Pályaválasztásomban szerepet játszott, hogy már egészen kicsi koromban is lenyűgözőnek tartottam a természet szépségét, az élőlényeknek a működését. Ezt szerettem volna minél jobban megismerni, ezért választottam a biológus szakot. A tudományos és a vallásos nézőpont nem zárja ki egymást, nem mond alapvetően ellen egymásnak, csupán más szempontból közelítik meg ugyanazt a kérdést, azaz teremtettségünket.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Biblia hétszáznegy nyelven

Már hétszáznegy nyelvre lefordították a Bibliát – jelentette be nemrégiben a Stuttgartban működő Német Bibliatársaság. Tavaly a koronavírus-járvány miatti korlátozások ellenére újabb negyvenhat fordítás készült a könyvek könyvéből. A fordítások között szerepel a Csendes-óceán déli részén fekvő Vanuatu szigetállam hano bennszülött nyelvén az Újszövetség és az első teljes Szentírás dagaare nyelven, amelyet Ghánában és Burkina Fasóban több mint egymillió ember beszél.

A bibliatársaság szerint legalább egy könyvet már 3435 nyelvre lefordítottak a Szentírásból, az Újszövetséget pedig 1571 nyelvre ültették át. Négyezer nyelven azonban még nem készült fordítás. A következő húsz évre azt a célt tűzték ki, hogy további ezerkétszáz nyelvre legyen átültetve a Szentírás.

A Stuttgartban egyházi alapítványként működő Német Bibliatársaság mintegy hétszáz könyvet jelentetett már meg, ebből háromszáz bibliakiadás.

Forrás: Magyarhirlap.hu

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Tied a dicsőség és imádat, mert mindenható vagy, Úr a földön, felhőkön és csillagokon túl egyaránt. Mindent látsz és hallasz, tudsz múltat és jövőt – jelen vagy mindennütt. Hisszük: most is közöttünk vagy, és világszerte számos templomban, imaházban, de otthonokban is, ahova behívnak téged. Köszönjük, hogy a technika segítségével még többekhez eljuthat a téged imádó közösség sok-sok áldása.

Add, hogy dicsérő szavaink, énekünk, zenénk valóban a te dicsőségedre hangozzék. Óvj meg bennünket a magamutogatástól, szereplésvágytól, gögtől. Adj nekünk őszinte, alázattal teljes szolgáló életet. Hallasd meg velünk, ha hamisan szólunk, ha felületessé válunk, ha megelégszünk a „magunk módjára imádatokkal”. Te taníts erre, te irányíts, te hozd ki belőlünk a legtöbbet és a legjobbat – hisz téged az illet meg.

Megvalljuk, nehéz előtted megszólalni szenvedésben, veszteségben, kudarcokban, nehéz idők sodrásában. Te tégy mégis alkalmassá és késszé a hálára, köszönetre, bűnbánatra. Vedd el a mások iránt érzett haragunkat, igazságtalan ítélkezésünket. Adj bizalmat egymás iránt, és add nekünk a terhek közös hordozásának készségét.

Így visszük eléd a világjárvány ellen az első vonalban küzdők életét és munkáját: orvosokét, ápolókét, tudósokét, politikusokét. Óvd őket az önzéstől, a haszonleséstől, és add nekik a te erőt, bölcsességedet, hogy kitartsanak az emberfeletti küzdelemben.

Imádkozunk a betegekért, a haladókért, szeretteikért, gondozóikért. Gyógyító Isten vagy: kezeld meg testüket. Szerető Isten vagy: mentsd meg lelküket! Beszélő Isten vagy: szólítsd meg értelmüket! Jelen vagy a világban: hasd át létüket! Létünket. Ne hagyd magára egyházad, hadd hirdesse szerte e világban dicső tetteid! Ámen.

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN 4. VASÁRNAP (CANTATE) – MT 21,14–17

Ez az én helyem!

Hol a helyem? Egy fiatalok körében ismert játék címe: *Ez az én helyem!* A kör közepén álló keresi a helyét. Szeretne minél gyorsabban leülni, de amint odaér, a szomszéd ráteszi a kezét az üres székre, és azt mondja: „Ez az én helyem!” Megismétlődik ez a soron következőkkel is összesen háromszor, majd negyedszerre már a csoport egyik tagjának nevét kell kimondani. Ami ebben a játékban elgondolkodtatott: elég szék van, a közepén álló mégis azt keresi, hol foglaljon helyet.

Keressük a helyünket. Hogyan kell a családi szerepeinkben viselkednünk? Hol van az a hely, ahol kikapcsolódhatunk, töltődhetünk? Sokszor valahova menekülünk és bolyongunk, mert a felettünk tornyosuló problémák elzavarnak minket. De a legfőbb célunk az, hogy az életünknek biztos alapja legyen. Stabilitása. Támpontja, amelyhez odarögzíthetjük magunkat, hogy ne fújjon el semmilyen vihar. Jöhet az a vihar vírus formájában vagy anyagi gondok formájában, jöhet mint gyász vagy lelkitéher-hordozás.

Keressük a biztos, védett kikötőt, ahonnan indul, és ahová tart az életünk. Keressük a tájékozódási pontot. A legnehezebb az egészben az, hogy minden megpróbálja eltakarni, leárnyékolni a jelet. Kizökkeníteni, hogy feladjuk a keresést. Figyelmünket akarja megnyer-ni a világ azzal, hogy vibrál körülöttünk. Próbáljunk most így belépni a történetbe, és ne felejtjük el, hogy mi most helyet keresünk!

Helyünk van Isten közelében. Jeruzsálemben minden a feje tetejére állt. Embertömegek özönlének az ünnepre. Csak lépésben haladok a kialakult forgalmi káoszban. Mindenki megy a maga útján. Szigorúak a szabályok. A templomba érve jövök rá, hogy az áldozat bemutatásának helyszínére nem juthatok el, oda csak a zsidók mehetnek. Megállok középen. Keresem a helyemet. A közelebbiek már foglaltak a beavottoknak. Kívülállónak érzem magam, de vágyom Isten közelségére. Nyitott a szívem felé. Szeretnék vele találkozni, közel lenni hozzá.

Gondolataimba mélyedve nem is veszem észre a velem szemben érkező árust, aki kínálja a portékáit. Teljesen kizökken. Utána jön egy másik, majd egy harmadik. Az egész egy nagy zsidóvásár. Zajos minden. A gondolataim elvesztek. Egy újabb árus hátulról

”

közelít a kígyó szavaival. „Csakugyan...?” Meg akar győzni, de én egyre inkább zárkózom befelé. Már beadnám a derekam, csak hagyjon már békén...

De akkor egy férfi elkezd felborítani az asztalokat, és elzavarja az engem is megkörnyékező üzért. Különös határozottsággal áll meg előttem, és jelenti ki a templomról, hogy az az imádság háza. Felcsillan a remény. Mégiscsak van itt számomra hely. Az imádságaimnak, az istenkeresésemnek.

A pogányok udvarának nevezett templomtéren álló férfi körül izzik a levegő. Vakok és sánták jönnek hozzá. Eddig nem lehettek ott, mert a saját népük azt tartja róluk, hogy a bűneik

BENJAMIN WEST: KRISZTUS BETEGEKET GYÓGYÍT A TEMPLOMBAN (1815)

miatt érte őket ez a nyomorúság. Meggyógyítja őket, rehabilitálja őket. Helyet korbácsol, helyet szerez, helyet kínál. Helyet a templom hajójában. Az Isten templomában.

Foglalj helyet! Megérkeztem. Megérkeztem oda, ahová az emberi szív vágyik. A helyre, ahol ő áll középen, az ő keresztje. Az életünk egyetlen tájékozódási pontja, ahol a feladataink előtt és között megpihenhetünk, erőt gyűjthetünk. Az árbóchoz rögzíthetjük magunkat, ha viharos a szél. Odaakaszthatjuk terheinket, bűneinket, ha nyomják a vállunkat. Mert ő azért adta az életét, hogy ezt a helyet készítse el számunkra. Ez a hatalmas öröm pedig a gyermekek hozsánnázásával együtt válhat a hálaénekké: „Cantate!” – „Énekeljete!”

■ SZEMEREI BENJAMIN

Imádkozzunk! *Úr Jézus! Köszönöm neked, hogy rögzítetted az életemet a te országodban. Ez az én helyem. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 2.) *Jézus mondja: Azok a beszédek, amelyeket én mondtam nektek: Lélek és élet. Jn 6,63 (5Móz 32,46–47; Lk 19,37–40; Kol 3,12–17; Zsolt 45) Az életigenlő dallamok sorából ma felcsendülnek az anyák napi énekek. Nekik csendül, akik egykor megpihentették kezüket a növekvő domborulat, amely bennünket rejtett. Nekik, kik keresztsontjukra támasztott tenyérrel nyújtottak levegőért, hogy személyünk terhével tekintsenek az ismeretlen jövőbe, latba vetve szeretetüket e törékeny világ valóságai között, értünk. Az énekszó ma Jézust is illeti. Aki új életre szül, ahogy szól. S bár olykor kemény beszéddel lep meg, vele tápláló kenyereink érkezik nemcsak a mára, holnapra vagy egy emberöltőre, de a múlhatatlan élet számára is. Amit szülőanya s életre dajkálók meg nem adhattak, azt kapjuk így Jézusban: az élet kenyere.*

Hétfő (május 3.) *Az Úr az én támaszom. Tágas térre vitt ki engem... 2Sám 22,19–20 (Mt 9,9; 2Móz 15,[1–11]19–21; Dán 9,1–19) Sokszor nagyon is reálisan számolhatunk azzal, hogy mivel az időnk fogytán, a lehetőségeink behatároltak, visszább kell vennünk az álmainkból. Saját lehetőségeinket mérlegelve még csak megfutamodásnak sem tűnik mindez. Dávid király a hálaénekében arról az egész életútján mellette kitaró Úrról vall, aki támasza lett a kicsiségben és az erőtlenségben. A kozmosz hatalmas erőit könnyűszerrel kontroll alatt tartó, a fejek fölé tornyosuló hullámok közül kiszabadító Istenről hallunk. Az a bizonyos tágas tér a kicsik, a vesztesre állók, a szorongattatást átélők reménysége. Lelki értelemben a tágas teret sosem lehet a büszke magaslatok horizontjáról meghódítani. Az alázat lankáin át pillanthatjuk csak meg, ahova ő maga vezet.*

Kedd (május 4.) *Mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindazokhoz, akik segítségül hívják őt... Róm 10,12 (Zsolt 138,3; 1Sám 16,14–23; Dán 9,20–27) Általában a kedvencek kiváltsága, hogy élvezzék a bőkezűség előnyeit. E szűkebb kör láttán azután a távolabbról érkezők gyakran levonják a következtetést: ilyen mértékkel nekünk úgysem jutna... Pál a választott nép tagjaként vall meggyőző erővel arról, hogy az egy élő Isten mindezt másként rendezte el. Az ő országában senkinek sincs előjoga, és senki sem marad le kényszerűen a legnagyobb lehetőségekről. Bárki megérkezhet a mindenség gazdag Urának bőségébe, amelyet üdvösségnek nevezünk. Ez a bőség ugyanis Krisztusban tárul föl, válik elérhetővé. Ezért hívhatjuk bátran segítségül Isten, szeretett Fiára tekintve! Minden kétségünk és kishitűségünk ellenében Jézus azért lett szegénnyé értünk, és azért támadt fel halálából dicsőségesen, hogy soha többé ne maradjunk kikoszorazva.*

Szerda (május 5.) *Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. Mt 5,5 (Jer 27,5; Róm 15,14–21; Dán 10,1–21) A szelídek ereje abban rejlik, hogy meg tudják különböztetni a hosszabb távon termőre forduló befektetéseket a pillanat érdekétől. Ezért szüretelhetnek tíz év múltán is a megkímélt fákról. A szelídek együtt hajolnak oda a gyerekekkel, hogy megfigyeljék a madarak odúját, a borsó csírázását, a kalapos gombák avar fölé emelkedését. Képesek meglátni a vízpárában is a sziklazúzó erőt. Ezért esélyt adnak „a kevesebb a több” szemléletének. A szelídek nem abban bíznak csupán, amit maguk hódíthatnak meg maguknak, hanem abban, amiről sejtik, hogy ki fog bontakozni. A szelídek lépései folytatódhatnak utódaik utódaiban is. A szelídek boldogságát otthonosan fogadja a föld.*

Csütörtök (május 6.) *Mindenki várakozva néz rád, és te idejében adsz nekik eledelt. Kinyitod kezedet, és kielégítesz minden élőlényt kegyelmesen. Zsolt 145,15–16 (Lk 12,22–24; 1Kor 14,6–9.15–19; Dán 12,1–13) Megragadó dokumentumriportot láttam egy magyar családról, amely mezőgazdasági vállalkozást épített új birtokán, egy trópusi sziget vulkáni hegyének tövében. Szomszédjaik jó vízellátás mellett árasztással öntözték dús kertjeiket. Nekik a hegy mélyedéseiben megülő harmatcseppekből forrászó szerény erek nyújtották a megélhetést. A csepegtetett víz mégis elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy beérjenek csodálatos gyümölcsök. Valahogy így van Isten is, aki pontosan tudja, hogy mire van szükségünk, és időben gondoskodik a legszükségesebből.*

Péntek (május 7.) *Tudjuk, hogy [...] meghallgat minket... 1Jn 5,15 (Zsolt 25,5; Jel 5,6–14; Péld 25,11–28) Az apostoli levél arra biztat, hogy bátran kérjünk Isten akaratával egyezően. Jó tudnunk, hogy a szándékok születésétől a szavak megformálását találunk visszhangra Istennél imáink. Még ki sem mondjuk, ő már tudja. Meghallgatja akár hallgatással teli sóhajainkat is.*

Szombat (május 8.) *Mert az Isten országa közöttetek van! Lk 17,21b (Zsolt 44,27; Jn 6[60–62]63–69; Péld 26,1–17) Isten országa ott köszön ránk, ahol Krisztus követőivé leszünk. Amikor többé nem a hiábalóság erővel akarunk birokrakelni. A világháborús borzalmak lezárásának emléknapján, a győzelem napján Jézus követőiként arra is figyel met kell fordítsunk, hogy milyen folyamatok erősítik fel köztünk az ellenségeskedés ösztönös pótcselekvéseit. Ahol Jézus követésre hív, ott egyszerre kapitulálnak az életellenes erők.*

■ ARADI GYÖRGY

Testvéreim javáért

Sok szülő biztatja arra gyermekét, hogy nyissa ki a száját, álljon ki magáért, ne hagyja magát elnyomni. Magunkért kiállni: ezt sok felnőtt is ismeri és gyakorolja is. De igénk nem erről szól, hanem arról, hogy másokért álljunk ki, olyanokért, akik hátrányos helyzetben vannak, valamilyen igazságtalanságot szenvedtek. Értük szót emelni viszont már nem az erősségünk.

Vannak azután olyanok is, akik inkább arra a népi bölcseségre tanítják gyermekeiket, hogy „ne szólj szám, nem fáj fejem”. Bizonyára van emögött egy-két kellemetlen tapasztalat. Minek is tennénk ki magunkat támadásnak, hátrányos elbánásnak? Könnyű erre az álláspontra jutni, hiszen azzal érvelhetünk, hogy nem minket ért sérelem, nem a mi dolgunk.

Havi igénk egy édesanyának, mégpedig egy király édesanyjának a szájából hangzik el. Arra figyelmezteti fiát, hogy uralkodása során legyen az elnyomottak, kihasználta, tehetetlenek pártfogója. Mert a jó és igazságos uralkodónak kötelessége törődni a rászorulókkal, a szegényekkel és a joghátrányt szenvedőkkel. Rajta keresztül a *Példabeszédek* könyve arra szólít, hogy emeljük fel hangunkat, és álljunk ki az igazságosságért. Kötelessége ez az egyéneknek, a társadalom vezetőinek, a politikusoknak és az egyháznak is. Mert a hallgatás cinosság, ahogyan Babits Mihály mondatja Jónással: „...mert vétkesek közt cinkos aki néma.” (*Jónás könyve*) Ezért nem maradhat néma a kereszténység, az egyház sem, az igazságtalanságokat, visszaéléseket látva.

Ezt vallotta a 20. század egyik legnagyobb teológusa, a német evangélikus lelkész, Dietrich Bonhoeffer is. A hitleri Németország náci őrületében, látva emberek elnyomását, üldözését, ismerve a koncentrációs táborok borzalmait, zsidók és politikai elítéltek megsemmisítését, hitbeli, erkölcsi kötelességének tekintette, hogy megnyissa a száját, sőt hogy tevékenyen is részt vegyen az ellenállásban. Úgy is, hogy tudta, az életét kockáztatja. Ezzel a tudattal vett részt a Hitler elleni merényletben, amely után őt is letartóztatták, koncentrációs táborba zárták, végül kivégezték.

Kiállni félelemmel jár. Nem tagadta ezt Bonhoeffer sem, mégis vállalta. Egy lelkészársának küldött levelében azt írta: „Végső soron szakítanunk kell az állam cselekedeteivel szemben teológiailag megtámogatott tartózkodásunkkal – az egész csak félelem. Aki pedig fél, az nem hisz.”

Nyisd meg a szádát a másikért, az embertársadért. A hit nem magánügy. A hit közügy! Az egyén és a társadalom igazságosságának és szolidaritásának ügye. Igazság és szolidaritás nélkül nincs egészséges, működőképes társadalom, nincs demokrácia, csak diktatúra.

Félreértés azonban, ha az ilyen „kiállást” másokért úgy képzeljük el, hogy tüntetni, szólni, beszédeket tartani, posztolni, kommentelni kell. Ez is egy lehetőség, és vannak helyzetek,

amikor szükség is van erre, de mi mindig beleesünk abba a hibába, hogy úgy képzeljük: ahhoz, hogy tegyünk valamit, nagy dolgokra, különleges tettekre van szükség. És mert ilyeneket mi nem tudunk, hát nem is teszünk semmit. Pedig a világ, az élet nem csak nagy dolgokból áll. Sőt sokkal inkább sok kis, jelentéktelennek tűnő szó, egyéni tett formálja az életet.

Teréz anyától kérdezte meg valaki egyszer, mit lehet tenni a kiszolgáltatottakért. „Menj haza – válaszolta Teréz anya –, és légy a feleségednek jó és segítő férje, a gyermekeidnek jó és igazságos apja.”

A *Facebookon* olvastam egy idézetet az *I. e. 10 000* című filmből: „Egy jó ember kört rajzol maga köré, és gondoskodik a benne lévőkről... asszonyáról, gyermekeiről. Van, aki nagyobb kört rajzol... így a fivéreiből, nővéreiből is gondoskodik. És vannak olyanok, akik sokkal többre hivatottak. Ők akkor kört rajzolnak, amibe sokkal, de sokkal több ember fér.” Nem kell nagyobb kört rajzolnunk, mint amekkorával megbirkózunk. De azon a körön belül legyünk igazságosak, szolidárisak, segítőkészek.

Hol tudom mások érdekében megnyitni a számam? Hol tudom képviselni az ügyeiket? Nem elméleti válasz oldja meg ezt a kérdést, hanem az élet hozza magával, és mi vagy felismerjük, vagy nem. Ezért hát néhány, az életből való példa segítsen jó döntéseinkben.

Győzd le a büszkeségedet, ismerd el a hibádat, és kérj bocsánatot attól, akit megbántottál! Ne félj a megalázkodástól: lásd be és ismerd el, hogy a kamasz gyerekednek is lehet igazsága! Győzd le a kényelemszeretettedet, szánj rá egy fél órát, és hallgasd meg türelemmel a másik ember panaszát! Győzd le a félelmedet, és merj a többiekkel szemben is véleményt mondani, kiállva amellett, akit háttérbe szorítanak! Sok lelki sérülés, tragédia, sőt öngyilkosság is történik amiatt, hogy az iskolában vagy a *Facebookon* fiatalok rászállnak valakire, zaklatják. Egy együttérző komment akár életet is menthet.

És nem utolsósorban ne feledd: az imádság is „szájnyitás”. Imádkozz az elnyomottakért, a hátrányos helyzetűekért, a kiszolgáltatottakért! Imádkozz az ének szavaival (EÉ 455,1):

*Testvéreim javáért
Fáradnom, küzdenem
Adj erőt, örök Isten,
Én édes Istenem,
Hogy tövises pályámon
Ragyogjon szeretet,
Mert aki boldogít mást,
Boldog csak az lehet!*

„Lelkiismeretemhez és Isten ígéjéhez vagyok kötve”

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnökségének nyilatkozata

Nyilatkozatot adott ki a Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége a wormsi birodalmi gyűlés ötszázadik évfordulóján. Luther Márton 1521. április 18-án tette világhosszá: a császári felszólítás ellenére sem vonja vissza tanait.

Az 1517. október 31-én elindult reformáció folyamatának sorsfordító pillanata volt, amikor 1521. április 18-án a wormsi birodalmi gyűlésen Luther Márton a császári felszólítás ellenére sem vonta vissza tanait, mondván, hogy ő „a Szentírás foglya”, és hogy „nem tanácsos az embernek a lelkiismerete ellen tenni”. A reformátor nagyfokú személyes kockázatot vállalt a nyílt vitával, hiszen korábban már pápai átok is sújtotta, mégis megjelent Wormsban.

„Itt állok, másként nem tehetek” – a hagyomány szerint ezzel a mondattal

nyilvánította ki hitvallásos elkötelezettségét, és ezáltal tette saját személyét Németország-, majd egész Európa-szerte ismert közszereplővé és tanainak sorát a hitviták kereteit szétfeszítő közüggvé.

A birodalmi gyűlést követően Luthert biztonságos helyre, Wartburg várába menekítették, ahol a Biblia német nyelvre fordításával nemcsak a keresztény tanítás közérthetőségét segítette elő, hanem a nemzeti nyelvek és kultúrák fejlődésének is nagy lendületet adott.

Luther Mártonnak a Krisztust és a kegyelmes Istent középpontba állító tanítása napjainkban is sokaknak nyújthat vigasztalást és biztatást Magyarországon és világszerte. Bátorságának személyes példája mindenkinek erőt adhat, aki meggyőződését és lelkiismeretét követve cselekszik.

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége a wormsi birodalmi gyűlés ötszázadik évfordulójára emlékezve a reformátor példája nyomán hívja fel a figyelmet az egyházak hivatására és felelősségére a járvány sújtotta Magyarországon és az önmagát kereső Európában.

Budapest, 2021. április 16.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*
PRÖHLE GERGELY *országos felügyelő*

Húsz éve írták alá az Ökumenikus chartát

Közös nyilatkozatot adott ki április 12-én az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa és az Európai Egyházak Konferenciája az Ökumenikus charta aláírásának huszadik évfordulójára. Ennek fordítását közöljük.

Az európai kontinens az elmúlt húsz évben történelmének viszonylag békés időszakát élte át, és az ökumenikus kapcsolatok is kedvező irányban mozdultak. A fejlődés látható volt a mindennapi élet különböző területein a közös fellépésben, például helyi szintű ökumenikus kezdeményezésekben, valamint a vegyes felekezeti házasságok terén. Számos teológiai egyezmény született, a teológusok új generációja pedig már ökumenikus szellemben nevelkedett.

A közös projektek is virágkorukat érték. Az egyházak nagyobb elszántsággal folytatták az együttműködést az igazságosság és a béke érdekében – nem utolsósorban a más földrészekről kiinduló, megnövekedett népességmozgás miatt –, valamint sok közös erőfeszítést tettek a teremtett világ védelméért is. Az *Ökumenikus charta* üzenete új lendületet adott ennek az átalakulási folyamatnak. Örömmel és hálával tartozunk Istennek, a mi Te-

remtőnknek a békéért és az ökumenikus mozgalomban elért eredményekért.

Miközben Isten országát tartjuk szem előtt, társadalmaink és egyházaink számára továbbra is nagy kihívást jelent emberi bűnösségünk és megosztottságunk. Szükség van a régi és új választóvonalak áthidalására, a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek pedig arra ösztönöznek, hogy átforgalmazzuk hozzáállásunkat és a struktúrákat. A demokráciát és a természeti környezetet fenyegető veszélyek sem múltak el, ezért újul erővel kell figyelmünket az élet teljességére irányítanunk.

A kontinens egyes részein fellobbanó fegyveres konfliktusok és az elmúlt évek terrortámadásai bűnbánatra, megbocsátásra és az igazság keresésére hívnak. A minket körülvevő valóság és a szolgálatunk újraértelmezését szükségessé tévő koronavírus-járvány közepette egyházaink megerősítik elkötelezettségüket amellyel, hogy közösen, az egység lelke által vezérelve Krisz-

tusról, Megváltónkról és az általa kínált új élet ígéretéről kívánunk tanúságot tenni a Szentlélek erejének segítségével.

Egyházaink törekednek arra, hogy „egyek legyenek”, ahogy *János evangéliumának* 17. fejezetében Krisztus Urunk meghagyta, és ahogy az *Ökumenikus charta* is megfogalmazza, bár tudatában vagyunk annak, hogy a keresztények egysége nem csak az emberi igyekezeten múlik. Ugyanakkor ennek az egységnek, amelyért Jézus imádkozott, és amelyért szenvedett is, érezhetővé kell válnia a világban. Mi magunk is az egység eszközei kívánunk lenni, és erősíteni szándékozunk az egyházaink közötti testvéri kapcsolatot a közös imádság és a közös tettek révén, hogy szolgálatunkkal az igazságosság és a béke megvalósulását munkálhassuk a világban.

CHRISTIAN KRIEGER, *az Európai Egyházak Konferenciájának elnöke*
ANGELO BAGNASCO *bíboros,*
az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnöke

Forrás: Ceceurope.org
Fordítás: BALICZA KLÁRA

Püspöki körlevél

Májustól személyesen is megélhetjük az istentiszteleti közösséget

Tapintható módon jelen van a vágy egyházunkban, hogy újra átélhessük a személyes találkozást az istentiszteleti közösségben. A Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa az április 15-én kelt körlevelében úgy fogalmaz: a templomok megnyitását május elejétől tartják reálisnak. Az egyházkerületek lelkes vezetőinek üzenetét közöljük.

Kedves Testvéreink!

Nagyon várjuk már a szabadulást a vírus szorításából. Egyházunkban is tapintható a felfokozott vágy, hogy újra megélhessük a személyes találkozást az istentiszteleti közösségben. A vírusveszélynek sajnos nincs még vége, amit a magas fertőzési és halálozási adatokból naponta követhetünk, ezért egymás életének és egészségének védelmében továbbra is fokozott óvatosságot és türelmet kérünk.

Azt javasoljuk, hogy április végéig lehetőleg még online módon tartsák istentiszteleteiket.

Örömrre és reményre ad viszont okot, hogy az oltások előrehaladtával fokozatosan javulnak a kilátások. A templomok megnyitását a húsvét ünnepe utáni negyedik vasárnaptól (május elejétől) tartjuk reálisnak, de akkor is a bezárás előtti szigorú feltételek betartása mellett: templom- és kézfertőtlenítéssel; minimális másfél méteres távolság megtartásával; kötelező maszkviseléssel; rövid istentisztelettel, kevés énekkel, egyelőre úrvacsora nélkül; lehetőség szerint regisztrációval.

Kérjük az alkalmak lehetőség szerinti elektronikus közvetítését a nyitás után is.

Hordozzuk addig is imádságban a gyászolókat, a betegeket és a betegség ellen naponta kemény küzdelmet vívókat! Gondoljunk imádságainkban az iskolákban oktató pedagógusokra, diákjainkra – közöttük különösen is a nehéz helyzetben érettségizőkre – és hitoktatóinkra.

Útmutatónk heti igéjével köszöntjük Testvéreinket: „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre...” (1Pt 1,3)

Budapest–Győr, 2021. április 14.

Testvéri szeretettel a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa:

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*

KONDOR PÉTER *püspök*

SZEMEREI JÁNOS *püspök*

Covid-keresztek az utak mentén

Egy régi hagyomány felelevenítésével szeretné felvenni a harcot a Covid-járvány ellen Pilis város plébánosa. Dóka Tamás arra biztatja minden magyarországi település lakóit, hogy a korábbi nagy pestis-, illetve kolera-járványok emlékezetére felállított út menti keresztek mintájára most Covid-kereszteket állítsanak fel.

A Váci Egyházmegye pásztorja szerint ez nemcsak összehozza a közösséget, hanem a hit jelenlétét is nyilvánvalóvá teszi a köz-

területeken. A Pest megyei településen már neki is láttak a megvalósításnak, és a plébánosnak csak pozitív tapasztalatai vannak.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MERÉNYI ZITA

Hazánkban a legtöbb ilyen keresztet a 18–19. században állította a lakosság, sokszor egy-egy pusztító járványra emlékezve. 1720-ban és 1738-ban is nagy pestisjárvány pusztított Magyarországon, 1831-ben és 1849-ben pedig a kolera szedte az áldozatait.

A mostani járvány kapcsán ezt a hagyományt szeretné újjáéleszteni Dóka Tamás: „Bárkivel beszéltem a hívek közül, mindenki megígérte, hogy támogatni fog akár anyagiilag, akár munkával – mondta. – Beszéltem a helyi önkormányzat, illetve a kisebbségi önkormányzatok vezetőivel és a pilisi református lelkésszel is, akik egy emberként álltak az ügy mellé. Sőt a szomszédos Dánszentmiklós polgármestere is szólott, hogy náluk is állítanak egyet. Mi itt Pilisen közös erőből megcsináljuk, és remélem, kezdeményezésünk az ország számos településére, sok emberhez eljut, akik szintén felállítják falujuk, városuk határában a Covid-keresztet, hogy ezzel emlékeztessünk mindenkit: ahogy minden rosszon, úgy Krisztus ezen a betegségen is győzedelmeskedni fog.”

■ KRÚDY TAMÁS

Forrás: Magyar Kurír

Pályázati forrás nélkül nincs esély

Nem odázható a liszói templom felújítása

Az állandó vizesedés miatt a Zala megyei Liszói evangélikus templomának falai penészesek, néhol megrepedtek. Az épületre már ráférne egy átfogó rekonstrukció. Veres József lelkész három éve igyekszik pályázati pénzt szerezni a felújításra...

FOTÓK: SZAKONY ATTILA / ZALAI HÍRLAP

Veres József Surdon, Nemespátróban és Liszóban teljesít szolgálatot, így mindhárom településen élő híveinek sorsát a szívéen viseli. A liszói templom 1867-ben épült. Az új tanítólakás és az iskola 1882-ben készült el. A hetven év viharaitól megtépázott templomot 1936-ban újjitották fel, majd 1982-ben zajlott renoválás. A lelkész elmondta: az utolsó beruházás 2008-ban történt, akkor megerősítették a tornyot, villanyhálózatot építettek, és új borítást kapott a tető.

„A legnagyobb problémát a vizesedés okozza – folytatja Veres József. – A salétromos fal üzenete sürgető: azonnal meg kell találni a vizesedés okát, és tenni kell ellene. Ahogy a talajvíz bejutott a falba,

elindult felfelé a szerkezetbe. Szinte mindenütt eláztatta a vakolatot, majd pára formájában távozott onnan. Ennek következtében megjelent a gombásodás és a penész. Rendkívül fontos lenne ezek megszüntetése, valamint a külső és belső festés is. Szintén jó lenne megmenteni a szinte a templommal egyidős, kivételesen ritka orgonát. A hangszer ugyancsak felújításra vár, hiszen a párás, dohos levegő nem használ a szerkezetének, épphogy csak működik.”

Az evangélikus lelkész három éve szolgál Liszóban is, s mivel rögtön szembesült a templom gondjaival, pályázott a Bethlen Gábor Alapkezelőhöz, ám eddig elutasították. Általában a pénzühiányt

vagy a túljelentkezést jelölték meg indoknak. Veres Józsefet viszont kemény fából faragták, nem adja fel, az újabb kiírásra is jelentkezik. Szerinte cselekedni kell: a közösség életében értékes templomot kötelességük megmenteni. Az egyháznak belső pályázati rendszere nincs, ha sikerül állami támogatáshoz jutni, akkor általában egy bizonyos összeggel a jó ügy mellé állnak. Persze a hívektől nem kérhetnek ekkora áldozatot, de ha végre befogadják a tervüket, akkor az önkormányzattal együtt meglesz az összefogás.

„Két évvel ezelőtt egy vállalkozó felmérte a munkákat, akkor közel tizennyolcmillió forintos árajánlatot adott – teszi hozzá. – Ez mára valószínűleg huszonkétmillió forint feletti összeget emésztene fel, s minél tovább várunk, annál több pénzbe kerülhet. Mivel a liszóiak nem rendelkeznek más hellyel, ezért havonta kétszer találkozunk a templomban. A hittanórákat – a vonatkozó járványügyi szabályok szigorú betartása mellett – a gyerekeknek lehetőség szerint az otthonaikban tartom.”

■ BENEDEK BÁLINT
Forrás: Zaol.hu

Indul a templomfelújítási program. Nagy összeggel támogatja a kormány a templomok felújítását – derül ki a március 31-én megjelent *Magyar Közlönyből*. A 1148/2021. (III. 31.) számú kormányhatározat szerint a magyar templomfelújítási program keretében a kormány 25,79 milliárd forintnyi forrást biztosít erre a célra a Gazdaságvédelmi Alapból. Az összeg átcsoportosításáért a pénzügyminiszter és a miniszterelnök általános helyettese [Semjén Zsolt egyházügyekért is felelős kormányfőhelyettes – a szerk.] felel. A határozat szerint amint az összeget átcsoportosították, indulhat a program. EÉ

Folytatódik a Magyar falu program

Újabb kategóriákban adhatják be pályázataikat a kistelepülési helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások, egyházközségek és civil szervezetek a Magyar falu programban – tudatta a Miniszterelnökség.

A modern települések fejlesztéséért felelős kormánybiztos, Gyopáros Alpár által jegyzett közlemény azt írja: a Falusi Civil Alap közel ötmilliárd forintos keretéből a falvakban működő egyesületek, alapítványok az idén is négy célra pályázhatnak. Ingatlanberuházási, -felújítási támogatás esetén hatmillió forint, gépjárműbeszerzési támogatás esetén ötmillió forint, eszközbeszerzés és program-szervezési támogatás esetében pedig maximálisan két-kétfélmillió forint igényelhető.

Az önkormányzatok a tulajdonukban lévő közterületi játszóterek és óvodai

játszóudvarok építésére, kialakítására, felújítására, eszközök és felszerelések fejlesztésére, beszerzésére nyújthatnak be pályázatot. Az erre a célra rendelkezésre álló keretösszeg másfél milliárd forint. A közlemény szerint saját tulajdonú temetőik infrastrukturális fejlesztésére a települési önkormányzatok mellett a történelmi egyházak is igényelhetnek támogatást, erre a kormány összesen hárommilliárd forintot biztosít.

A pályázatokat a Magyar Államkincstár elektronikus felületén, illetve a Falusi Civil Alap esetében a nemzetpolitikai

informatikai rendszeren keresztül május 7-ig lehet benyújtani. A támogatottak köréről hatvan napon belül döntés születik.

A közlemény emlékeztet arra, hogy az elmúlt két évben a *Magyar falu programnak* a helyi életminőség javítását célzó pályázati alprogramjánál a nyertes pályázatok száma meghaladta a tizenkétezet, a kifizetett állami támogatások összege pedig a százharcmincmilliárd forintot. A program harmadik éve tartó teljes költségvetése a falusi családi otthonteremtési kedvezménnyel, a falusi útalappal és a kisboltok támogatásával együtt több mint hatszázmilliárd forint – közölte a Miniszterelnökség.

■ MTI

Megújul Pápa evangélikus temploma

Zajlanak és előreláthatólag május végére fejeződnek be a pápai evangélikus templom régóta várt felújítási munkálatai. Az épület talajcsövezéssel, falszárító vakolattal és furatos befecskenkezésel mentesítik a megsüllyedést és repedéseket okozó nedvességtől. Lambéria és vakolat nélküli falakkal, ponyvakkal letakart oltárral és padosorokkal jelenleg szokatlan látványt nyújt az épület.

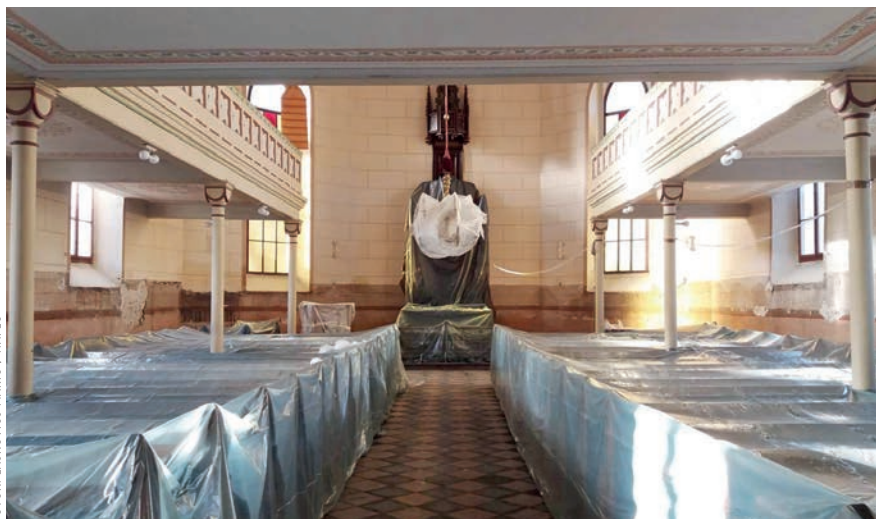
A Veszprém megyei város lutheránusainak lelki otthona II. József türelmi rendelete után, 1784–1786 között épült, a hajórészhez 1884-ben építették a tornyot. A 20. század folyamán azonban a templom megsüllyedt.

„A munkát a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház hetvenezer euróval támogatta, továbbá a helyi önkormányzat három-, a hívek pedig eleddig kétfélmillió forinttal. A közel huszonkilencmillió forint összköltségű, a műemlékvédelem által is felügyelt beruházás a tervek szerint május végére fejeződik be” – mondta el Polgárdi Sándor, aki reméli, hogy a további munkálatokra is sikerül majd pályázati forrás(oka)t nyerniük.

Forrás: Laskovics Mária / Veol.hu

Polgárdi Sándor esperes és Németh Tamás építési műszaki ellenőr a felújítás alatt álló evangélikus templomban

FOTÓK: LASKOVICS MÁRIÓ / NAPLÓ

Hidat építeni a nyomor és a gyülekezet között

Konferencia jellegű szemináriumi napot tartottak március 26-án az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Másoddiplomás lelkész szakosok és nappali tagozatos, teológus-lelkész szakos hallgatók együtt gondolkodtak a hátrányos helyzetűek között végzett missziói tevékenységek lehetőségéről, eredményeiről és dilemmáiról.

A szemináriumi munkában a hallgatókat evangélikus és metodista lelkészek segítették, akik gyülekezeti és intézményi tevékenységük során intenzíven foglalkoznak hátrányos helyzetű emberekkel. Beszámolóik alapján fontos alapvetés volt, hogy szolgálatuk minden szempontból a másik ember feltételek nélküli megsegítését és új lehetőségek felé indítását jelenti.

A klasszikus értelemben vett missziói munka pedig már egy új minőségű találkozás létrejötté, ahogyan erről Laborci Géza, a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház igazgató lelkésze vallott a szakmaiság és a spiritualitás őszinte találkozása kapcsán. Az a szeretetszolgálat, amellyel elérhető a „szociális balesetet” szenvedett embertársaink, Isten Szentlelke segítségével olyan átrendeződést indíthat el, amelyben létrejöhet az Istenre találás sorsfordító eseménye. Mindemellett mai gyülekezeti életünk

egyik legnagyobb kihívása, hogy mennyiben tudunk fokozatosan nyitottá válni a nyomorból érkezők befogadására.

A nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat megismerése után a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium 2011-es indulásának eseményeit idézte fel a hallgatók számára Molnár Erzsébet lelkész, az intézmény vezetője. A roma szakkollégiumok működése a kulturális és közismereti modulok mellett nagyon fontos spirituális, lelki elemeket is tartalmaz, így a szakkollégista hallgatók a keresztény hit megismerésén túl meghívást kapnak az egyház közösségébe is.

A tótkomlói evangélikus gyülekezet a traditionalitásából fakadó erőforrások felhasználását tűzte ki célul, amikor belevágott a *Tanyaprogram* kialakításába. Szpisák Attila lelkésznek, a Tótkomlói Evangélikus Szeretetszolgálat intézményvezetőjének beszámolójából megtudhatták a résztvevők, hogy a gyülekezet a több mint har-

minc önkéntessel a gazdasági önállósodás elérését is tervbe vette, amikor meglévő szolgálataira (például szenvedélybeteg ellátása) építette fel az új programot. Mindezekon túl – diakóniai, missziói és kulturális szempontok mellett – az agrárium fejlesztése is fontos tényezője a tótkomlói projektnek. A *Tanyaprogram* és a már meglévő szolgálati területek integrálódása után a gyülekezet úgynevezett missziós központtá is szeretne válni, ahonnan további missziót végző munkatársak végezhetnének szolgálatot a térségben.

Dr. Petriné Chikán Katalin dunakeszi lelkész a gyülekezeti munkája mellett a Sztéhlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat értelmi fogyatékosokat gondozó intézményének diakóniai lelkésze is a városban. Kétpólusú szolgálatának közös halmazából fakad a kérdés, hogyan lehet meggyőzni az egészségeseket a befogadás lehetőségéről és felelőségéről. A gyülekezet tagjai számára azonban nem csupán kihívás, hanem ajándék is, amikor a szeretetvendégségeken asztalközösségekben együtt lehetnek az intézmény gondozott tagjaival. Ez a közösség az intézményben is megvalósul, hiszen a gyülekezet önkéntesei rendszeresen segítenek az imaórákon és az ünnepi alkalmakon, megélve, hogy mit jelent az egymás iránti felelősség és küldetés felismerése.

A nap délutáni programja a Magyarországi Evangélikus Egyház cigánymissziós szolgálatának megismerésével kezdődött. Bakay Péter lelkész, cigánymissziós mun-

Kétszáz üldözött szír család térhetett vissza otthonába Magyarország segítségével

Köszönetét fejezte ki Orbán Viktor miniszterelnöknek és a magyar népnek Szíriából Jean Abdo Arbach homszai érsek azért a támogatásért, amelynek nyomán kétszáz menekült szír család térhetett haza – tájékoztatta a Magyar Távirati Irodát április 12-én Havasi Bertalan, a miniszterelnök sajtófőnöke.

A szíriai egyházi méltóság felidézte levelében, hogy Homsz városában magyar segítséggel két keresztény ifjúsági központot és kétszáz lakást újíthattak fel, amelyek a Szíriában 2011 óta tomboló erőszak során semmisültek meg. „Imádkozunk Önért és azért, hogy Magyarország egyre inkább stabil pajzsa legyen a világban az üldözött keresztény értékeknek” – írta Orbán Vikornak címzett levelében a homszai metropolita.

Havasi Bertalan az MTI-nek elmondta: a homszai program megvalósítása során a helyi szakmai közreműködő partner a Magyar Máltai Szeretetszolgálat volt.

■ MTI

FOTÓ: AVENIRE.IT

katárs beszámolójából valós képet kaphattak a szeminárium résztvevői arról, mit jelent úgy végezni ezt a missziós szolgálatot, hogy egyházunkban minimális bázisa van ennek a területnek, és a hagyománya sincs meg annak, hogy cigányokkal foglalkozunk. Ami fejlődés ezen a téren történt, az az elmúlt húsz év gyümölcse. Ugyanakkor közösségeinkben helyenként még mindig jelen van a nyitottság hiánya, az elutasítás. Pedig ez a misszió – mint „embermentés” – sokszorosan lehetőséget adhatna lelki megújulásra is.

A Szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálat kiemelkedő missziói tevékenységet végez a tanyavilág hátrányos helyzetű lakosai között. Lázár Zsolt esperes mégis felhívta a figyelmet arra, hogy segítő szolgálatuk célja alapvetően nem a misszionálás, hanem a tanyavilágban élő idősek és kiszolgáltatott emberek materiális megsegítésére. Régi tanyai iskolákban idősklubokat hoztak létre, amelyek a közösségi élet központjaivá váltak, mára pedig szociális intézményre épülő gyülekezeti központok is lettek, és ezekben ma már istentiszteleteket is tartanak. A szeretetszolgálat egyéb feladatai közül kiemelkedik az évente többször megrendezett ételosztás is. Ezen alkalmakkor az ott helyben készített ebédadagokhoz néhány jó szó, lelki üzenet, olykor imádság is társul a rászoruló emberek számára. A gyülekezet és a szeretetszolgálat közös „projektje” még az *Angyali reggelek* programsorozat, melynek során helyiek és meghívott vendégek együtt tesznek bizonyosságot az életükben megtapasztalható isteni kegyelem ajándékairól.

Az evangélikus missziói tevékenységekkel való ismerkedés után Gyurkó Donát metodista lelkész és PhD-hallgató segítette a hallottak elméleti összefoglalását a diakónia gyülekezetépítésre és misszióra gyakorolt hatásainak átgondolásával. Érdekes volt megismerkedni a metodista egyház cigánymissziójának történetével, táboraival és szervezési kérdéseivel, melyek az evangélikus tapasztalattal megegyezően mutatják a problémákat és a dilemmákat, illetőleg ugyanúgy vetik fel a hátrányos helyzetűek között végzett misszió új útjainak keresését minden keresztény ember és közösség számára.

■ DR. PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa, Gyakorlati Intézetének vezetője

Csodákra emlékeztek Kőszegen

Húszéves a Békesség Háza

A hálaadás és az emlékezés egy ünnepé vált hétköznapon történt, meghívott vendégek és a gyülekezet tagjai nélkül, zárt körben, a lakók és munkatársak közösségében. A Kőszegi Evangélikus Egyházközség egykori konventháza ma a szeretetotthon harminckét lakójának otthona.

FOTO: SCHWAHOFER PÉTER

A kőszegi gyülekezet majd négyszázhetven éves történetében húsz esztendő nem olyan nagy idő. Mégsem tehetők meg, hogy ne álljanak meg, és ne emlékezzenek istentiszteleti közösségben arra, amit ez alatt a két évtized alatt kaptak.

„Emlékezetessé tette csodáit [...] az Úr” – figyeltek együtt a zsolttáros szavára (Zsolt 111,4), majd végignézték az otthon egykori lakóinak, dolgozóinak és gyülekezeti önkénteseinek arcát felidéző képeket. Azokéit, akikkel együtt élhették meg, hogy „az Úr csodásan működik” (ÉÉ 328,1), ő ad reményt és békességet.

Ez munkálkodott a gyülekezet egykori elnökségének, Ittész János lelkésznek és Koczor Lajos felügyelőnek a gondolataiban, hogy az egykor államosított, majd az egyházi kárpótlás során visszakapott épületrészben Békesség Háza néven, az azonos elnevezésű alapítvány égjsze alatt szeretetotthon kezdje meg működését.

Az otthon és a gyülekezet egymástól elválaszthatatlan kapcsolata azóta is magától értődő az Insula Lutheranán, a kőszegi evangélikus szigeten. Az első öt évben a szó szoros értelmében is egy fedél

alatt élt a gyülekezet az otthon lakóival, hiszen a Gyöngyös utcai konventházban volt a lelkészlakás, a gyülekezeti terem és a lelkészi hivatal is. Amikor azután 2006-ban megépült az új gyülekezeti ház és a lelkészlakás, lehetségessé vált az otthon bővítése is. Azóta új lift került az intézménybe, megtörtént az épület energetikai korszerűsítése, és – ami a legfontosabb – mára egy elkötelezett munkatársi csapat végzi itt munkáját.

Türmezei Erzsébet *Csodákra emlékezni jó!* című versének részletét idézték az ünnepen:

*Meglátni, hogy minden utunkat
hú és hatalmas kéz vezette,
javunkra szolgált minden tette:
csodákra emlékezni jó!*

Az évforduló alkalmából is jó volt Isten csodáira emlékezni. Egykori lakókra, munkatársakra, örömökre és nehézségekre. Érdekességként megemlíthető, hogy volt olyan lakója is az otthonnak, aki tizenöt hónapon keresztül az ország legidősebb férfinak volt. (Ribnikár Antal, Tóni bácsi száznyolcadik életévét betöltve három évvel ezelőtt tért vissza Teremtőjéhez.) Hálát adtak az Úrnak Kőszegen azért a csodáért is, hogy a koronavírus mindeddig elkerülte otthonukat.

Három testvérüket külön is köszöntötték az ünnepen: Víg Józsefnét, Irénke nénit, aki húsz évvel ezelőtt az elsők között költözött be az otthonba (*képünkön*), valamint Freyler Ernőné intézményvezetőt és Szentesi József gondnokot, akik részt vettek az otthon indításában, és ma is azon munkálkodnak, hogy valóban a békesség háza legyen. Ahogyan Ézsaiásnál olvassuk: „Uram, te szerzel nekünk békességet, hiszen mindent te tettél, ami velünk történt.” (Ézs 26,12)

■ B. Cs.

FOTÓ: MKSZ / KOVÁCS ANIKÓ

Andorka Sándor 2020-ban sportvezetői kategóriában átvehette a Magyar Kézilabda-szövetség Török Bódog-életműdíját

FOTÓ: 25YE ARSEHF.EUROHANDBALL.COM

Az Európai Kézilabda-szövetség (EHF) Andorka Sándort 2016-ban EHF Special Awarddel tüntette ki

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Emlékezés Andorka Sándor evangélikus sportdiplomatára

Az élet és halál Ura március 25-én, hetvenöt éves korában szólította el Andorka Sándort. Szomorú elmeneteléről újságok tucatjaiban lehetett olvasni, mivel ő a magyar és a nemzetközi kézilabdavilág kiemelkedő szaktekintélye, sportdiplomatája volt. Azt azonban kevesebben tudják, hogy személyében egyházunkhoz mélyen kötődő hittestvérünk távozott közülünk.

1945. július 28-án született Andorka Sándor és Tövis Erzsébet első gyermekeként. Gyermekkor a Tolna megyei kis falucskához, Kétyhez kötődik, ahol édesapja az evangélikus gyülekezet lelkeseként szolgált. Középkisként Szekszárdra került, itt érettségizett, azután technikus oklevelet szerzett. A szekszárdi Volánnál helyezkedett el, majd egy nagy váltással az idegenforgalom területén kezdett dolgozni. Az Expressz-irodában kapott munkát, ahol kiváló nyelvérzéke mellett – angolul, németül és oroszul is anyanyelvi szinten beszélt – felfigyeltek megbízhatóságára, kreativitására és jó problémamegoldó képességére, ezért Balatonföldvára küldték; a Juventus Hotel vezetését és a Fesztivál Hotel építésének levezénylését bízták rá. Ennek sikeres teljesítése után az új szálloda igazgatójává nevezték ki. Mivel időközben megházasodott, majd két fiuk is született, immár családosan Tolna megyéből a Balaton partjára költöztek, ahol megteremtették új otthonukat.

Életében a sport szeretete hobbiból hivatássá változott. A sport szabályos keretek között folyó tisztes küzdelem, de fontos hozzá biztosítani ezeket a kereteket. Játékvezetőként egyre nagyobb szerepet vállalt ebben. Elvégezte a Testnevelési Főiskolát, és három sportágban – röplabdában, labdarúgásban és kézilabdában is – NB-s játékvezetői minősítést szerzett.

Végül a kézilabda területén érte el igazi nagy sikereit. Legenda játékospáros alkottak Schóber Ottóval, akivel 1981-től négyszázötven NB I-es hazai élvonalbeli meccset vezettek, közöttük tíz Magyar Kupa-döntőt. 1983-tól egyre több – összesen kétszázkilencvenhét – nemzetközi mérkőzés levezetését bízták rájuk. 1996-tól több mint két évtizeden keresztül, 2018-as nyugdíjazásáig képviselte hazánkat a Nemzetközi Kézilabda-szövetségben – amely az olimpiák kézilabda-eseményeit és a világbajnokságokat szervezi –, valamint az Európai Kézilabda-szövetségben.

Sportvezetőként nyolc felnőtt férfi-, illetve női világbajnokságon, tizennégy felnőtt-Európa-bajnokságon, számtalan kor-

osztályos Európa- és világbajnokságon, továbbá két olimpián képviselte hazánkat.

Halálának másnapján a *Nemzeti Sport* című újság hasábjain Horváth Gabriella, a Magyar Kézilabda-szövetség főtájkára a következőt írta róla: „Óriási szerepe volt számos, az elmúlt évtizedekben a háttérben elért magyar sikerben, ezek közül is kiemelkedik, hogy elnyertük a 2022-es férfi-Európa-bajnokság rendezési jogát két és fél évvel ezelőtt Glasgow-ban, de rengeteget köszönhetnek neki a magyar klubok és játékvezetők is. Mindenkinek a mentora volt, aki a nemzetközi kézilabdaéletben bármilyen szerepet játszott Magyarországról, rengeteget tanultunk tőle.”

Tevékenységét több díjjal és kitüntetéssel is elismerték, közöttük a kézilabdában kapható legnagyobb, a Török Bódog-életműdíjjal, illetve Balatonföldvár városától megkapta a díszpolgári címet.

Ahogy a bevezetőben írtam, nekünk ő nem csupán egy kiváló és nemzetközileg is elismert sportvezető, aki sokat tett a hazai sportért és annak tisztaságáért, de egy szívünkhöz közel álló hittestvér is. Mindig fontos volt számára a családi házból hozott lelki örökség, az evangélikus egyházban megélt hitélet. Rendszeresen részt vett az istentiszteleteken, és siófoki gyülekezetében presbiterséget is vállalt. Templomba külföldi szolgálati útjain is igyekezett eljutni. Egy svédországi rendezvényen például a szállodájuk közelében lévő evangélikus templomba is elment, és nagy csalódottság töltötte el, látván, hogy ott milyen kevesen voltak. Ezt a tapasztalatát szomorúan osztotta meg a testvérével, és valahogy így fogalmazott: „Tudod, mi hálásak lehetünk, hogy itthon vannak, akik szívesen mennek a templomba, mert Svédországban a jólétben inkább víkendezni mennek...”

2007-ben a Balatonföldváron rendezett magyar-bajor egyházi találkozónak ő volt a házigazdája. Balatonszárszói üdülőnk és konferencia-központunk működtetéséhez az elmúlt tizenhét évben nagyon sok segítséget nyújtott idegenforgalmi tapasztalataival és bölcsességével. Magam is ennek az intézménynek az igazgatótanácsában (amelynek a haláláig ő volt az elnöke) ismerhettem meg közelebbről. Nagyon jó volt vele találkozni, beszélgetni. Hálás vagyok azért, hogy ismerhettem.

Az Úr adjon neki békés pihenést, szereteteinek pedig vigasztalást! ■

Nem frázisokban beszélni

A gyalupadnál: Kendeh K. Péter

Idén indult sorozatunkban lelkészekkel találkozhatnak olvasóink „hát-térmunka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Kendeh K. Pétert, a Csömöri Evangélikus Egyházközség lelkészét, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának lelkésziéletpályamodell-koordinátorát a parókia kertjében, gyalulás közben kérdeztük istentiszteletre készülésének műhelytitkairól.

Fával való munka. „A szél fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hová megy: így van mindenki, aki a Lélektől született” – olvassuk Jézus szavát a Szentírásban (Jn 3,8). Ezzel mutat rokonságot a lelkész vallomása: „A fával

szoktam nyírni, manapság barkácsolásra, asztalosmunkára váltottam ezt a tevékenységet. Ez egyrészt azért jó nekem, mert nem vagyok asztalnál ülő típus, másrészt a fizikai munka közbeni gondolkodás más létállapot, ihletett idő, amikor

hanem szépirodalmat is; a kedvenceinek Dosztojevskij, Milan Kundera és Thomas Mann művei számítanak. „Sajnos olvasásra ma már kevesebb időm van, ugyanakkor tapasztalom, hogy olvasmányélményeim által kialakult egy bizonyos viszonyulás ahhoz, hogy mit gondolok Istenről, életről, magamról” – mondja.

A kommentárokat mindig elolvassa a készüléshöz, a Biblia után ezt tekinti kiindulási pontnak. „Prédikációra készülve nem feltétlenül illusztrációkban gondolkodom, sokkal inkább irodalmi igényességre törekszem. Azt szeretném, hogy a magam szintjén se legyenek frázisok a prédikációmban. Természetesen lehetnek olyan gondolatok, amelyek valakinek sokat jelentenek, de ha tudom, hogy igazából csak üres, jól hangzó szövegek, akkor nem mondom el őket.”

Nyomtatott igehirdetés. „Minden prédikációm teljes egészében legépelem. Ez a munkafolyamat lehetőséget ad arra, hogy képernyőn is szembesüljek a szöveggel. Ilyenkor mintegy tükörként felteszem minden mondatnál a kérdést, hogy így helyes-e mondani, ezt a tartalmat szeretném-e megfogalmazni a gyülekezetnek. Ez a kontroll szükséges ahhoz, hogy lelkészként hitelesen, a jelentésre, a valódi üzenetre figyelve tudjak beszélni” – árulja el.

„Amikor a koronavírus-járvány miatt kizárólag videón közvetítjük az istentiszteleteinket, akkor nem, de amikor a szószéken állok, és a gyülekezetre nézve beszélek, akkor benne vagyok a közösségben, és megszületnek új érzések, felismerések. Ilyenkor előfordul, hogy kicsit változtatok a prédikációm.”

Mint mondja, a járvány miatti videós istentiszteletek vágási feladatait maga végzi. „Bevallom, számomra nagyon sokat jelent az együtt lélegzés a gyülekezettel, hiányzik, így nagyon várom, hogy újra találkozhassunk, és együtt lehessünk jelen az istentiszteleteken.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

hasonlót élek meg: a fátelen választott fának nem ismerem a történetét, nem tudom, hogy hol növekedett. Amikor dolgozom vele, akkor mégis alakul, közel kerül hozzám, az enyém lesz. Ezért ha lehet, nem tárgyat szoktam venni, hanem alapanyagot.

A prédikációra készülve, miután elolvastam a bibliai igét, általában valami fizikai munka közben gondolom át a textus üzenetét; a régebbi házuknál fűvet

senki sem zavar. Ez lehetőséget ad arra, hogy valóban a bibliai szöveg üzenetén merengjek. Ugyanakkor különleges megélni, hogy Jézus is ács volt, és bár nem kézi, hanem gépi eszközökkel, de hozzá hasonlóan magam is fával dolgozom.”

Könyvek. Kendeh K. Péternek szenvedélye volt az olvasás, számos éjszakáját könyvek mellett töltötte. Nemcsak teológiai műveket vett rendszeresen kézbe,

Cantate – a hálaének küldetése

Ahogy a tavalyi esztendő húsvéti ünnepekőre, úgy az idei sem a megszokott módon, a maga természetessége szerint alakult. Ha minden a jól megszokott kerékvágásban menne, akkor Cantate vasárnap hetének a zenéről, az énekelt hálaadásról, a zengő hitvallásról kellene szólnia. Ám nem merünk énekelni, mert félünk. Ugyanakkor mégis vágyjuk a dallamokat, a szeretett énekeinket, amelyeket együtt zenghettünk.

Hálaadásra azért van lehetőség! És hitem szerint hálaadás nélkül nincs is sikeres küldetés, nincs misszió. Kicsit talán furán mutatnak e sorok újságunk eme rovatában, de legyen szabad missziói lelkülettel gondolkodnunk és vágyódnunk az éneklésre.

A Szentírásban rengeteg éneket találunk. A *Zsoltárok könyvében* százötven ének van, közel fele Dávid királyé. Amikor Isten népe átkelt a Vörös-tengeren, és az őket üldöző egyiptomi sereg belefulladt a tengerbe, a nép – Mirjással, Mózes és Áron nővérével együtt – hálaéneket énekelt a szabadító Úrnak. A *Bírák könyvében* Debóranak, a női bírának a hálaéneket találjuk. Ézsaiás próféta is dalt énekelt Isten gondoskodó szeretetéről és a nép hűtlenségéről. Lényegében Jeremiás próféta siralmi is énekek. S még lehetne sorolni...

Az *Újszövetségben* is találunk jó párat: Zakariás pap éneke, a *Benedictus*; Mária hálaéneke, a *Magnificat*; az agg Simeon éneke, a *Nunc dimittis*; az angyalok *Glóriája*; a nép hozsannája, amikor Jézus bevonul Jeruzsálembe. A *Jelenések könyve* pedig arról számol be, hogy a mennyei trónusnál az angyalok és az emberek énekszóval magasztalják az Urat.

Egy gyermekkori hitoktatóm Szent Ágoston nyomán arra tanított, hogy „aki szeret, az énekel, és aki énekel, az kétszeresen imádkozik”. Akkor nem igazán értettem még, miért volna több az éneklés, mint a magunkban elmormolt ima. De ha saját magunkba nézünk – s a Biblia tanúsága alapján is –, az ének akkor csendül fel, amikor az emberben túlcserél a hála. Éneket akkor tudunk énekelni, ha arra, ami bennünk van, már kevés a szó. Aki megpróbált már éneket írni, az tudja, hogy jót, valóban mélyről jövőt írni csak úgy nem lehet: érintettnek, ihletettnek kell lenni! Istenes éneket szerezni csak az tud, aki valóban megtapasztalta Isten szabadításának a nagyságát, és tudja, miért ad hálát.

A harmincéves háború idején élt egy német ajkú evangélikus lelkész és énekszerző, Paul Gerhardt (1607–1676), akinek számos szebbnél szebb éneket tulajdonítunk. Például: „Ó, Krisztus-fő, sok sebbel...”, „Ím, jászlad mellett térdelek...”, hogy csak a legismertebbeket említsem. Rengeteg szenvedést élt át, háborúkat, járványokat (!), mézárásokat, az összes gyermekét eltemette, ő maga is többször volt élet és halál között, mégis tudott hálát adni, mégis valóságos volt számára mindaz, amit Krisztus jelent: a karácsonyi csoda és a húsvéti üres sír csodája. Hálás volt Gerhardt szíve a szerető mennyei Atyának, mindazon nyomorúság ellenére is, amely körülvette őt életében. Mi hogyan állunk a hálaadással?

GERARD VAN HONTHORST: DÁVID KIRÁLY HÁRFÁZIK (1622)

Van miért hálát adnunk – ha Paul Gerhardt meg tudta tenni, a mi számunkra is lehetséges! Húsvét tükrében különösen is van ok az örvendező énekekre, hiszen akkor és ott, az elhengerített kőnél lett világossá az Úr szabadítása mindentől, ami elválaszt bennünket Istentől. A tanítványi sereg, amely igénkben így énekelt: „Áldott a király, aki az Úr nevében jön! A mennyben béke és dicsőség a magasságban!”, bár még előtte volt a nagypéntek drámájának és a húsvét csodájának, valamit mégis megsejtett Mesterének útjáról. Áldották a szolgáló királyt, akiben titokzatos módon volt jelen a Magasságos dicsősége.

Tanítványokként mi is ott vagyunk Jézust követve, és bár amikor éneklünk egy istenes éneket, velünk együtt zengedez kétezer év összes tanúja, ahogyan a *Zsidókhöz írt levélben* olvasható: „Ezért tehát mi is, akiket a bizonyosságtevőknek ekkora fellege vesz körül, tegyünk le minden ránk nehezedő terhet és a bennünket megkönyékező bünt, és állhatatossággal fussuk meg az előttünk levő pályát.” (Zsid 12,1)

Adj a Úr, hogy mihamarabb újra zenghessen gyülekezeteink éneke – hálaadásunk bizonyosságául!

■ LÁSZLÓ LAJOS GERGELY

.....
A szerző a Bócsa-Tázlári Evangélikus Egyházközség lelkésze

Jel mint tolmács?

(Lk 11,29–35)

Vasárnap reggel történt. Pittyeg a telefonom. Üzenetet kaptam egy nagyon kedves ismerősömtől. Nem sokkal vagyunk istentisztelet előtt, de ránézek az üzenetre. Segítséget kér. Szüksége van a megerősítő szavaimra. Csak néhány szóra, csak néhány betűre. Elmeséli a rövid üzenetben, hogy élete fordulóponthoz ért. Döntenie kell két út között. Ezért csendben maradt. Imádkozott. Kérte Istent, hogy küldjön neki egy jelet, de olyat, amelyből fogja tudni: ez bizony isteni jel. És ekkor, ebben a szent pillanatban megszólalt kelenföldi templomunk harangja. Éppen akkor, amikor kimondta az áment.

Ezt írta meg nekem. Hogy éppen ott és éppen akkor szólalt meg a harang. Azt kérdezte tőlem az üzenetben, hogy vannak-e jelek a 21. században is, vagy csak régen voltak a próféták vagy Jézus idejében. Csak Gedeonnak, Salamonnak, Pálnak vagy Jánosnak adatott jel, vagy ma is kaphat valaki jelet?

Mit mondhattam? Mit írhattam? Azt írtam: igen, vannak ma is jelek, és miért ne lehetne valakinek jel egy imádság, egy őszinte fohász után egy templom harangja?! Persze sokat ví-

Jézus megszólal, és Jónásról beszél. Jónás jeléről, sőt Jónásról mint jelről. Sőt magát mint Emberfiát is jellé tárja hallgatósága elé, a gonosz nemzedék képviselői elé: „...nem adatik neki más jel, mint Jónás próféta jele. Mert amiképpen Jónás jel volt a niniveiek számára, úgy lesz az Emberfia is jellé ennek a nemzedéknek.” Micsoda párhuzam, micsoda reflexió! Jelt kívánnak, és kapnak is. „...kérjétek, és adatik...” – gondolhatunk a jézusi tanításra, mert hát valóban kérnek, és valóban kapnak. Mégpedig magát az Emberfiát. Mint jelt, örök jelt.

Nem olyan jelt, nem olyan Messiást, mint szerettek volna. A Jézus korabeli várakozók közössége ugyanis egy valódi harcost szeretett volna, aki bosszút áll a rómaiakon, elfoglalja a politikai hatalmat, békét teremt, de csak miután ellenségeit eltaposta. Ám Jézus nem ilyen Messiás volt, nem ilyen jellé vált. Nem felmagasztalta magát, hanem megalázta. A végsőkig. Engedelmes volt a halálig. A kereszthalálig. Nem az erőszak jeleit mutatta fel, de drámai módon éppen az erőszak kivégzőeszköze, a kereszt vált jellé.

Igen, az Emberfia felemeltetett. De nem a császári trónra, hanem a keresztre. És ez lett örök jellé. És benne, Jézusban valóban nagyobb van Salamonnál. Nagyobb van Jónásnál. Nagyobb van minden prófétánál. „Mert ahogyan Jónás három nap és három éjjel volt a hal gyomrában, úgy lesz az Emberfia is a föld belsejében három nap és három éjjel.” (Mt 12,40) A párhuzam gyönyörű: Jónás és Jézus. És mindvégig meghúzódik mögötte az örök emberi akarat: szükség van a jelre. A félreérthetetlen jelre.

Valljuk be, ma is vágyunk jelekre. Mint Jónás korában, mint Jézus korában. De hol a jel? Hol vannak a mai jelek? A háborúk? A koronavírus? A gyermekéhienség? A klímakatasztrófa? A folyamatosan növekvő

karizmatikus keresztény közösségek Afrikában? Az okos infótársadalom térhódítása? Mi a jel? Talán egy harangszó, a jó időben, a jó helyen?

Pedig jelek ma is vannak, csak nagyon nehezen láthatók. Körülöttünk és bennünk. Mert ahhoz odafigyelés kell. És csend kell. És idő kell. És legtöbbször éppen figyelmünk, csendünk és időnk nincsen. Vannak jelek. De van egy jel, amely minde- nek felett kijelöli az utat. Minden Jézus-követő útját. Ez maga Krisztus és az ő keresztyje. A nagypénteki és a húsvéti kereszt egyszerre. A szenvedés és szabadság keresztyje. A szeretet és az újakezdés keresztyje. A sötétség és a világosság, a mélypont és a reménység keresztyje. Életünk realitásainak keresztyje. Útmutató(k). Akkor is, ha éppen nem vesszük észre a jeleket, akkor is, ha éppen nem szólal meg a harang.

■ GÁNC S TAMÁS

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: IL VANO / UNSPLASH.COM

vódtam ezen azóta, mert ugyanakkor ki mondja meg, hogy mi is a jel, és hogy jól értjük-e a jeleket? Kinek szólal meg egy ima után a kelenföldi evangélikus templom tornyában a harang, és kinek marad néma?

A lukácsi igeszakaszban sokaság gyülekezik Jézus köré. Jelt kívánnak. Sőt jelt akarnak, jelt követelnek. Szükségük van egy támpontra, egy kapaszkodóra, egy olyan biztos pontra, amelynek alapján el tudják dönteni, mi is az Isten akarata, hogy ki is tulajdonképpen Isten akarata: Jézus-e a Messiás, vagy sem?

Jézus gonosz nemzedékről beszél. Kemény szavakkal, talán tőle szokatlan módon, gondolhatnánk, bár Jézus tökéletesen használja a prófétai retorikát, amelynek ugyanúgy része az ítélet meghirdetése, mint a kegyelmes, megbocsátó Istenről szóló szavak.

Andorka Rudolf öröksége

Kilencven éve született az egyházához is mindvégig hű szociológusprofesszor

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szokásos reggeli áhítatára gyülekeztünk a zuglói templomban. Közvetlenül kezdés előtt érkezett Andorka Rudolf professzor: egyik kezében aktatáska, a másikban fémbot. Annak csattogása kísérte lépteit, amíg a padhoz nem érkezett. A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem rektora, nemzetközi hírnévű tudós, a rendszerváltás után végre összeült zsinat elnöke volt – és halálos beteg. Ám a teológushallgatóknak tartandó szociológia-előadását nem akarta elhagyni...

Néhány héttel később a zsinat záróülésére már csak kerekesszékekben jutott el, ám hihetetlen önfegyelmével nagy ívű előadásban foglalta össze azoknak az éveknek a társadalmi és egyházi folyamatait. A múlttól szólva megkülönböztette a totalitárius és az autoriter korszakot. Nagy tisztelettel és elismeréssel szólt azokról, akik vállalták mártíromságot, de azt kérte: „Becsüljük meg azokat is, akik rejtőzködtek, de hűségesekek maradtak valláshoz és egyházhoz.” A rendszerváltás kapcsán pedig így fogalmazott: „Azt reméltük, hogy az úgynevezett történelmi egyházak [...] lényeges szerepet játszhatnak egy szemmel láthatóan erősödő érték- és erkölcsviszáltság leküzdésében.” Ezután arról szólt, hogy az eufóriát felváltotta a kiábrándulás, az elégedetlenség, sőt az elkeseredés.

Zárógondolatai mégis derűlátóak voltak, és azt hangsúlyozta, hogy az egyházban a zsinati munkán keresztül meg lehetett tanulni, miként működik a demokrácia. „Diktatúra sehol sem érvényesült, a zsinat tagjainak manipulációja nem fordult elő, erre kísérlet sem történt. [...] Ez nagy teljesítmény a mai Magyarországon, és ezzel biztosan jó irányban befolyásoltuk az egész magyar társadalmat.”

Kilenc nappal később, 1997. június 30-án aztán elhunyt. Hatvanhat évet élt.

CSALÁDBAN KAPOTT MINTA

Születésének (1931. április 30.) kilencvenedik évfordulója alkalmából emlékezem Andorka Rudolfra. Úgy látom, hogy ő a maga természetességével összhangot tudott teremteni olyan területek között,

mint az egyházi és a közéleti szerepvállalás, a hit és a tudás, konzervativizmus és liberalizmus, valamint egyetemes sorskérdések és családi kapcsolatok.

Mindezt alighanem már génjeiben is hordozta. Egy interjúban ezt mondta: „Az egész család polgárinak és meglehetősen liberálisnak volt mondható. Ez következett az evangélikusságukból is. Mindkét ágra azt mondhatom, hogy a szélsőjobboldalnak vagy az erősen konzervatív jobboldalnak nem volt sem képviselője, sem hatása a családban. Mind elutasították a náciizmust, a faji ideológiát, az antiszemitizmust, és mindig polgári demokratikus, nemzeti liberális álláspontra helyezkedtek.”

Andorka Rudolf dédapja evangélikus lelkész, két nagypapja tanár, illetve orvosprofesszor, édesapja pedig tábornok, majd diplomata volt. Utóbbiról külön is szólni kell, hogy közelebb kerülünk a személyiségéhez: „Ha a gondolkodásomat, életpályámat akarja valaki megérteni, ahhoz az egyik legfontosabb tényező apám élete” – vallotta. Nem véletlen, hogy vele kapcsolatban a faji ideológia és az antiszemitizmus elutasítását említette.

Az idősebb Andorka Rudolf tábornokként közelről látta Magyarországon sodródását, személyesen figyelmeztette Horthyt a Hitlerrel kötött szövetség veszedelmességére. Aztán madridi nagykövetség is az angolszászokkal való kapcsolatokat igyekezett szorgalmazni. Ajánlatot kapott arra, hogy Londonban egy esetleges magyar ellenkormány tagja legyen, ám ő követi tisztéről lemondva hazajött, és bekapcsolódott a náciellenes polgári ellenállásba. Nem csoda, hogy

Magyarország német megszállása után azonnal letartóztatták, és a mauthauseni koncentrációs táborba vitték. Túlélte, de sokáig nagyon gyenge volt fizikailag.

Már a koalíciós időkben látta, hogy nem jó irányt vesz az ország sorsa. Andorka Rudolf így idézi meg azt a felismerést, amelyet a következő apa az akkor tizenéves fiával megosztott: „Még ágyban feküdt, amikor behívott magához beszélgetni. Akkor azt mondta: »Fiam, nem ilyen társadalmi, politikai rendszerért harcoltam, mint amilyen bekövetkezett.«”

CSÉPLŐGÉPTŐL A BÖRTÖNIG

Tudjuk, a diktatúra az egyházat is elérte. A gimnazistakorú Andorka ezt sajátos módon tapasztalta meg. A negyvenes évek második felében Ordass Lajos és Keken András körül nagyon komoly ifjúsági csoport működött, ám a politikai hatalom elhatározta, hogy ezt a kört szétrobbantja. Ehhez Grünvalszky Károly lelkészt használták fel. ►

Káldy Zoltán püspök temetésén 1987. május 29-én

Édesapámtól magam is hallottam azt a történetet, amelyet Andorka Rudolf így mondott el: „Amikor Ordasst letartóztatták, Kekent is leváltották a Deák téri lelkészi pozícióból, és odahelyeztek egy másik, ma is élő lelkészt, aki kidobott bennünket a gyülekezetből. Ifjúsági csoportba jártunk minden szombaton. Egyszer megjelent, és közölte, hogy vagy felhagyunk a Keken Andrással való szolidaritással és az ő intencióinak követésével, vagy elmegyünk a Deák térről. Mi teátrális módon felkerestünk, és Gusztáv Adolf dalát énekelve – »Ne csüggedj el, kicsiny sereg...« – kivonultunk az udvarra, aztán az utcára.”

Jöttek a nagyobb próbatételek. Apját ez a rendszer is meghurcolta, így a fiú is csak segéd munkásként tudott elhelyezkedni. Jellemző Andorka alkatára, hogy ő ezt az időszakot valóságos élményként élte meg, hiszen közelről tapasztalhatta meg a munkásságnak a rendszerből mindinkább kiábránduló magatartását. Isten görbe vonalakon is tud egyenesen írni: a későbbi szociológus számára nagyon tanulságos iskola volt ez. Persze örült annak, hogy mellette esti tagozaton egyetemre járhat.

Idővel apját koholt vádak alapján négy évre bebörtönözték, a családot pedig a

Besenyszög nevű faluba telepítették ki. Ahogy ilyenkor lenni szokott, csak kevés motyót pakolhattak össze. A fiatal ember azonban magával vitte a Bibliát, a Shakespeare-összest, esztétikai és jogi könyveket, köztük angol nyelvű irodalmat. Egy középparaszt házában egyik szobájában hatan laktak. „Csatorna természetesen nem volt, minden héten hordtuk ki a budiból a fekáliát, és elástuk a kertben. Vilyn sem volt...”

Andorka ezúttal a paraszti életformával kapcsolatban szerzett tapasztalatokat: cséplőgép mellett dolgozott, de olykor kubikosmunkát is vállalt. Íme, ismét az alkati derű: „A kitelepítés tizenöt hónapjára – minden kínossága dacára – nem úgy emlékszem vissza, mint valami nagyon rosszra, sőt inkább úgy, mint halatlanul érdekes élettapasztalatra.”

Később, a katonai szolgálat után folytathatta egyetemi tanulmányait, az 1956-os forradalom azonban az utcán találta. Röpcédulák terjesztése miatt öt hónapos börtönrre ítélték. „Tizenöten voltunk egy kétszemélyes cellában. Szalmazsákon aludtunk, mint a heringek, mozdulni sem lehetett. Mindennek ellenére viszonylag békén viseltük egymást.”

Az idő múltával fokozatosan mind több szellemi munkát tudott végezni: fordítóként, majd könyvtárosként dolgozott, azután a Központi Statisztikai Hivatal Népelemszámok Kutatóintézetéhez került. Egyre elmélyültebben foglalkozott demográfiai kérdésekkel, de rendszeresen publikált a társadalmi rétegződéssel és a mobilitással, különböző devianciaformákkal (így az alkoholizmussal) és főképpen a szegénységgel kapcsolatos tanulmányokat.

Az egyházi élettel kapcsolatos jó értéktételeit mutatja, hogy Káldy Zoltán 1987. májusi temetésén a következő szavakkal búcsúztatta a püspököt, aki csaknem három évtizeden át kormányozta erős kézzel az egyházat: „Mindig tragikusnak láttam az alakját. [...] Püspökként meg kellett birkóznia a vállára nehezedő szinte embertelen feladatokkal. Küzdött, örlődött, végül szó szerint összerokadt a terhek alatt.”

A rendszerváltozást megelőző erjedés, illetve a szabad választások következtében kinyíló világ bőséges feladatot és elismerést is adott neki: professzor, akadémikus, majd a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem rektora lett. 1990 végén Antall József miniszteri tárcát ajánlott neki, de

FOTO: EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

A zsinat elnöki asztalánál Reuss András lelkészi elnökkel, valamint Tamásy Tamás és Kiss Miklós zsinati jegyzőkkel

ő inkább a kutatás és tudományszervezés feladatainál kívánt maradni. 1996-ban Széchenyi-díjat kapott.

ÉRTÉKVÁLASZTÁS JÉZUSI ALAPON

Az evangélikus egyházhoz mindig hű maradt. Ezzel kapcsolatban számos személyes emléket is őrzök. Gimnazistaként, majd teológushallgatóként hegyeztem a fületem, amint a Deák téri istentiszteletet követően a templomlépcsőn rögtönzött konferenciát tartottak tiszteletre méltó értelmiségiek. Olyan élményem is van, hogy feleségével nálunk vacsoráznak, és derűsen meséli: egy televíziós műsorban Marxról kérdezték, de ő inkább Max Weberről kezdett beszélni...

Amikor siófoki segédlelkészként szolgáltam, lányaival többször átjöttek Széplak alsóról, hogy részt vegyenek az istentiszteleten. Kiszervekkorától haláláig rajongva szerette a Balatont. Ekkortájt Széplak alsón volt nyaralójuk, és nevetve mondta: a Dinnye nevű vitorlásuk a tó leglassúbb hajója.

1988 nyarának végén előadónak hívtam abba a balatonszárszói ifjúsági táborba, ahol a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Meviszt) megalakítását határoztuk el. Trabantommal egy másik táborból kellett elhoznom: talán a Rajk László Szakkollégium szárnyaikat bonto-

gató politikusjelöltjeinek tartott ott előadást. Emlékszem arra az átszellemültségére, ahogyan a közéleti és az egyházi fórumon jelen volt. A Meviszt mindig szívből támogatta (Esztus lánya ottani szerepvállalását örömmel, de némi szülői aggodalommal kísérte figyelemmel), és aligha véletlen, hogy temetésekor a koszorúmegváltást a Bárka munka támogatására kérte a család.

A nyolcvanas és a kilencvenes években rendszeresen igényes tanulmányokkal ajándékozta meg egyházunk *Diakonia*, majd *Credo* című folyóiratát. Írásomat hadd zárjam egy olyan csokorral, amelyet az ezekben megjelent írásaiból állítottam össze.

Andorka Rudolf a nyolcvanas évek végén a vallási megújulásról szólt, amelyet elsősorban a nagyvárosi, fiatal felsőfokú végzettségűek között lehet megtapasztalni. *Miért fontos nekem a magyar lutheranizmus?* című esszéjében, a *Diakonia* 1990/1. számában így írt: „Nagyon fontos számomra, hogy a lutheranizmus, különösen Magyarországon, összekapcsolódott a társadalmi haladás eszményei melletti kiállással. [...] hogy toleráns volt a más nézeteket elfogadókkal szemben. [...] Számomra a magyar lutheranizmus egyik legvonzóbb jellemzője a magyarsághoz való viszony: a nemzet melletti elkötelezettség párosulása a más nemzetekkel szembeni mindenfajta ellenségesség elutasításával.”

A kilencvenes évek elején írt arról: a piacgazdálkodás együtt kell, hogy járjon az erkölcsi és az értékrend megerősödésével, amely téren az egyházak fontos szerepet játszanak. Intését ma is meg kell fogadnunk: „Ha az egyházak nem tudnak ennek a feladatnak megfelelni, akkor nemcsak saját jövőjüket ássák alá, hanem az egész magyar társadalomét.” (*Piac és/vagy erkölcs? – A közgazdaságtan és a szociológia emberképe és társadalomképe*, *Diakonia*, 1991/2. szám.)

Egy 1996-os írásában pedig – talán már betegsége tudatában – így bízott ránk ma is elvégzendő feladatokat: „Azt gondolom, hogy a keresztény egyháznak, a teológusoknak és az evangélikus »közembereknek« nagy erőt kellene a mai Magyarországon arra fordítaniuk, hogy közérthetően, a modern társadalom nyelven és fogalmaival fogalmazzák meg a végső kérdésekre, az értékekre és az etikára vonatkozó válaszokat. [...] Tisztában vagyok vele, hogy a véges erővel rendel-

kező Magyarországi Evangélikus Egyház és evangélikusok számára nagyon nehéz feladatokat fogalmaztam meg. Azt sem merném állítani, hogy erőfeszítéseink biztosan sikeresek lesznek, a magyar társadalom valóban fejlett, modern, demokratikus, igazi európai társadalommá fog válni. De a feladat elől nem szabad kitérnünk.” (*Felzárkózás a fejlett társadalmakhoz vagy tartós elmaradottság? – Mit tehetnek a magyarországi evangélikusok?* *Credo*, 1996/1–2. szám.)

FOTÓK AZ ANDORKA CSALÁD ARCHÍVUMÁBÓL

Néhány nappal halála előtt legkisebb unokájával, Rudolf Flóriánnal

Legutolsó tanulmányát jóval a megbeszélte határidő előtt adta le. Utólag értettük meg ennek okát: két héttel később meghalt. Andorka Rudolf már a címadással is hitet tett szakmai kiindulásáról: *Szociológia – a szegények oldalán álló tudomány* (megjelent a *Credo* 1997/1–2. számában). Az írásban aztán személyes hitvallást is megfogalmazott: „Visszatekintve saját életutamra, azt kell mondanom, hogy abban, hogy több különböző társadalomtudomány közül a szociológia művelése mellett döntöttem, biztosan szerepet játszottak azok a jézusi tanítások, értékek, amelyeket fiatalkoromban ismertem meg és tettem magamévá.”

Áldott legyen a kilencven éve született Andorka Rudolf emléke, ápoljuk odaadón az ő szellemi és lelki örökségét!

■ FABINY TAMÁS

A Balaton leglassabb vitorlásán...

Sorsfordítók

*Beszélgetés Veszprémi Erzsébettel,
az Evangélikus Roma Szakkollégium munkatársával*

Nemrégiben jelent meg a Roma Szakkollégiumok Egyesület kiadványa Sorsfordítók címmel – a Nemzeti Tehetség Program részeként, az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával – abból az alkalomból, hogy a hazai felsőoktatási intézményekben tíz éve működnek roma szakkollégiumok. Az interjúkötetben a megszólalók – két kivétellel – valamennyien roma fiatalok. A könyv szembenézésre kényszeríti a magát tisztességesnek vélő olvasót: képes vagyok-e elfogadással, előítéletek nélkül tekinteni embertársamra, személyiséget, sorsot látni a bőrszín mögött? Ezekről a kérdésekről is beszélgettünk Veszprémi Erzsébettel, a kötet szerkesztőjével.

– A *Sorsfordítók* című könyvben szereplők közül húsz roma fiatal – diplomás pályakezdőket – a múlt év második felében a *Szemlélek* internetes értékmagazin szálaltatott meg videórovatóban [*Szemlelek.blog.hu – a szerk.*]. A kötet is láttatja, hogy számos olyan jóra való, tehetséges, igyekvő fiatal él közöttünk, akiknek halmozottan nehezített pályán kell küzdeniük az élhető élet esélyéért. Önt hogyan érintette az életutak kötetbe foglalásának feladata?

– Jómagam 2013 óta vagyok a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium munkatársa, de érdeklődésem, elköteleződésem korábban kezdődött a romák ma-

gyarországi helyzete, sorsuk jobbra fordítása iránt. Előzetesen sok-sok életközeli ismeretet szereztem újságíróként, a Magyar Rádió munkatársaként. 1997-ben Tolerancia díjat, 2008-ban a Hungarian Business Leaders Forum Média a Társadalomért díját nyertem el a témával kapcsolatos szerkesztő-riporteri munkámért. Meglepetések tehát nem értek a szakkollégiumban, legfeljebb csak árnyaltabb, pontosabb lett a kép, a kötet szerkesztése közben pedig tökéletes visszaigazolását kaptam korábbi tapasztalataimnak. No meg további érveket a helyzet tarthatatlanságával kapcsolatban: a többségi társadalom előítéletessége miatt még mindig fájóan

sokan nem tudnak kiteljesedni. Érzelmileg mélyen érintett az interjúszövegekkel dolgozni. A fiatalok sokszor egészen tárgyyszerű leírását adták azoknak a társadalmi igazságtalanságoknak, amelyek még a 21. században is velünk vannak. Beeszülettek, ebben szocializálódtak, el kellett fogadniuk a szüleik vagy tanáraik intését: „Vedd tudomásul, neked kétszer annyit kell teljesí-

Szakkollégisták társaságában

FOTÓK: VESZPRÉMI ERZSÉBET ARCHIVUMÁBÓL

tened az érvényesülésért, mert te cigány vagy!” Egy másikuk találóan így fogalmaz: „Megpróbáljuk leírni az ember személyiségét abból, ahogy kinéz: ha valaki szemüveges, akkor azt mondjuk rá, hogy az nagyon okos, ha valakin tetoválások vannak, akkor az bűnöző...” Vagy: „A társadalmi kirekesztettség érzése együtt jár a cigánysággal, az identitással. Az identitásomnak része a kirekesztettség megélése...” Rengeteg súlyos mondat van ebben a vékony könyvecskében, és az ilyen mondatokba ütközve én nem tudok szenvtelen és távolságtartó maradni.

– **Kik kerültek be az összeállításba?**

– A kötetben a *Szemlélek* videóinterjúinak írásos, szerkesztett adaptációi szerepelnek. Annak a hűs roma, cigány fiatalnak a vallomása, akik Gégény István kamerája előtt nyilatkoztak az értékmagazin számára. Akinek kedve, ideje engedte, vagy eléggé fontosnak tartotta a megszólalást annak érdekében, hogy árnyalja a hazai cigányságról kialakult képet. Én szerkesztőként még két nem roma, hanem a többségi társadalomhoz tartozó fiatal is megszólaltattam, mert azt is láttatni szerettem volna, hogy az egyetemista fiatalok számára milyen további társadalmi haszonnal kecsegtet az az együttélés, együtt létezés, amit a roma szakkollégiumok teremtenek. Az elmúlt évtizedben tizenegy roma szakkollégium jött létre az egyetemi városokban, és a szakkollégisták közül már négyszáznál többen szereztek egy vagy több diplomát. Jóval több diplomás roma fiatal megszólalhatott volna, de most összesen huszonkét interjú olvasható a könyvben.

– **A megszólalók közül többen is az evangélikus szakkollégiumok diákjai. Kik ők?**

– Oláh Róbert, Serbán Tihamér, Beri Károly, Jéri János, Lakatos István, Orgovány Lilla, Beriné Varga Dóra, Uhrin Klára, Virág Ádám, valamint a többségi társadalomhoz tartozó Kiss Levente és Megyesi Judith. Közgazdászok, szülész-nők, szociológusok, különböző pedagógiai szakterületen végzetek. Mindannyiukkal élő kapcsolatot ápolunk. Külön büszkeségünk, hogy többen a Magyarországi Evangélikus Egyház munkavállalói a szakterületüknek megfelelő munkakörben vagy középiskolai mentorként a roma szakkollégium kötelekében. Ha úgy tűnik, hogy a nyíregyházi intézményben végzetek felülreprezentáltak, annak csak az az oka, hogy ők könynyebben voltak elérhetőek, mozgósíthatók, motiválhatóak.

– **Hogyan lehet árnyalni a képet a romákról egy ilyen könyvvel?**

– Igen, kifejezetten az volt a célunk, hogy árnyaljuk a meglévő sztereotípiák, előítéletek lenyomatát tükröző képet. Hogy bemutassuk, léteznek a társadalom többségi értékrendjét valló, teljes mértékben integrálódott, tisztességes szegénységben élő roma családok, akik tiszteletre méltó erőfeszítéseket tesznek azért, hogy legalább a gyerekeiknek jobb legyen, illetve, hogy léteznek olyan gyerekek, fiatalok, akik a nehézségekkel megküzdve helytállnak, mert a tanulásban látják a kitörés lehetőségét. Róluk ugyanis nem vagy csak ritkán esik szó a közbeszédben. És nem is igen láthatók. Mert bár lehetne, alig akad roma köztisztviselő, orvos, ügyvéd, banki ügyfélszolgálatos... Mi sem jellemzőbb, mint hogy az egyetemen többnyire külföldi diáknak nézik a roma hallgatókat. A *Sorsfordítók* című könyvből viszont megtudhatjuk, mit jelent közmunkásbérből élő szülő gyerekeként vagy állami gondozottként nekiindulni a fővárosnak. Különórán kívül emelt szintű érettségit tenni, nyelvvizsgázni. A falvak szélső házaiból elérhető kisvárosi szakgimnáziumból startolni az egyetemre. A fiatalok – zsebükben egy vagy több diplomával – keresetlen egyszerűséggel és őszinteséggel mesélnek megtett útjukról, gondolataikról, érzéseikről, vágyaikról, céljaikról. Mi pedig megérezhetünk valamit abból, hogy mit jelent a halmozottan hátrányos helyzet például ott, ahol már a járás is deklaráltan hátrányos helyzetű.

– **Mit tud adni a fiataloknak a roma szakkollégium?**

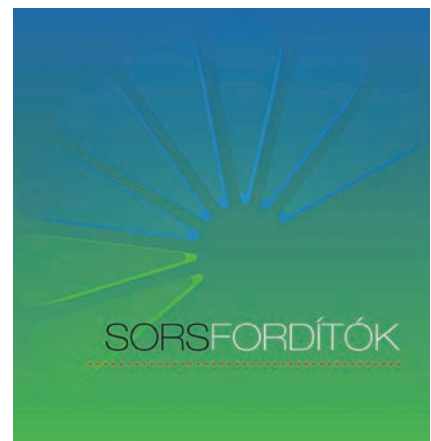
– A fejlődésükhöz szükséges megannyi szolgáltatást: tanulmányaikat kiegészítő ismereteket, anyagiak híján egyébként elérhetetlen élményeket, hozzáférést a legszélesebben értelmezett kulturális javakhoz, kollégiumi elhelyezést, tanulmányi előmenetelüket segítő tutort [*pártfogó, segítő – a szerk.*], életvezetésükben támogatást nyújtó mentort. Továbbá idegen nyelvi képzést a nyelvvizsga megszerzése érdekében, hátránykompenzációt és tehetség-gondozást, teljesítményhez szabott ösztöndíjat, amely anyagi biztonságot nyújt. De a legfontosabb – s ezt már tőlük tudom, nem pedig a szervezeti és működési szabályzatunkból –, hogy közösséget! Szorongva, bezárkózva érkeznek a felsőoktatásba, rettegve a megfelelési kényszertől, az idegen világtól, az új kihívástól és a várható elutasítástól. Felszabadító él-

A Roma Szakkollégiumok Egyesület intézményei (alapításuk évével)

Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat: Evangélikus Roma Szakkollégium, Nyíregyháza (2011); Jezsuita Roma Szakkollégium, Budapest (2011); Miskolci Görögkatolikus Roma Szakkollégium (2011); Wáli István Református Cigány Szakkollégium, Debrecen (2011); Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium (2012); Szent Miklós Görögkatolikus Roma Szakkollégium, Debrecen (2015); RefoRom – Budapesti Református Cigány Szakkollégium (2016); Pécsi Evangélikus Roma Szakkollégium (2019).

Egyetemi fenntartású szakkollégiumok: Egri Roma Szakkollégium, Eszterházy Károly Egyetem (2011); Kaposvári Egyetem Roma Szakkollégium, Kaposvár (2012); Lippai Balázs Roma Szakkollégium, Debreceni Egyetem, Hajdúböszörmény (2012).

Az egyes intézményekben tanévenként huszonöt-harminc szakkollégista tanul. Az első évtizedben több mint négyszáz diplomás került ki a szakkollégiumokból.

mény számukra, hogy a szakkollégiumban olyan közeg veszi körül őket, ahol szavak nélkül is értik a problémáikat, s ahol önmaguk lehetnek. Így önbizalmukban és hitükben megerősödve, egészséges identitással folytathatják az útjukat.

– **Hol lehet hozzájutni a jubileum alkalmából megjelentetett kiadványhoz?**

– A szakkollégiumok terjesztik, kereskedelmi forgalomban jelenleg nem kapható.

– **Lesz-e folytatás?**

– Reménykedjünk.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Így imádkozzál!

Egyszerű útmutató Luther tollából

Luther Márton Így imádkozzál! címmel írt iránymutatást egyik barátjának, Peter von Beskendorf borbélynak az imádkozásra vonatkozóan 1535-ben. Balikó Zoltán fordításában legutóbb a Luther Válogatott Művei című könyvsorozatban látott napvilágot a szöveg. Ebből közlünk részleteket.

Kedves Péter mester, úgy adom eléd, amint gyakorlom, és amint én magam is imádkozni szoktam. Adja a mi Urunk Istenünk, hogy te vagy bárki jobban tudja végezni. Ámen.

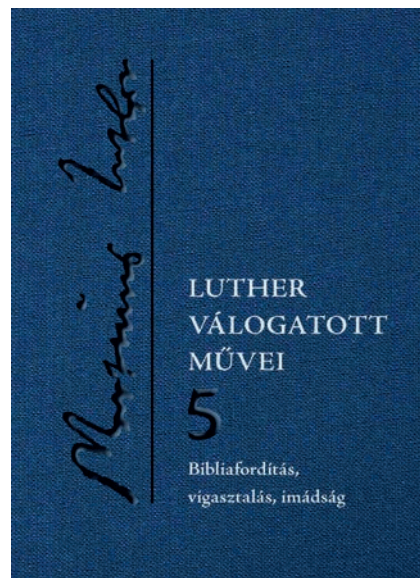
Előfordul, hogy hétköznapi dolgaim vagy gondolataim miatt elhidegülök és elkedvetlenedem az imádkozástól, hiszen a test és az ördög minden úton-módon gátolja és akadályozza az imádkozást. Ilyenkor előveszem zsoltároskönyvemet, visszavonulok titkos kamrámba, vagy ha ideje és órája van, megyek a templomba a hívek közé. Azután elkezdem magamban mondogatni a *Tízparancsolatot*, az *Apostoli hitvallást*, s ha még telik az időből, Krisztusnak, Pálnak néhány mondását vagy a zsoltárokat hangosan, úgy, amint a gyerekek szokták felmondani.

Ezért jó, hogy az ember reggel az első, este az utolsó dolgának az imádkozást tartsa. Gondosan óvakodjunk minden hamis altató gondolattól, mint például: várj még kissé, majd úgy egy óra múlva imádkozom, előbb még el kell végeznem ezt vagy azt. Az ilyen gondolat ugyanis hétköznapi dolgok kedvéért elfeledtetni az emberrel az imádkozást. Ezek aztán annyira lekötik és körülfogják, hogy a végén aznap semmi sem lesz az imádkozásból.

Adódhat azonban néha olyasmis is, ami van olyan jó, vagy tán jobb is, mint az imádkozás, különösen, ha a szükség úgy hozza magával. Ilyen értelemben kell vennünk Szent Jeromos mondását: „A hívőnek minden munkája imádság!” Hasonlóan

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Forrás: Luther Válogatott Művei 5. – Bibliafordítás, vigasztalás, imádság. Szerkesztette: Csepregi Zoltán. Luther Kiadó, Budapest, 2015. Megrendelhető a kiadó webáruházában (bolt.lutherkiado.hu), és megvásárolható az Üllői út 24. alatti könyvesboltban.

mondja a közmondás is: „Aki hűségesen dolgozik, kétszeresen imádkozik!” – Ezt pedig azért mondom, mert a hívő ember munkája közben is féli és tiszteli Istent, s az ő törvényére gondol, hogy senkivel se cselekedjék álnokul, ne lopjon, ne csaljon s ne sikkasszon. Munkáját e hit és gondolkodás kétségkívül imádsággá és istentiszteletté teszi (Róm 12,1). [...]

Az állandó imádkozásról Lukácsnál azt olvassuk: „Szüntelen imádkozzatok!” Az embernek szüntelen őrizkednie kell a büntől és hamisságtól. Ezt azonban nem tesszük, ha nem féljük Istent, s parancsolatait nem tartjuk szem előtt. Így int az első zsoltár: „Boldog ember az, aki az Úr törvényéről elmélkedik éjjel és nappal” stb. (Zsolt 1,2)

Arra is ügyelni kell, hogy el ne szokjunk a helyes imádkozástól. Ne képzeljük valami „szükséges jócselekedetnek” – hiszen semmiképpen sem az. Különben idővel ellanyhulunk és ellustulunk, elhidegülünk és megfáradunk az imádkozásban, s végtére teljesen megundorodunk tőle. Az ördög bezzeg nem lustálkodik körülöttünk, magunk is szívesen hajlunk a bűnre, és ellenszegülünk az imádkozás lelkének.

Ha mármost eltöltötték szívedet buzgósággal a hangosan elmondott igék, akkor térdelj le, vagy állj meg összekulcsolt kézzel, nézz az ég felé, s mondd hangosan vagy magadban lehetőleg kevés szóval:

Mennyei Atyám, édes Istenem! Haszontalan, bűnös ember vagyok, méltatlan arra, hogy szememet, kezemet hozzád emeljem s imádkozzam. De te mindnyájunknak megparancsoltad, hogy imádkozzunk, és megígérted, hogy meghallgatsz. Te magad tanítottál bennünket drága Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által, mit és hogyan imádkozzunk. Ezért a te parancsolatod szerint, neked engedelmeskedve jövök. A te kegyelmes ígéretedre bízom magamat, és az én Uram, Jézus Krisztus nevében imádkozom a földön levő minden szent keresztény híveddel együtt, amint ő tanított engem: Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy stb., végig szóról szóra.

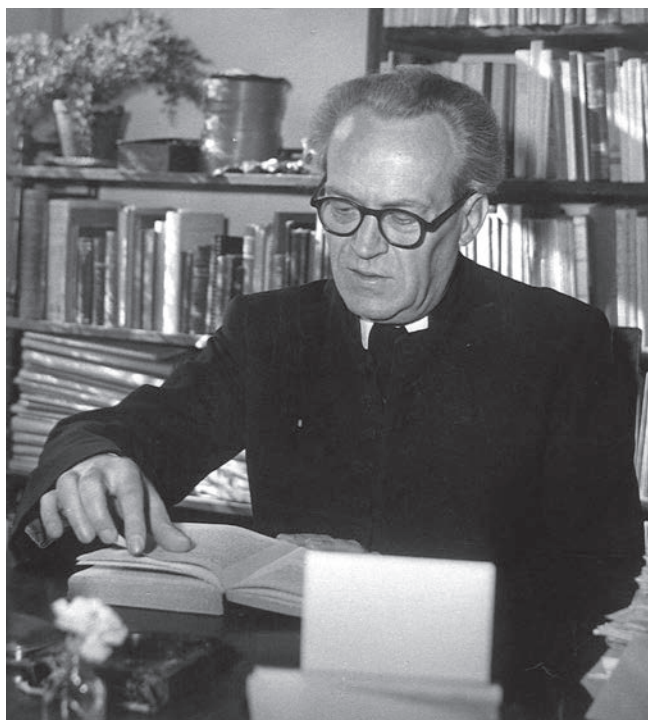
Azután ismételd meg egy részt vagy amennyit akarsz [...].

■ LUTHER MÁRTON

Mennyei párbeszéd

Ordass Lajos tanácsai az imádkozásról

„Ha egy mondatban meg kellene most határoznom e kis írás jellegét, akkor talán legjobb lenne azt mondanom: tanácsadás imádkozóknak és olyan embereknek, akik szeretnének imádkozó életre jutni.” E szavakkal foglalta össze a százhusz éve született Ordass Lajos püspök a „Nem tudok imádkozni!” – Imádkozóknak és imádkozni akaróknak szóló tanácsok című munkájának célját. S bár a könyvet 1961. május 28-án, Szentháromság ünnepén fejezte be, mondanivalója ma is ugyanolyan aktuális, mint hatvan évvel ezelőtt.

FOTÓ DEDINSZKY GYULA ARCHIVUMÁBÓL

Ordass Lajos: „Nem tudok imádkozni!” Imádkozóknak és imádkozni akaróknak szóló tanácsok. 3. kiadás. Ordass Lajos Baráti Kör, Budapest, 2001. Ára 740 forint. Megrendelhető a kiadó webáruházában (bolt.lutherkiado.hu), és megvásárolható az Üllői út 24. alatti könyvesboltban.

Ám a szerző személyes tapasztalatból is jól tudta: nem egyszerű „csak úgy” szóba állni a Teremtővel. Az imádságos útra lépőket nemcsak a maguk bátortalansága, de sokszor a kételkedők vagy a nem hívők is elbizonytalaníthatják. A püspök ezekre a helyzetekre is szolgál válaszmintákkal.

Ha például egy „magát nyilvánosan hitetlennek valló ember” kijelenti, hogy az imádság valójában semmibekiáltás, majd felteszi a kérdést: van-e értelme a semmibekiáltásnak, akkor a következő történettel lehet rá válaszolni. „Valaki a nagy folyó vize fölött hirtelen halálos veszedelembé kerül. Senkit sem látott a partokon, és meg van győződve arról, hogy senki nem is hallhatja meg kiáltását. És mégis kiált.”

A későbbi fejezetekben a püspök többek között olyan kérdésekben is iránymutatást ad, hogy mikor és hol imádkozunk, szabad-e kételkedve imádkozni, vagy mit jelent az imafáradtság. A *Bátortalan kezdet* című fejezetben Ordass Lajos bátorítóan biztat. „Bizony az imádság nyelvét is – mint minden nyelvet – tanulni kell.” Épp ezért gyakorlati tanácsokat is ad: „Amikor szükséged Istenhez hajt, és hozzá imádkozni akarsz, akkor ne a nagy gonddal, ne kéréseid felsorolásával kezd el, hanem imádságod első hangja a hálaadás legyen. Először áldjad Istent!”

A kötet végén szintén a hálaadás szavait olvashatjuk. Befelezésül álljon itt Ordass Lajos egyik könyvzáró imádsága:

„Uram!

Országod polgára vagyok – ez az életem legfőbb méltósága. Életem a Te hatalmad kezében nyugszik – ez kivesz a szívemből minden félelmet.

Dicsőséged fénye ragyog felém. Ezért látom még ezt a földet is, ezt a sok könnyel, vérrel megöntözött földet is, ezt a Te általad teremtett földet – mégis – nagyon szépnek.”

■ BODA ZSUZSA

A mártírsorsú evangélikus püspök saját bevallása szerint is aktív imádságos életet élt. Ám nemcsak a „belső szobájába” vonult vissza rendszeresen, nemcsak a szószék magaslatain volt „szóbeli közvetítő” az Úristen és a gyülekezet párbeszédében, hanem személyes kapcsolataiban is az imádság volt a kapcsolattartás fő módja. „...gyermek születésekor, esküvőkor vagy halálhírek esetén nem levelet írtam azoknak, akiket az öröm vagy a gyász közvetlenül érintett, hanem helyzetüknek megfelelő imádságot vittem vagy küldtem nekik” – írja a kötet előszavában.

Az Ordass Lajos Baráti Kör gondozásában már kétszer megjelent kiadvány szerzője tizenkét fejezeten keresztül tanít az imáról, illetve hasznos gyakorlati tanácsokkal is ellátja az olvasót. Mondanivalójának fundamentuma az imádkozó Jézus Krisztus. Őt állítja követendő példaképként az olvasó elé is. A Biblia „közlése félreérthetetlen: Jézus imádkozott. [...] számára az imádság nem a vallásos élethez tartozó kegyes szokás volt, hanem ez volt életének a szíve. Az imádságból élt” – mutat rá Ordass Lajos a könyv első fejezetének elején.

A kívánság fája

A bűnbeesés történetét sokan szinte az unalomig ismerjük, viszont tartok tőle, hogy a szimbolikáját már csak kevesen. Sajnos kortársaink többsége egyre megszűbb kerül attól, hogy a Biblia mélyebb jelentését is megértse, márpedig a történet felszínes ismerete általában elégtelen a komolyabb tanulságok levonásához – ezért talán nem lesz haszontalan, ha néhány jelkép vizsgálatának erejéig újra felidézük.

ÉGRE TÖRT, DE LENT MARADT

A történet helyszíne az Éden: ez maga a világ a romlatlan formájában. A folyó, amely „négy ágra szakadt”, a négy égtájat jelképezi – mint egy iránytű –, vagyis a teljes földfelszín, amely az ember élettere. Ezzel együtt rögtön azt is megtudjuk, hogy „ennek a földnek az aránya jó”, ami a helyszín után az időre vonatkozik: ez nem más, mint a bűnbeesés előtti aranykor (1Móz 2,10–11).

Már ennyiből is rögtön kitűnik, hogy a szöveg nyelvezete szinte teljesen szimbolikus. A jó és a rossz tudásának fájáról sokak fejében valami kényszerképzet él, mintha ez a fa valami mágikus erejű gyümölcsöt teremne, amelytől „megnyílik a szemetek”; sőt amelyet elég megenni, mint valami „beavatási drogot”, és máris „olyanok lesztek, mint az Isten”, holott semmi ilyesmiről nincs szó. Ráadásul van valami tragikus is abban, hogy a legtöbben így gondolnak rá, hiszen ezt nem Isten közölte, hanem a kígyó hazudta róla. Persze „a tiltott gyümölcs mindig édesebb”, ahogy a közhely említi, természetesen ennél jóval mélyebb a történet üzenete.

A bűnbeesés lényege ugyanis nem szó szerint a fa vagy annak gyümölcse, hanem a tett. Nem a fa hordozza az ilyen-olyan tudást, egy mágikus elixírhez hasonlóan, hanem az emberi cselekedetek „termik meg” a jó és a rossz tudásának a gyümölcsét. Jézus is hasonlóképpen hivatkozik erre, amikor azt mondja, „minden fát a maga gyümölcséről ismernek meg”, tehát a gyümölcs nála is a cselekedeteket jelképezi: elsősorban a kimondott szavakat, bővebb értelemben az ezzel összefüggésben álló tetteket (Lk 6,44).

Itt jegyzem meg, hogy Jézus az egyedüli ember, akinél a kimondott szó és a tett teljesen egy – ezért is mondja: „...ha nekem nem is hinnétek, higgyetek a cselekedeteknek...” (Jn 10,38) Vagyis: ha a szavaimnak nem hisztek, higgyetek a tetteimnek, mert a kettő ugyanaz.

De miben is áll a rossz tudása? Lényegében vehetjük úgy is, hogy az Édenben egy teljesen egyszerű fáról van szó, a rossz tudása pedig nem más, mint megtudni, mi a következménye annak, ha az ember megszegi Isten parancsát. A tiltás ugyanis így szólt: „A kert minden fájáról szabadon ehetsz, de a jó és a rossz tudásának fájáról nem ehetsz, mert azon a napon, amelyen eszel róla, halállal lakolsz.” (1Móz 2,16–17) A rossz tudását, azaz a halált tehát nem önmagában a fa okozza, a mérget sem annak gyümölcse rejti – hogy is rejthetné, amikor Salamon is éppen a jó és a rossz megkülönböztetésének képességét kéri az Istentől, amit meg is kap: „Adj azért a te szolgádnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között.” (1Kir 3,9) Sőt Ninive lakóinak is ez volt a problémája, ők „nem tudnak különbséget tenni a jobb és a bal kezük között” (Jón 4,11).

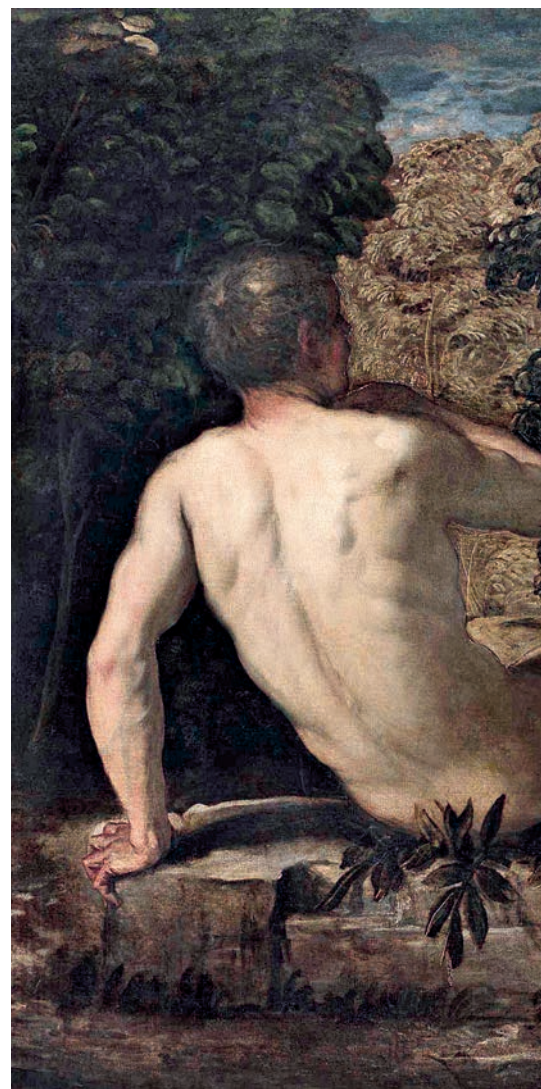
Úgy gondolom, kelően körbejártuk ezt a témát; látjuk tehát, hogy a „gyümölcs” szimbólum; mint ahogy azt is, hogy nem a tudás a bűn, hanem az Úr rendelkezésének ellentmondó cselekedet. Egyébként ilyen lázadás volt Bábel tornyának esete is. Isten azt parancsolta: „...sokasodjatok, népesítsétek be a földet” – erre az ember mit csinál? Nekiáll szó szerint merőlegesen, egy másik irányban terjeszkedni: felfelé. Ezt az ellenszegülést a lázadó emberek konkrétan ki is mondják: „...szerezünk magunknak nevet, hogy el ne széledjünk az egész föld színén!” Lehetetlen nem észrevenni, hogy a föld betöltése teljesen ellentétes azzal, hogy „el ne széledjünk”. Szélesség helyett magasság, „a föld színe” helyett „az ég teteje”: mi ez, ha nem lázadás?

Nagyon kifejező a kíméletlen tanulsága is ennek a történetnek, hiszen „az Úr leszállt, hogy lássa”, vagyis az ember hiába tört az égig, mégiscsak lent maradt, egy újabb büntetés terhe alatt (1Móz 1,28; 9,1; 11,4–5). Az csak a mindenható Isten

végtelen kegyelmének köszönhető, hogy a sokféle nyelvből adomány lett, amely az érzelmeink, gondolataink közvetítésének határtalan gazdagságát adja. Ahogy József történetében: „...rosszat terveztek ellenem, de Isten terve jóra fordította...” (1Móz 50,20)

KÍVÁNSÁG ÉS MULANDÓSÁG

Most, hogy kifejtettük, a bűnt nem a tudás szüli, hanem a tett, érdemes megvizsgálnunk az asszony szavait is, aki ezt még kiegészíti – a kívánsággal. Mert „kívánatos is az a fa, mert okossá tesz” (1Móz 3,6).

A kívánság és az elmúlás szorosan összekapcsolódó fogalmak; találóan írja János, hogy „a világ pedig elmúlik, és annak kívánsága is” (1Jn 2,17) – a mulandóság világá-

ba az első emberpárt éppen a kívánság juttatja.

A kívánság mellett az okosság a másik, de hangsúlyozzuk: az okosság még nem bölcsesség a szó nemes értelmében, hanem „csak” okosság, vagyis az ok ismerete. Ez az ismeret pedig szimplán ennyi: halálotok oka, hogy megszegtétek Isten parancsát. Vagyis valóban okossá tette őket ez a tett, Éva ezt jól mondta, de az egész nyilvánvalóan óriási átverés.

Van azonban az Édenben egy másik fa is: az élet fája. A kiűzetés a paradicsomból azért történik, hogy az ember „ki ne nyújthassa kezét, és ne szakíthasson az élet fájáról is, hogy egyen, és örökké éljen” (1Móz 3,22–23). Az egyik fa tehát a halál, a másik az élet, ám az utóbbiról már nem szakíthat senki, mert ellenszegült Isten akaratának.

Sátánnak hívnak, aki megtéveszti az egész földkerekséget...” (1Móz 3,1; Jel 12,9) Ez a megtévesztés vagy másként nevezve: tévút a bűn útja; a test felforgató szándéka, ahogy Pál apostol is hivatkozik rá: „...a test törekvése ellenségeskedés Istenrel, mert Isten törvényének nem engedelmeskedik...” (Róm 8,7) Valójában tehát nem a fára tekeredett kígyó „beszél”, mint a mesékben, hanem az Istenre féltékeny bukott angyal, aki sugalmaz, mint ahogy teszi ezt a földi életben azóta is.

JÉZUS, AZ ENGEDELMES

Ezen a ponton kell szót ejtenünk a harmadik fáról, a megváltás keresztfájáról, amelynek szimbolikáját most nem fejthetjük ki részletesen, mivel jócskán meghaladná e cikk terjedelmi korlátait. Azt azonban feltétlenül meg kell emlí-

dig az ember Istennel való kapcsolatának helyreállítását, hiszen mintegy jelképesen összeköti a földet az éggel.

Az elszakadás oka az ember engedetlensége, a magát „Emberfiának” nevező Jézus áldozata pedig – többek között – éppen az engedelmesség mintapéldája, ahogy mondja is: „...nem a magam akaratát keresem, hanem annak az akaratát, aki elküldött engem.” (Jn 5,30) Jézus „engedelmes volt mindhalálig”, ezzel megszüntetve azt az engedetlenséget, amellyel az első emberpár vétett Isten parancsa ellen (Fil 2,8).

A bűneset miatt azt mondja Isten: „Mivel ezt tetted, átkozott légy...”. Jézus megváltásának köszönhetően viszont azt, hogy „semmi nem lesz többé átok alatt a városban” (1Móz 3,14; vö. Jel 22,3). A *Jelenések könyvének* Édenkertjében ezért van már csak egy fa: az élet fája. Így válik igazán érthetővé, miért Jézus „az út, az igazság és az élet”, és miért nem mehet senki az Atyához, vagyis vissza az Édenkertbe – ahol „a város színarany” –, csakis őáltala (Jn 14,6; Jel 21,18).

Végül még egy megjegyzést hozzá kell fűznünk a *Jelenések könyvéhez*. Ezt olvassuk: „...az élet fája, amely tizenkétszer hoz termést, minden egyes hónapban megadja termését...” (Jel 22,2) Igen furcsa, hogy itt hónapokról van szó, mivel tudjuk, hogy az új Édenben „éjszaka sem lesz többé”, hiszen nem lesz idő sem. Az emberi történelem végét a hét mennydörgés angyala jelenti be, aki szó szerint így szól majd: „...nem lesz több idő...” (Jel 10,6) Az új ég és új föld mennyei világában örökkévalóságról beszélünk, ahol az üdvözültek „uralkodnak örökkön örökké” (Jel 22,5).

Ez elsőre nagyon zavarosnak tűnhet. Észre kell vennünk azonban, hogy az utalás – az élet fája „tizenkétszer hoz termést, minden egyes hónapban” – az év teljességét jelöli emberi módon, mivel az örökkévalóság számunkra egyébként elképzelhetetlen. A tizenkét hónap minden egyes hónapja valójában azt jelenti, hogy „minden időben”, „mindig”. Hiszen ahol az élet fája szüntelenül hozza a termését, ott valóban nincs többé se bűn, se ősz, se romlás, se halál.

Így áll össze kerek egésszé a Szentírás eleje, közepe és vége – Jézus megváltó művével szó szerint a középpontban. Amikor ezt megértjük, akkor mindegyikünk is csak annyit mondhatunk Simon Péter szavaival: „Uram, kihez mennénk? Örök élet beszéde van nálad.” (Jn 6,68)

■ ANDRISKA JÁNOS

JACOPO TINTORETTO: ÁDÁM MEGKÍSÉRTÉSE (1550-1553)

A kígyóról pedig, aki – szinte népmesei szóhasználatlaltal – „ravaszabb volt minden vadállatnál”, a *Jelenések könyve* már nyíltan beszél: ő az, „akit ördögnek és

teni: nem csupán „történelmi véletlen”, hogy Jézust éppen keresztfán végezték ki. A kereszt vízszintes szára ugyanis a föld felszínét jelképezi, a függőleges pe-

Svábolaszitól a girálti kalandig

Fejezetek Hlovik Ádám evangélikus lelkész életéből

Hazai és határon túli levéltárban is vannak dokumentumok személyéről, szlovák anyanyelvűként németül és magyarul is prédikált, megírta a svábolaszói evangélikus gyülekezet történetét, későbbi állomáshelyén, Girálton 1848–1849-ben segítette a forradalom és szabadságharc résztvevőit, sárosi és zempléni népdalokat gyűjtött. Hlovik Ádám életútja sokban formázza kora vidéki lelképásztorainak életét, akiknek az őket körülvevő közeget s a történelmi események folytán nem mindennapi körülmények között kellett helytállniuk a többnemzetiségű egyházban.

Az Evangélikus Országos Levéltárban a Hegyaljai Egyházmegye ordinációs könyvében fennmaradt, saját kezűleg írt életrajza szerint Hlovik (Hlovky; szlovák nyelvterületen Hlovík alakban) Ádám 1794-ben született az Árva vármegyében fekvő Párnícán (ma Szlovákia). Elemi iskolai tanulmányait 1801 körül kezdte szülőfalujában, s itt is fejezte be 1807-ben, majd – szegénységük miatt – a családi gazdaságban dolgozott. Később egykori párnicai tanára révén Besztercebányára került, ahol retorikát és poézist tanult.

A magyar nyelv tökéletes elsajátítása céljából 1813-ban „a kálvinista Rómába”, Debrecenbe utazott, ahol a református kollégiumban olyan kiváló tanárai voltak, mint Ertsey Dániel, Sárvány Pál és Gyárfás János. A következő három évben az eperjesi evangélikus kollégium diákjaként statisztikát, teológiát, filozófiát és matematikát hallgatott. Egy helyi ügyvéd önkéntes felajánlása révén az iskola profilja bővült: 1815-ben jogi oktatás is kezdődött, amelyet Hlovik is látogatott. Időközben ugyanitt a Keczer család gyermekeinek nevelője lett, 1818-ban pedig Peklinkén [másként Peklén, ma Szlovákia, Ruské Pekľany – a szerk.] a Piller familiánál vállalt oktatást.

KÜLÖNÖS PAPPKÉRÉS

A Bihar vármegyei Svábolaszói (később Érolaszói, ma Románia, Olosig) evangélikusai az elhalálozás folytán megüresedett lelképásztori hivatal betöltésére magyarul, németül és szlovákul is tudó alkalmas személy megnevezését kérték Szontágh Sámuel esperestől, aki a levelet kézhez kapván összehívta az eperjesi kollégium professzorait, hogy megfelelő jelöltet állítsanak. A diákok ugyan épp nyári szünidejüket töltötték, ám valakinek eszébe jutott, hogy az egyik alkalmas *candidatus* (jelölt), Hlovik a közeli Peklinkén házitanító, ezért levélben kérték Eperjesre.

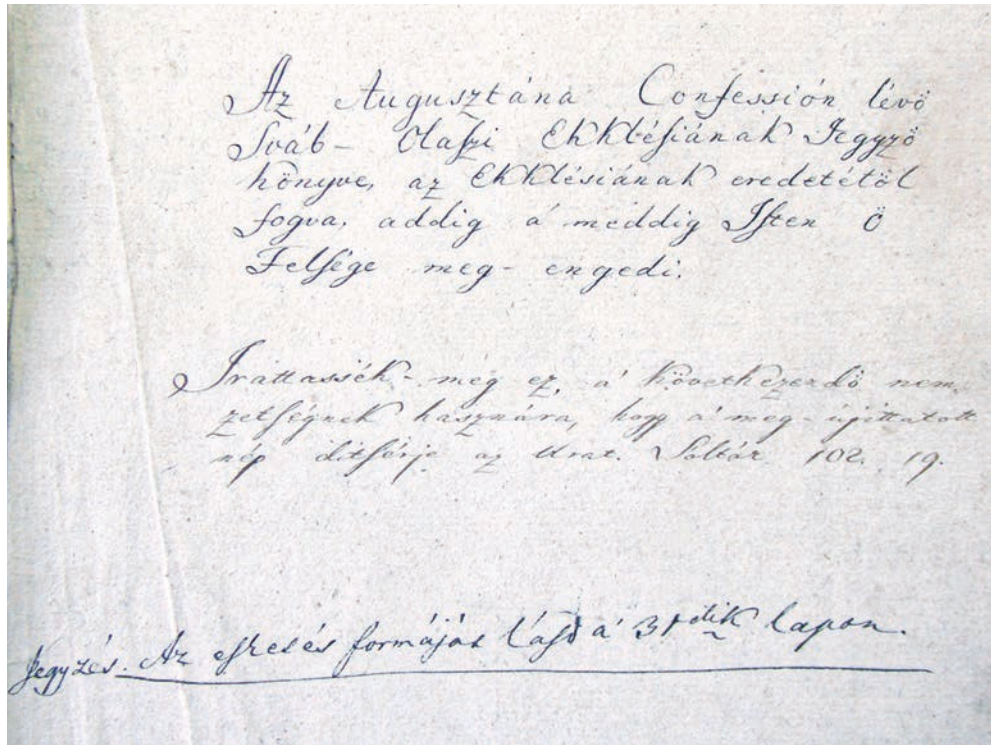
Saját kezű önéletírása szerint peregrinációra váró jelöltként tudta, hogy a bécsi kormányzat gátolja a külföldi tanulmányutakat, ezért elfogadta a felkérést, amelyben a földesúr három hónapon belül elkészülő új templommal is kecsegtetett, és elvállalta a lelkési hivatalt a településen. Az első meglepetés akkor érte, amikor a megbeszélt időpontra a közösség nem küldött érte *deputátusokat* (küldötteket), hanem – mint írták – azt várták, hogy a debreceni Mihály-napi vásárban találkozzanak, s onnan vitték volna „haza” Svábolasziba. Szontágh Sámuel azonban ragaszkodott a szokáshoz, hogy a lelkészért küldöttség jöjjön Eperjesre. Intó jel lett volna, ha tudja, hogy a „szekér bért” összeadó hívek pénzét kölcsönből kellett kiegészíteni, hogy az útiköltséget ki tudják fizetni...

MAGYARUL PRÉDIKÁLNI?

Hlovik helyzete nem volt egyszerű, mint írja, megérkezésekor a lelkészlakban az ágyon kívül csak egy kis szék volt, írni is asztal nélkül volt kénytelen, látnia kellett „ezen eklézsiának csekély népességét és mezítelenségét”. Ráadásul a reformkor hazafias érzelmektől fűtött éveiben egy – identitását feladni készülő – sváb közegben találta magát, pedig Hlovik kiválóan beszélt németül, a Debrecenben tartott vendégprédikációival az ekkor ott élő – többségében első generációs telepesekből álló, azaz német anyanyelvű – közösség nagyon meg volt elégedve. A földesúr azonban értésére adta, hogy Svábolasziban már első alkalommal is magyarul kell prédikálnia. Hiába volt egy évig diák a kálvinista Rómában, „oda-hagyván Debreczen városát, s meg sem álmodván, hogy még magyarul valaha is papolni fogna, ezen nyelv gyakorlásával” felhagyott. Beköszöntője ennek ellenére jól sikerült, bár „igen tótos accentusa, imitt-amott pedig hibás kifejezése is volt – emlékezett vissza –, mégis nagy figyelmetességet keltett a népben”, a földesurat pedig „könnyhullatásig ihlette”.

Hlovik az egyházközség jegyzőkönyvét példásan – és magyar nyelven – vezette, ráadásul összefoglalta az eklézsia történetét, miközben annak levéltárát alaposan átnézte, kutatást végzett azért, hogy – mint írta – „a régibb fontosabb dolgok a setétségből a világosságra hozathassanak”.

1826-tól már a Zemplén megyei Klazányban (ma Szlovákia, Kladzany)

Részlet a svábolaszai egyház jegyzőkönyvének kezdőlapjáról

szolgált. Itt a kolerajárvány idején 1831-ben komoly életveszélybe került, amikor a tudatlanságuk és a betegség pusztítása miatt érzett tehetlenségük miatt feldühödött falusiak az életére törtek. Mindezt kortársa, Jonás Záborský szlovák író (1812–1876) 1870-ben dolgozta fel *Hlovik a lázadó emberek között* című művében.

A GIRÁLTI „KALAND”

Talán nem meglepő, hogy Hlovik ezután elhagyta Klazányt, és a Sáros vármegyei Girálton (ma Szlovákia, Giraltovece) folytatta lelkési pályafutását. Itteni szolgálata idején választották esperessé 1836-ban, és itt érték az 1848–1849-es események is.

Miután 1849-ben az oroszok a Felvidéken is előretörték, a településen Dembinszky Henrik Eperjesen állomásozó táborából felváltva egy szakasz huszár, lengyel dzsidás, nemzetőr és honvéd volt előrségül rendelve. Amíg Hlovik a szabadságért küzdők lelki táplálékáról gondoskodott, felesége, Zsuzsanna azon fáradozott, hogy a katonák élelmezése is megtörténjen. Ezt azonban nem nézte jó szemmel a Girált környékén szolgáló „orosz papok valamelyike, és besúgta a muszka parancsnoknak, hogy az evangélikus lelkész nagy lázító”, ezért elfogták. Az aggódó feleség meggyőzte az egyházi

előjárókat, hogy kísérjék el az orosz táborokhoz papjuk szabadon bocsátását kérni.

Hlovik azonban hamarabb szabadult, mint a segítségére induló csapat elindult volna. A művelt orosz tábornok meglepődött azon, hogy egy egyszerű falusi evangélikus pap francia nyelven védi magát, sőt adott neki egy cirill betűs cédulát is, amelynek értékét akkor értette meg, amikor néhány nap múlva kozákok jöttek ellátást követelni. Miután azonban e papírt meglátták, szó nélkül elhagyták Giráltot.

Az evangélikus közösségekért több mint három évtizeden át lelkiismeretesen dolgozó lelképásztor, Hlovik Ádám 1851-ben hunyt el. Teljes alakos szobra ma Girált egyik látványossága (*képünkön az előző oldalon*). Szlovákiában ismert a neve, mivel Ján Kollár kezdeményezésére sárosi és zempléni szlovák népdalokat gyűjtött, amelyek Kollár *A magyarországi szlovák népdalok* című kétkötetes munkájába is bekerültek.

(Az illusztrációként felhasznált forrás részlet a Svábolaszai Református Egyházközség irataiból. Lelőhelye: Román Nemzeti Levéltár Bihar Megyei Fiókja, Fond 334. Dosar 1., 2.)

■ SZÁLKAI TAMÁS

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárának főlevéltárosa

Keresztúri iskolapélda

Beszélgetés Erdészné Nagy Éva igazgatónővel

Tapintatlanságnak tűnhet megkérdezni valakitől, hogy éves szabadságából hány napot tudott kivenni, de a Budapest XVII. kerületében működő Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola vezetőjét bátran kérdezem erről. És ő nevetve válaszol: „Maradt jó pár, majd valamikor kiviszem.” A kérdező azonban sejtí, hogy az igazgatónő a szabadnapjait is az iskolai építkezés területén tölti majd...

Rákoskeresztúron közegyházi támogatással sikerült bővíteni néhány tanteremmel a Magyarországi Evangélikus Egyház által fenntartott oktatási intézményt, és a bővítés-korszerűsítés idén is folytatódik. Az építkezés okáról, körülményeiről az intézmény vezetőjét, Erdészné Nagy Éva igazgatót kérdeztük.

– Kívülről teljesen rendezettnek tűnik a Ferihegyi úton 1961-ben átadott iskolaépület. Tulajdonképpen mi tette szükségessé a Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola felújítását?

– Amikor 2012-ben a Magyarországi Evangélikus Egyház átvette az iskolánkat, két telephelyen működünk. Volt egy óvodaépületünk, ahol az első-második osztályosokat tanítottuk. Az egy védett kis sziget volt. Az akkori egyházvezetés azonban úgy döntött, hogy össze kell költöznünk. Komoly zsúfoltság lett,

mintegy száz gyermekkel több került az iskolaépületbe. Ez a helyzet az órarend kialakítását, a mindennapi életünket is nagyon megnehezítette. Például nem tudtuk vállalni, hogy nagyobb óraszám-ban hirdessük meg a népszerű idegen nyelvi képzéseket, mert ahhoz már olyan csoportbontás kellett volna, amit lehetetlen volt kivitelezni.

– Ezen a szűköségben segített az elnyert közegyházi támogatás?

– Az elnyert támogatással egy pincerészt alakíthattunk át – szinteltolással. Az első rész, amely 2020 szeptemberére készült el, korábban elzárt terület volt, a katasztrófavédelem pincéje. Ebben kaphatott helyet a könyvtár, egy informatikaterem, egy fejlesztőszoba és két csoportszoba. A második, mélyebben fekvő rész az intézmény saját pincéje. Itt idén májusban kezdődik meg egy

rajzműhelytanterem, gondnoki helyiség, valamint vizesblokkok és a műszaki dolgozók öltözőjének kialakítása.

– A mostani építkezést a Podmaniczky-iskola igazgatójaként „vezényelte le”, de ön volt a vezetője a Laborcz Ferenc nevet viselő elődintézménynek is. Nehéz volt a váltás – államból egyházi fenntartás alá kerülni?

– A tantestület nagyobb része nyitottan, kíváncsian, bizalommal várta a fejleményeket. Talán mert pedagógusaink közül eleve sokan voltak hívó, tempolomba járó emberek, és alapértékeinkben világi iskolaként is azt képviseltük, amit most. Bizonyára ennek is köszönhető, hogy alig volt tanárunk, aki nem akart a tantestületünkben maradni. Úgy emlékszem, mindössze hárman hagytak el minket. Természetesen kicsit azért tartottunk is a váltástól, ám – miként én – tanárkollégáim is inkább lehetőséget láttak az átvételben. Ugyanez a nyitottság sajnos nem volt elmondható az óvodánk esetében. Ott akadt egy „ellenérdekelt” vezető, aki félretájékoztatta és felhergelte a szülőket, dolgozókat. Így azután az egyház számára elég komoly kihívást jelentett meggyőzni a családokat arról, hogy a gyerekek csak nyernek, ha felekezeti intézménybe kerülnek.

– És valóban nyertek?

– Nézze, a gyerekek nálunk ugyanazt megkapják, amit egy állami iskolában. Ugyanazok az oktatási törvények érvényesek itt, mint ott. Veszíteni tehát semmit nem veszítenek. Viszont valóban nyernek. Egyrészt a közösséghez tartozás élményét. És immár nem csupán a Budapest XVII. kerületén belül más oktatási intézményekkel meglévő kapcsolataink révén, hanem mert egy „különleges” országos hálózatnak is részesei lettünk. Pedagógusaink szakmai napokra, találkozókra jutnak el, diákjaink pedig a diákönkormányzatok összejöveteléről jönnek haza mindig nagy lelkesedéssel. Arról nem is beszélve, hogy az egyházi iskolák nagy segítséget kapnak azáltal, hogy közöttünk hitoktatók, lelkészek is dolgoznak. Az a folyamatos útmutatás,

hogy „figyelj Istenre!”, „fordulj szeretettel mások felé!”, „segítsd a rászorulókat!”, a legfogékonyabb korban jelent tényleges segítséget a diákok gondolkodásának és viselkedésének formálásában. Szeretetteljes közösség élményét tapasztalhatják meg nálunk a diákok – és az, hogy ezt az értékrendet tárhatjuk eléjük, bizony kivételes lehetőség. De nem csupán a gyerekek, hanem a pedagógusaink számára is. Annak tudata, hogy soha nem vagyunk egyedül, hogy van kihez fordulni a bajban és az örömben – ez is nagy nyereség. A diákok aztán persze eldönthetik, hogy milyen úton mennek tovább, de az, hogy nálunk megismerhetik a keresztény értékeket, segítség lehet később választásaikban.

– **Úgy tudom, az iskolaátvétel az ön személyes életére is hatással volt. Többek között vállalta, hogy áttér evangélikus felekezetünkbe.**

– Nagy dilemmám volt, hogy én, aki addig önkormányzati iskolát vezettem, mennyire lehetek hiteles egy evangélikus egyházi intézmény élén. A felekezeti elköteleződéshez komoly támogatást

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

segítenek, hogy ebben a rohanó világban megálljunk egy kicsit, gondolkodjunk, Isten felé forduljunk. Ezek nélkül az órák nélkül felőrlnének minket a mindennapok. Az iskolai közegben is érzem ennek a szükségét. Itt a heti áhítatok elsősorban ugyan a diákjainknak szólnak, mégis mindig van egy-egy gondolat, ami a felnőtteket is feltölti. Mostani világunkban különösen is szükségünk van arra, hogy el tudjunk csendesedni, hogy amink van, azzal meg tudjunk elégedni. De a legfontosabb, hogy tudjunk örülni! Én ezt az örömet tapasztalom egyházi közösségünkben. Az évek során talán ezért is tudtam sokkal közelebb kerülni Istenhez.

– **Vajon egy egyházi iskola vezetéséhez más irányítási stílus szükségeltetik?**

– A jó vezető demokratikus módon, de határozott döntéseket hozva kell, hogy irányítson. A vezetés keresztény jellegét inkább a kollégákhoz való viszonyulás adja. A protestáns egyházakban a lelkész „testvéreimként” szólítja meg a híveket, jelezve, hogy Isten családjában ő is csupán egy az Atya gyermekei közül. Így látom a saját igazgatói pozíciómat is. Én egy vagyok a többiek közül, csak más a feladatom és a felelősségem a munkamegosztásban. Nekem kell vezetnem, de ez nem azt jelenti, hogy felettük állok, avagy távol tőlük.

– **Végezetül a kérdés, amiért tulajdonképpen ezt a beszélgetést kezdeményeztem: mit jelentenek az ön számára az elismerések, jutalmak?**

– Ha most a múlt év október 23-án kapott elismerésemre gondol, akkor a válaszom: én bizony nagyon örültem neki! Aligha árulok el titkot: minden pedagógus vágyik arra, hogy elismerjék a munkáját. Jólesik, ha észreveszik, hogy dolgozik, hogy sokszor évtizedek óta hűségesen jelen van a gyerekek között, vagy mint én, több évtizede vezet egy intézményt. Érdekes módon először akkor szembesültem az ezzel kapcsolatos érzéseimmel, amikor más iskolák pedagógusait minősítettem. Bementem az igazgatók irodájába, és a falon ott voltak a bekeretezett oklevelek, a polcokon a különféle elismerések. Ilyenkor mindig rá kellett döbennem, hogy ilyesmik nekem nincsenek. Akár restellhetném is, hogy ez a „felismerés” egy-egy pillanatig olykor még rossz is esett, de az „őszinteséggel” talán érzékeltetni tudom, milyen örömet jelentett, amikor Rákosmenten Önkormányzata méltónak tartott arra, hogy 2020-ban nekem adományozza a Rákoskeresztúrért díjat.

■ B. PINTÉR MÁRTA

*Szeretetteljes
közösség élményét
tapasztalhatják meg
nálunk a diákok.*

kaptam a helyi evangélikus gyülekezet lelkészénél és akkori felügyelőjétől. Ha megintogtam, továbblendítettek. Az átvétel körüli vitás kérdésekben mindig pártomat fogták. Ez erőt adott. De bátorítást kaptam a gyülekezet tagjaitól is. Azt átéltem, hogy „idegenként” ilyen szeretettel fogadnak, sőt biztatnak, nekem nagyon sokat jelentett. A végén az a furcsa helyzet állt elő, hogy már nemcsak az iskola érdekében küzdöttem azért, hogy intézményünk egyházi fenntartásba kerülhessen, hanem a gyülekezetét is.

– **Öröm hallani, hogy befogadón viszonyult önhöz a gyülekezet. Kapott más municiót is a Rákosmentén élő evangélikus közösségtől?**

– Egy nagyon-nagyon szerethető közösséggel lettem gazdagabb. Miként másokat, a gyülekezeti alkalmak engem is

A Rákoskeresztúrért díjjal a képviselő-testület azon polgárok iránt fejezi ki elismerését, „akik példamutató-sukkal, magas színvonalú teljesítményükkel, maradandó alkotásaikkal, munkásságukkal jelentős mértékben hozzájárultak Rákoskeresztúr szellemi és anyagi gyarapodásához, és kivívták a városrész megbecsülését”.

Kozmikus valóság

Richard Rohr könyve az egyetemes Krisztusról

A termékeny ferences szerzetes, író ezúttal a krisztológia kérdéseiben segít elmélyedni. Ahogy könyvének alcímében fogalmaz: egy elfeledett valóság átalakító erejét találhatjuk meg, ha komolyan vesszük, hogy Krisztus nem Jézus másik/második neve. Már az előszóban summázza legfontosabb tételét: „Krisztus nem pusztán a Názáreti Jézus, hanem sokkal mérhetetlenebb, sőt kozmikus jelentőségű valóság.”

Ezt a kozmikus krisztológiát Pál apostol így foglalja össze: „...minden és mindenkben Krisztus.” (Kol 3,11) Efelé mutat a könyv első részének címe: Krisztus „minden dolgok másik neve”. Ennek fényében gondolhatjuk át hitünk alapkérdéseit: a megtestesülést, az úrvacsorát, a megváltó keresztalált és a feltámadást.

Az amerikai szerző vallja, hogy a „világ egyszerre Isten rejtkehelye és kinyilatkoztatása”. Önkritikus megállapítása szerint a kereszténység nem veszi eléggé komolyan ezt a világot, aminek következményeként a világ sem vesz igazán komolyan minket... Pedig Isten láthatóvá és megoszthatóvá tett magát Jézus Krisztusban, akiben együtt és egyszerre mutatta meg a személyes és az egyetemes Isten arcát. Jézusban megláthatjuk, „hogyan kell embernek lenni”, és rácsodálkozhatunk az evangélium lényegére: „Fogadd el, hogy teljesen el vagy fogadva.”

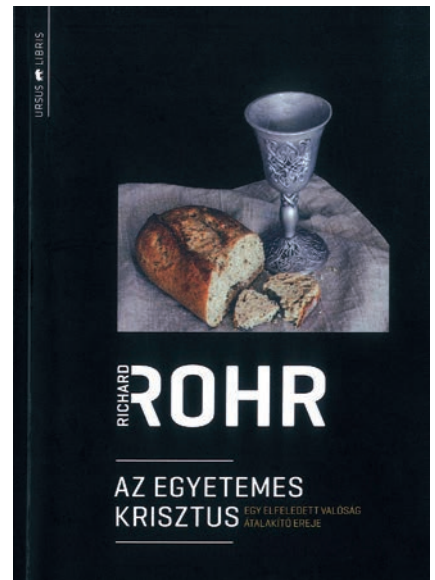
Richard Rohr provokatív látása szerint minden ember hordozza a Teremtő „DNS-ét”. De amíg többnyire csak egy megtorló istenség igazságszolgáltatását hirdetjük, addig üzenetünk se nem örömteli, se nem új. Istent „lehúzzuk a magunk szintjére”. Vissza kell találnunk ahhoz a Jézushoz, aki nem kirekesztő Bíró, hanem befogadó Megváltó. Akinek szeretete, akárcsak az éltető víz, minden akadályt kikerülve lefelé áramlik. Ennek a szeretetnek legerősebb kifejeződése a megbocsátás, amely a „lélek tágassága”. Egy másik szemléletes képpel élve, amely a kötet zárómondata: „A megbocsátás az olaj az élet fogaskerekein!”

A könyv második részének furcsa címe *A nagy vessző*. Ez arra a túlzott tömörségre hívja fel a figyelmünket, ahogyan az *Apostoli hitvallás* egyetlen vesszővel „intézi el” mindazt, ami Jé-

zus születése és halála között történt: „...született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt...” Nekünk viszont az egész életet átfogó evangéliumot kell hirdetnünk: Isten Jézusban része lett hétköznapi világunknak, hozzánk hasonlóan szembesült a kísértésekkel, emberi gyöngeségeinkkel. Leszállt életünk sűrűjébe, mélységeibe, és kiüresítve magát gyógyító szeretettel fordult és fordul ma is felénk. Rohr szerint az evangéliumok legfontosabb pasztorális üzenete, hogy „Isten a mélységekben rejtőzik – bűneink mélységében is –, és mindaddig láthatatlan, amíg mi a dolgok felszínén maradunk”. Többek között Tamás és a Feltámadott archetipikus találkozása is hirdeti, hogy „valaki lehet egyszerre sebzett és feltámadott”.

Ez a misztérium leginkább az úrvacsora szentségében ragadható meg, nem véletlen, hogy erre a csodára utal a címlapkép is. Ebben a szentségben paradox módon találkozik az élet és a halál. Az úrvacsora a jelenlét szentsége, ebből következően a szerző hangsúlyozza: „Csakis a jelenlét ismerheti a jelenlétet. És csakis a mi valódi jelenlétünk ismerheti meg a Valóságos Jelenlétet.” Továbbá emlékeztet Ferenc pápa útmutatására: az eucharisztikus kenyér és a bor nem a tökéletesek jutalma, hanem az úton lévő vándorok tápláléka, a gyógyulásra vágyakozó betegek orvossága.

Pál apostol nyomán az úrvacsorai liturgiában nemcsak Jézus halálát hirdetjük, hanem azt is, hogy ő a feltámadott Úr, aki eljövendő! Mi történt Jézus feltámadásakor? „Jézus örök és halhatatlan Krisztusként mutatta meg magát, megtestesült formában: körülhatárolt teste mindenütt jelenvaló Világossággá alakult át” – vallja Richard Rohr. Kissé bizarr hasonlata szerint: „Jézus feltámadása olyan,

Richard Rohr: *Az egyetemes Krisztus. Egy elfeledett valóság átalakító ereje.* Ursus Libris, Budapest, 2019. Ára 3900 forint. Megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában, és megrendelhető webáruházunkban is (bolt.lutherkiado.hu).

mint a számítógépünk képernyőjén lévő ikon, amelyre ráklikkelve a megfelelő helyre jutunk...”

Két bibliai tanút ajánl figyelmünkbe, akik segíthetnek, hogy mi is eljussunk a teljes, mindent átfogó Úr Jézus Krisztushoz. Egyrészt Mária Magdolnát, aki különösen is közel állt az ember Jézushoz, ugyanakkor a sírkertben elsőként találkozhatott a feltámadott Krisztussal, és így válhatott a húsvéti evangélium legelső továbbadójává. A másik tanú Pál, aki az „ellenkező” oldalról indul. Először Krisztussal találkozik a damaszkuszi úton. Ő a feltámadott Úr világosságában érik be apostolként, hogy a megfeszített Jézust hirdesse az akkor ismert világ végső határáig.

Ajánlom ezt a könyvet mindazoknak, akik reformatori örökségünket megőrizve nem félnek újragondolni és – ha szükséges – újra megfogalmazni hitünk végső titkait, hogy az tolmácsolható legyen kortársaink számára is.

■ GÁNC S PÉTER

Május első vasárnapja anyák napja

Alanyi jogon és kitüntetően

Több ismerősöm is van, akit a keresztnevén szólít a gyereke. Én szeretem, hogy az enyéim anyának hívnak, pedig azért néha okoz egy kis kavargást a dolog. Például strandon, színházban, népesebb utcán egy vékony hangocska megszólal: „Anyaaaa!” – és harminc-negyven nő kapja fel a fejét. De se baj! Anyának lenni olyan pozíció, amelyet csak limitált alkalommal kap meg az ember.

Ha minden a legegyszerűbben megy, a kinevezés alanyi jogon érkezik. Ez egyszerre tölt el ámulattal és félelemmel. Nincs előtte tanfolyam, vizsga, alkalmassági teszt, csak megkapjuk a bennünk fejlődött kisbabát. A kezünkbe adják, és semmi használati útmutató, QR-kód nincs hozzá. Még a *YouTube-on* sincs videó, amely modellt lehetne, biztosan garantálná a jó együttműködést. Valami magasabb rendű bizalom ez, mint amilyenre rászolgált az ember.

Mert hát ki ne lett volna még türelmetlen, állhatatlan, ingerült?! Ilyenre bízni egy törekeny kis lényt?! Egy emberi életet?! Egyáltalán hogy meri az Isten ránk bízni? Ennyire eszköztelenül mihez kezdünk vele?! Vagy pont erre a pontra kell eljutnunk, így (is) nevel Isten bennünket? Meglehet.

A magam részéről – ez az igazság – elég hosszú időn át adtam komolyan hálat esténként azért, mert mindenki élve megúszta a napot. Én se voltam nyugis gyerek, nem mesélek a sajátjaim csínytevéseiről sem, de tudnék. Ám mindig volt velünk egy nálunk hatalmasabb, akire rábíztuk magunkat. Kimondhatatlan ajándék máig ennek a tudata. Különösen mert az ember időnként megdöbbenve fedezi fel magában a rosszat. Jót akar – ha valakinek, hát a gyerekének mindenképpen –, és mégis. Jó lenne tökéletesen érteni és kiválóan nevelni a mieinket, vágyunk is rá, de azt hiszem, ez a helyzet még soha nem állt elő a történelem során. Nem is fog, míg ember az ember. Mégsem dől össze a világ.

Mellesleg az „ősi anyai ösztönben” sem hiszek. Talán létezik, talán csak később tűnik úgy, hogy volt. Én nem tudtam, fiú vagy lány növekszik-e a méhben, és ahhoz is idő kellett, míg megértettem a babasírás okát... Sok kísérletezés, sok tévedés, sok kudarc is tapad az anyaságomhoz – de nem mondtak fel nekem.

A mindent megadás mítoszán lassan túl leszünk, és belátjuk, hogy a „minden” helyett tulajdonképpen elég a szülőséghez is az az odaszántság, amellyel a csetlő-botló tanítványok ragaszkodtak Jézushoz. Amellyel a néha alig valamit értő ember kapaszkodik Istenbe. Pont megfelelő egy ilyen mértékű mélyebb szeretet és törekvés. A nagy Tervező beszámította az esendőségünket ebbe a projektbe.

Az alanyi jogon kapott anyai cím mellett aztán létezik más-milyen is. Vannak diákjaim – meglepően sokan –, akiknél az

alapváltozat valamiért nem működött, az alanyi jogú anya „nem vált be”. Érdekes, hogy a nem bevált anyákból később esetenként kiváló nagymama lesz, ezért itt sem mernék ítéletet mondani senkiről. De amikor egy lurkó helyzete válságosra fordul a családjában, jó, hogy van lehetőség „kapni” egy anyát. Egyik kedvenc, ilyen sorsú lánykám úgy fogalmazott, hogy nem baj már (négy év után), ami történt vele, mert így megismerkedhetett az igazi szüleivel. Bár nem ez az anyuka hozta a világra, teljesen igaziként neveli őt meg a testvéreit. Figyel rájuk, betölti a szükségleteiket, örül nekik, önállóságra neveli őket, tudja, hogy fontosak a számára. Ez is anyává léptethet elő egy nőt és apává egy férfit.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: COURTNEY FAIRCHILD PHOTOGRAPHY

Néha egy-egy tiszteletbeli címet is kap az ember, mint az akadémikusok. Megvan az igazi anya, de amit a gyerek egy válságos időszakban vagy hosszabb időn át folyamatosan kapott figyelemből, szeretetből, megerősítésből a „pótanyától”, az olyan fontos számára, hogy nem marad el érte a köszönet, a hála. Így lesz a pótanya kitüntetett. És ilyenkor az ember meghatottan pislog, mintha a szemébe ment volna valami. „Igen, én is nagyon szeretlek. Köszönöm.” És magában tudja, hogy most csodának volt részese. Egy olyan ajándékot tudott továbbadni, amelyet maga is csak kapott.

Így anyák napja táján érkeznek ezek a meglepetések. Felfelbukkan egy-egy volt tanítvány, régi táborozó, megcsörren a telefon, megáll a ház előtt egy autó, egy képeslap érkezik, egy csokor virág, néhány hálás szó, egy ölelés.

Aztán akadnak még a sorukra várók. Mint a pitypang szélben útra kelő kis ejtőernyői szállnak, otthont, családot keresve. Gyerekek anyára-apára vágyva és anyák-apák gyermekre várva. Valahol mindenkit vár valaki. Valahol mindenkinek van egy otthona. Fűjj, jó szél, közöttük! Találjanak egymásra, lehessenek egymás feladatai és örömei! Találjanak egymásnál otthonra minél többen!

■ FÜLLER TÍMEA

Döntés

A középiskolai kollégiumunk közös volt sok más iskolával. Mi, zenészek nem éreztük magunkat csodabogaraknak, de a többieket időnként tátott szájjal bámultuk meg. Nálunk a szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet, zeneirodalom, kamarazene, korrepetíció voltak a szaktárgyak, ezt normálisnak tartottuk. Azt viszont nagyrészt el se tudtuk képzelni, vajon a közgazdaságtanosok óráin miket is tanulnak. Különösen a bankjegyvizsgálaton kacarásztunk sokat. Természetesen orvosi sztetoszkóppal képzeltük el a diákokat, ahogyan egy halom köhécsező papírpénzt méregetnek gyanakodva. A számvitel, ügyvitel szavakkal meg egyáltalán nem tudtunk mit kezdeni. Hova viszik a számokat és miért? Igaz, mi már azon is neveltünk, amikor a matektanárunk azt mondta, hogy vegyünk fel egy háromszöget. Miért vegyük fel? Hát leesett?

De a legkacifántosabb tantárgyaik az erdészeti iskolába járóknak voltak. Az egyik különösen megrendített: döntés volt a neve. Egyszerre volt ámulatos és ijesztő. Az ő döntéseiket ezek szerint osztályozzák? De félelmetes! Vagy tanítják őket jól dönteni? De király!

Akkoriban elég sok dologban voltam bizonytalan. Néha abban is kételkedtem,

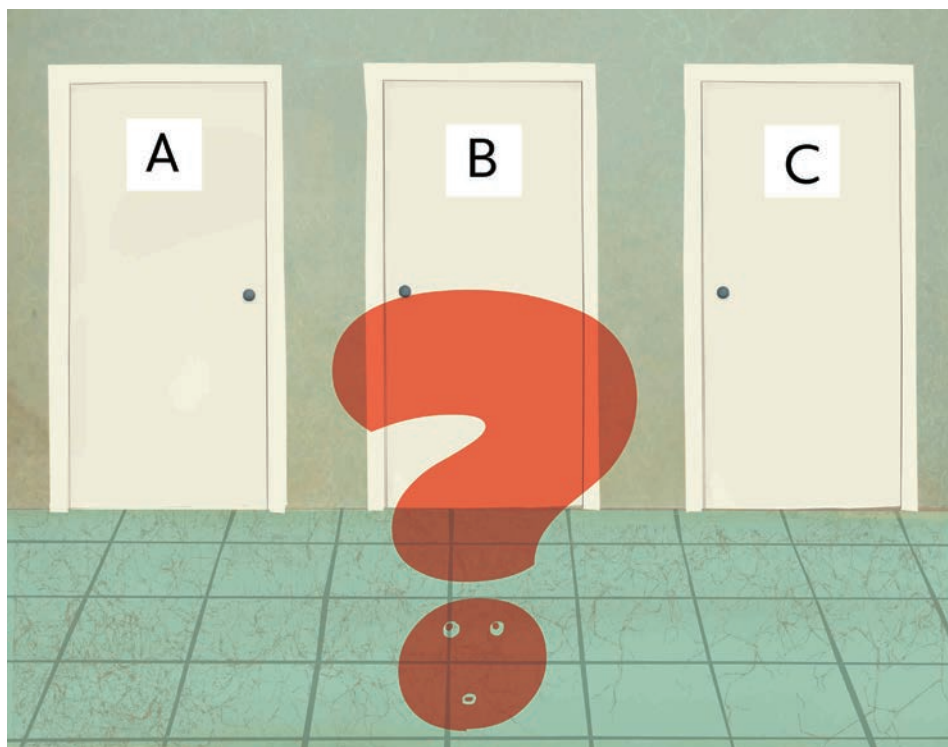
hogy jó iskolába kezdtem-e járni. Mert akadtak a sikerek mellett kudarcok és nehéz napok is. Volt unalom, és időnként erőlködnöm kellett, hogy kitartsak. Ez meglepett: azt hittem, ha a helyemen lennék, sosem érezném így magam. Ezért

az, hogy az erdészetiseknek van döntés nevű tantárgyuk, eléggé vonzott.

De jó lenne jó döntéseket hozni mindig! Például reggel nem visszaaludni arra a tíz percre, hiszen előre sejthetem, hogy abból utána úgyis csak idegeskedés meg rohanás lesz. És nem elkölteni az egész zsebpénzemet hétfőn, mert akkor keddtől végig csak a koleszos kaja lesz. Milyen más lenne az élet, ha az éjszakai olvasás helyett időben lefeküdnék aludni, és nem szédelegve ébrednék! És ha, mondjuk, jól osztanám be az időmet, és nem maradna késő estére feladat, amihez már úgysem lesz agyam akkor, tehát reménytelen a jó végeredmény, az is hasznos lenne. Vajon ilyeneket tanulnak a döntés tantárgyban?

Aztán persze az is eszembe jutott: vajon az én döntéseim hányast érnének? És akkor már kicsit meg is ijedtem: vajon milyen gyakran kapnak értékelést az erdészetisek? Minden este? Vagy minden héten? Esetleg egy lapon mindenki folyamatosan írja a döntéseit, és együtt kiértékelik? Nem tudom, meddig töprengtem ezeken a dolgokon, utólag úgy tűnik, elég sokáig. Annyira legalábbis mindenképpen, hogy közben eljött a félév, és egy pótvacsorázás közben fültanúja lehettem a következő beszélgetésnek:

- Neked milyen lett a bizid?
- Hát, lehetne jobb is. A döntés eléggé lehúzta az átlagomat.
- Ja, nekem is elment a fa totál jobbra. De, mondjuk, nagy is volt.

Nem idézem tovább. Valószínűleg ti is rájöttetek, hogy a szegény erdészeti diákok fadöntést tanultak. Ez azért elég kiábrándító, ugye?

Olykor ma is beiratkoznék egy tanfolyamra, hogy döntést tanuljak. Mert időnként jó nagy butaságokat csinállok, máskor elodázok fontos dolgokat, és olyan is van, amikor halogatom a döntéseimet, ami pedig nem mindig jó.

Ezért is szeretem a Bibliát. Rengeteg döntéshelyzet van benne, amelyből tanulni lehet. Vagy azért, mert jó döntés született, vagy azért, mert a rossz döntésnek következménye van, és azt sem árt tudni. Ám a legjobban annak örülök, hogy a rémesen elrontott döntések után is van Istennek új terve azzal, aki hozzá fordul.

Pál – még Saulként – megy nagy elszántsággal, hogy rendet tegyen. Nem szíveli ezeket a Jézust követő embereket. Ha más nem, hát ő el fogja intézni őket. Itt szólítja meg, ebben a lelkiállapotban az Úr: ideje már, hogy Saul ne ellene, hanem vele együtt folytassa az útját. Ez fontos döntés.

Akár egy konkrét időpontban, akár évek alatt hoztad meg ezt a döntést, jól tetted. Ha még előtted áll, figyelj, hogyan hív téged szerető Atyád! Életre szóló döntés, ezt komolyan kell venni. Sőt egy kicsit olyan is, mint a fadöntés: viszszavonhatatlan. Isten akkor is komolyan gondolja, ha te közben elkörécskáltál. Ő hűséges lesz mindig, és visszavár téged.

A mennybemenetel után a tanítványok például sorshúzással döntötték el, hogy ki legyen a tizenkettedik apostol Júdás helyett. Imádkoztak, aztán Mátyást választották. Nem igazán vagyok sorshúzáspárti, de ha belegondolok, Isten nem küldött angyalt, nem írt a falra égő betűkkel, nekik pedig így volt teljes a tanítványi kör. Izraelben azt érezték rendben lévőnek, amiből megvan az egy tucat: tizenkét törzs, tizenkét tanítvány. Ezért egészítették ki a tizenegyet. Istent amúgy nem zavarta a hiány, sem a kiegészítés. Vannak ilyen döntések, amelyek nem befolyásolják nagymértékben az életünket. Ilyenkor nem várunk égi jelet, hanem kérjük az Úr jelenlétét, és tesszük a dolgunkat.

A pünkösdi utáni időszakról azt olvassuk a Bibliában, hogy a keresztények minden missziós út előtt imádkoztak, és Isten gyakran adott nekik jól érthető kijelentéseket. Érezték a szívükben, mit kell tenniük. Ezt mi is tapasztaljuk időnként.

Józs 24,15 (részlet)

A sötétebb narancsszínű kezdőbetűtől indulva kövesd az azonos árnyalatú betűk sorát. A kanyaroknál a kis nyilak is segítségedre lesznek. Az aranymondás második részét a jobb felső sarok bekeretezett négyzetétől indulva a barackszín betűkön lépegetve találd meg.

Látjuk, hogy valaki bajban van, jó lenne, ha már segítenének neki. Imádkozunk, hogy Isten cselekedjen, várjuk, hogy mit fog tenni. Aztán hirtelen rájövünk: hoppá, én is tehetnék itt valamit! Ilyenkor nagyszerű dolgokban lehet részünk, hiszen az Urat képviselhetjük, és benne lehetünk Isten jó munkájában. Ez mindenkinek nagy ajándék az életében: annak is, aki ad, és annak is, aki kap.

Különös, hogy az Istenre hagyatkozó keresztények élete mégsem „fenékg tejfel”. Követik az Urat, ennek ellenére van üldözés és hajótörés, időnként börtön meg fenyegetettség. Viszont nincs összeomlás. Az Istenre hagyatkozás meghozza a gyümölcsét, jó helyen – az Úrnál – tudják magukat a hívők, történjen körülöttük bármi.

Na, ezt nagyon tanulni kell, mert ma valahogy gyakran azt hisszük, hogy a hívőkre nem esik a jeges eső, minden gond elkerüli őket. A „minden jól megy” luxusát tartjuk természetesnek, és ha beborul az ég, már azon töprengünk, hogy ki a hibás. Isten adott rosszat, vagy a mi döntésünk volt mégis elhibázott? Pedig nem min-

den rajtunk múlik, és nem is minden a mi dolgunk. Az viszont, hogy bizalommal forduljunk az Úrhoz, nagy békességet adhat nehéz helyzetekben is.

Mert bizony többféle vihar van. Olyan is akad, amikor Jézus küld be a hajóba, mégis tombolnak a szelek, csattognak a villámok, zúg a zápor. Az Úr azonban nem hagy egyedül a szükség idején, számíthatok rá, hogy közel van a bajban is – mindannyian ismeritek a történetet.

Vannak azonban olyan viharok is, amelyekről igenis tehetünk. Jónást egy ilyen érte a Tarsísba tartó hajón. Az a különös, hogy még ez sem igazán büntetés, hanem inkább jelzés volt. Isten nem agyoncsapja az engedetlen egy villámmal, hanem gondolkodásra készíti a prófétát, és aztán új lehetőséget ad neki, hogy teljesíteni tudja a küldetését.

Vagyis amikor nem stimmel valami, azért nem árt körülnézni, hol is vagyok most: Isten tenyerén, a szívéhez közel, vagy éppen előle iszkolok az ellenkező irányba. Ha valahol elmaradtam az Úrtól az úton, ideje megfordulni és visszamenni hozzá. Olyankor az a legjobb döntés. ■

Missziói pályázat 2021

A Magyarországi Evangélikus Egyház Evangelizációs és Missziói Bizottsága pályázatot ír ki az evangélikus gyülekezetek missziói munkájának támogatására.

Egyházmegyei programra az azt befogadó egyházközség a saját nevében pályázhat, és emellett ők benyújthatnak pályázatot gyülekezeti célra is. Csak önálló jogi személyiséggel rendelkező egyházközség adhat be pályázatot. Pályázni lehet missziói programokra vagy missziói kiadványok megjelentetésének támogatására. Azokat a pályázatokat tudjuk támogatni, melyek hangsúlyosan evangelizációs és missziói tartalmat hordoznak. Az ifjúsági és gyermekmunkát az ifjúsági és gyermekbizottság által kiírt pályázat segíti. A benyújtott pályázatokat az evangelizációs és missziói bizottság delegált tagjai

bírálják el. A pályázati kiírás és a támogatottak listája az *Evangélikus Életben*, az Evangélikus Missziói Központ honlapján és a *Fraternen* is megjelenik. Az eredményről külön értesítést nem küldünk.

Pályázati keret: tizenegymillió-nyolcszázézer forint. Megpályázható összeg: ötvenezer-től kétszázézer forintig. A pályázatok beérkezési határideje: május 31. Kifizetés június hónapban. Pályázni csak hiánytalanul kitöltött hivatalos űrlapon lehet, csak elszámolási határidő előtt megvalósuló programra. Szabálytalanul kitöltött és határidőn túl érkezett pályázatokat nem fogadunk el. Azok a gyüle-

kezetek nem pályázhatnak, amelyek az előző év(ek)ben nem vagy nem megfelelő módon, illetve késvé számoltak el a pályázaton nyert támogatásról. Ha a pályázó a kapott összegről nem számol el, a támogatást vissza kell fizetnie. Az aláírt és lebélyegzett pályázatot e-mailben kérjük beküldeni a következő címre: emmis@lutheran.hu. A pályázat elszámolási határideje: 2021. november 30. Az elszámolás tartalma: beszámoló a megvalósult programról/kiadványról; a pályázati cél megvalósítását igazoló számviteli bizonylatok záradékolt, hitelesített másolatai; a pénzügyi teljesítést (kifizetést) igazoló bizonylatok. Az elszámoláshoz űrlapot nem küldünk. Az elszámolást az Evangélikus Missziói Központba kell elküldeni: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38. ■

Gyászjelentés. „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha.” (Jn 11,25–26) „Ha Te elmégy, mi néma csendben állunk, / Néma csendben, és lehajva fejünk. / Úgy hallgassuk a hegyek kardalát, / Mely szertezengi: mi voltál nekünk... / Hogy csendes voltál, mint a szikla lelke, / De szikla-lélekként laktál velünk.” (Reményik Sándor) A Jézus Krisztus hirdette feltámadás tudatában adjuk hírül, hogy dr. Zsigmondy Árpád Gusztáv evangélikus lelkész, levéltáros életének 91. évében, március 18-án megtért Teremtőjéhez. Búcsúztatása május 11-én 12 órakor a Farkasréti temető főbejárataánál található ravatalozóban lesz. Megemlékezés május 16-án 10 órakor az óbudai evangélikus templomban az istentisztelet keretében. Mottójával és köszöntésével búcsúzunk: „Szolgálat és szeretetben élni akarás:” „Őbenne maradjunk!”

Fiai, Ákos, Szabolcs,
Ábris és családjaik
(e-mail: zsigmondy.csalad@gmail.com)

Láthatóan és hallhatóan evangélikus

Májusi rádió- és televízióműsorok

Erős vár a mi Istenünk! – Az evangélikus egyház félórása a Kossuth rádióban:

- május 10. és 24., 13.30

Istentisztelet-közvetítések a Duna Televízióban:

- május 2., 9.00: Békéscsaba-Erzsébethely (Jamina)
- május 23., 11.00: Várpalota

Istentisztelet-közvetítés a Kossuth rádióban:

- május 30., 10.04: Nagybörzsöny

Evangélikus műsorok a Duna Televízióban:

- május 2., 10.30: Útmutató
- május 16., 10.45: Evangélikus magazin
- május 30., 10.10: Evangélikus ifjúsági műsor
- május 30., 11.00: Evangélikus riportok
- május 3., május 10., május 18., május 26., 5.49: Hajnali gondolatok; ismétlése a Duna World csatornán 7.05-kor

Az adások a Mediaklikk.hu oldalon is megtekinthetők.

Májusi evangélikus műsor a Mária Rádióban

- május 10., 16.35; téma: Lélek és lelkiület.

MÁRIA RÁDIÓ

Apróhirdetés. Új, 715 kg-os, G hangú, díszített harang eladó. Érdeklődni: (+36) 30/728-8161, info@harangontode.hu.

Istenközelben

Világszerte láthatták a huszonhetedik országos ökumenikus szavalóversenyt

A magyar költészet napját 1964 óta ünnepeljük József Attila (1905–1937) születésnapján, és a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium rendszerint április 11. környékén szokta megrendezni Az Úr érkezése elnevezésű országos ökumenikus szavalóversenyt. A jelentkezőknek idén rendhagyó módon kellett „prezentálniuk” versmondásukat: április 9-ig...

FOTÓ: PUSZTAI SÁNDOR / SZON.HU

A vírusveszély miatt tavaly elmaradt a – főként egyházi – középiskolások számára alapított megmérettetés, idén azonban a szervezők már a járványhelyzet ellenére sem akartak lemondani az evangélikus, illetve protestáns költők egyedülálló fórumaként számotartott seregszemléről. Mivel a „jelenléti versmondástól” el kellett tekinteni, a jelentkezők videóra rögzített szavallatokkal nevezhettek be a huszonhetedik versenyre. Az előadások hiánytalanul felkerültek a gimnázium honlapjára (Eklg.hu), így akár minden korábbinál népesebb közönsége lehetett a nyíregyházi versünnepeknek.

A fiataloknak – egy protestáns költő szabadon választott verse mellett – a hagyományoknak megfelelően egy, a szervezők által kijelölt evangélikus költő életművéből választott költeményt kellett előadniuk. A „kötelezőknek” köszönhetően idén a tizenöt éve elhunyt evangélikus lelkész, költő, Jánosz István (1919–2006) lírai életműve kerülhetett reflektorfénybe.

Összesen tíz bátor középiskolás diák vállalkozott a rendhagyó kiállásra, közülük szakmai zsűri választotta ki a három legjobbnak ítélt előadót, illetve előadást.

Néhány év óta az is hagyomány, hogy tanáraikkal egyetemben a versenyt kiíró intézmény tanulói is szavazhatnak, és az általuk legjobbnak tartott – nem helyi – versenyző kapja a mindenképp megtisztelő közönségdíjat. (Idén természetesen a „kossuthosok” is csak online formában adhatták le voksukat az iskola honlapján található űrlap kitöltésével.)

A hivatalos zsűri elnöke a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola főkönyvtárosa volt (*képünk jobb szélén*). Dr. Kührner Éva a Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság élén 2016-ban vette át az elnöki tisztelet az örökös elnöknek választott alapítótól. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legnagyobb múltú művelődési körét 1987 decemberében az a dr. Bánszki István irodalomtörténész (1929–2021)

JÁNOSY ISTVÁN

TEREMTÉS

Először volt, van a Lét
(nevezd, aminek akarod:
Isten, anyag, energia),
az öltött milljom alakot

egymás tükör ellentétéként:
mint anyagnak az antianyag,
mint nőnek férfi, fénynek éj,
s egymással mind kavarganak

harcban és nászban: szenvedély
és béke játszik örökkön itt.
Csókra csapás, tavaszra tél –
minden ragyog, hűl, változik,

s mindenikben kettős a vágy:
egyénné különülni el,
s visszamerülni a nagy Egybe.
Örök spirálon így ível
e kavargás föl a Végtelenbe.

De mégsem a zúr kavarg e térben:
tör magasabbra, célt közelít.
Törvényt a végtelen Értelem érlelt,
s azzal teremti teremtményeit.

alapította újra, aki Nyíregyháza legrégebb, a lutheránus gyülekezet által 1806-ban alapított gimnáziumának is „újjászervezője” lett, miután az evangélikus egyház (1992-ben) visszakapta a Kossuth-gimnáziumot.

Bánszki István 1999. július 1-jéig, nyugalomba vonulásáig vezette az intézményt, és indította közben útjára Az Úr érkezése elnevezésű országos ökumenikus szavalóversenyt, amelynek idejéről a Kührner Éva elnökölte zsűri – az Evangélikus Pedagógiai Intézet magyar nyelv és irodalom tantárgygondozói programjának keretében – az április 13-i szakmai napon döntött.

Azon a napon, amikor dr. Bánszki István – kilencvenkettedik életévében fejezve be földi pályafutását – az Úrhoz érkezett... ■ TPK

A huszonhetedik Az Úr érkezése szavalóverseny végeredménye

1. ANTALICZ ZALÁN (Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium, Miskolc)
2. HERCZKU MÁTÉ (Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium)
3. KECSKEMÉTI LILLA (Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Budapest)

Különdíj: MARTIN PÉTER (Kiskőrösi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium)

Közönségdíj: HORNYÁK LILI (Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnázium)

A megosztó kereszt

Válasz egy cikkre és válaszcikkre

Nagypénteken írom ezeket a sorokat, és próbálom az agyamban kopogtató emlékeket és legutóbbi olvasmányaimat felidézni. Ezek pedig arról szólnak, hogy Krisztus keresztje megosztó is lehet. Általában arról szoktunk – joggal – beszélni, hogy a kereszt összeköt. Összeköt, mert a bűn alá rekesztettséget egyetemes és személyes felszabadításának Krisztus vérével megpecsételt lehetősége összeköt ismerőssel és ismeretlennel, ma élőkkel, korábban éltekkel és majdan élőkkel. Ugyanakkor a kereszt és a keresztről szóló beszéd, mint „kétélű kard”, megoszt, szétválaszt.

Az *Evangelikus Élet* idei 11–12. számában olvasható Homoki Pál írása *Isten, Allah, Jahve – „egyre” megy?* címmel a Berlinben épülő „temegógáról”, amely egyszerre lesz templom, mecset és zsinagóga. Erre válaszolt ugyanebben a számban Galambos Ádám az *Önfeladás vagy megerősödés?* című írásában. Az olvasó számára világos, hogy a két írás mögött a kereszttyéniségről és – áttételesen – a keresztről vallott nézetkülönbség húzódik.

Kizárólagosságot hirdető kereszttyéniség. A templomban elhangzó evangélikus igehirdetés mindig nyilvános. Ezért nevezem meg Endreffy Géza budaörsi lelkészt, akinek egyik prédikációjában hallottam, hogy a világnak (nemcsak az ateistáknak, hanem a világvallások tagjainak, sőt nagyon sok magát kereszttyénnek vallónak is) az a baja a hitvalló kereszttyéniséggel, hogy kizárólagosságot hirdet. Csakhogy így volt ez az *Ószövettség* Istenének megszólalásaiban, majd Jézus Krisztus tanításában, később pedig e kettő alapján az apostoli igehirdetésben, levelekben is!

„*Én vagyok az Úr, nincs más, nincsen isten rajtam kívül! [...] Hadd tudják meg napkelettől napnyugatig, hogy rajtam kívül nincsen más, én vagyok az Úr, senki más!*” (Ézs 45,5–6) „*Jézus így válaszolt: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csak én általam.*” (Jn 14,6) „*...nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének.*” (Ap-Csel 4,12) Csak néhányat idéztem a szinte megszámlálhatatlan ige közül, mely a kizárólagosság jelzi.

A kereszttyéniség kizárólagosságának végső oka Krisztus keresztje. Megoszt-

LÁTVÁNYTÉVŐ: KUEHN MALVEZZI ÉPÍTÉSIRODA

ja az emberiséget hozzá és nem hozzá tartozókra. Ez az élőkre nézve nem ítélet, hanem látlet. Mégpedig pillanatnyi látlet. Ezt azonban a világ nem fogadja el, sértőnek tartja, és a legkülönbözőbb módokon igyekszik a kereszttyéniséget lejártni vagy magához idomítani.

A különbség elsikkasztása. Fontosnak tartom, hogy mi a közös az ember-társammal. Persze nem ugyanaz, ha más felekezetű kereszttyénnel beszélgetek, velem vagyok kapcsolatban, és más, amikor nem kereszttyénekkel. Utóbbiakkal is lehetek persze a világ ezer kérdésében egy véleményen. Ezeknek a kérdéseknek jobbnál jobb világi fórumai vannak: tudományos konferenciák, szakmai publikációk, az ENSZ szakosított szervezetei stb.

A végső, a lélek legmélyebb kérdéseit tekintve viszont azt tapasztalom, hogy minél többet beszélünk arról, hogy mi az, ami összeköt, annál távolabb kerülünk attól, ami elválaszt. Ezt tapasztaltam a lakóhelyemen működő K3 klubban, a keresők, kíváncsiak, kételkedők összejövetelein is. Magukat megkereszteltnek, vallásosnak, de hitüket nem gyakorlók-nak vallók számtalanszor hangoztatták – pedig nem hallották Nachama rabbi véleményét a berlini „temegógáról” –, hogy „sokféle út vezet Istenhez, és mindegyik jó”.

Ahogy milliók és milliók, úgy a keresők, kíváncsiak és kételkedők is ezt olvassák, hallják reggeltől estig, mégpedig a felebaráti szeretet, a másik elfogadása és a tolerancia keretébe foglalva. Így azután nem csoda, hogy a különbség éle tumpul, mint a rossz minőségű késé. Az Isten-ellenes erő és földi alattvalói gondoskodnak az isteni kijelentés radikalizmusának elsikkasztásáról.

Szómágia – a párbeszéd az önfeladás előszobája. Biztosan mindig is voltak szavak, melyeknek az ember mágikus erőt tulajdonított, vagy csak tudat alatt hitt bennük. Manapság ilyen a párbeszéd, idegen szóval dialógus. A berlini kereszttyén, muszlim és zsidó imatereket magába foglaló, épülő háztól a párbeszéd valós és jelképes megvalósulását várják az ötletgazdák, építetők, a lelkes vallási vezetők és hívei.

Az *Önfeladás vagy megerősödés?* című válaszcikkében Galambos Ádám az előzmények között említi az 1986-ban Assisiben összegyűlt vallási vezetők imaalkalmát, melyet a pápa hívott össze. Ezen hét kereszttyén felekezetet, továbbá hinduk, zsidók, muszlimok, buddhisták, szikhek és sintoisták vettek részt. Emlékszem, már akkor megállapítottam, hogy az általam nagyon tisztelt II. János Pálnak nem ez volt a legjobb „húzása”. Azt is mondhatnám, hogy a kereszttyéniségre nézve katasztrófális volt, mint ahogy a későbbi hasonló találkozók is. Miért?

Először is azért, mert semmilyen eredményt nem hozott. Nem szűnt meg a gyűlölet, a harag, az ember ember elleni gonoszsága a világban, sőt tovább növekedett.

Másodszor nagyon emlékeztet arra, amikor Jónás könyvében a vihar alatt mindenki a saját istenéhez imádkozott: „Félelem fogta el a hajósokat, mindegyik a maga istenéhez kiáltott...” (Jón 1,5) Ezzel a keresztyének elfogadták azt a hamis tételt, hogy „vannak, lehetnek más istenek is”.

Harmadszor a keresztyénség nem folytathat sem közös imádságot más vallásokkal, sem nem folytathat vallásközi párbeszédet, mert valójában nem vallás. Erről Kovács László evangélikus lelkész így írt: „A keresztyénség nem egyike a vallásoknak. A különféle vallások hívei az egyetemes kinyilatkoztatásban felismert Istenhez akarnak eljutni. Mi, keresztyének pedig azt valljuk, hogy a Krisztusban megismert Isten jött és jön el hozzánk. Mi nem a »magunk módján« hiszünk, hanem »Krisztus módján«.” (Idézet Garádi Péter K3 című könyvéből.)

Keresem Jézusnál a párbeszédre való készséget és gyakorlatot, de nem találok. Ott van például a samáriai asszony története vagy a házasságtörő asszonyé, beszélgetése Nikodémussal – sehol nincs párbeszéd. Az ember részéről olykor van, de Jézus ezekbe nem megy bele. Ha nagyon sarkosan akarok fogalmazni, akkor azt kell mondanom, hogy Jézus minden találkozásakor „sarokba szorít”.

Ezekből következik a válaszcikk címében foglalt kérdésre – *Önfeladás vagy megerősödés?* – a válaszom: a párbeszéd az önfeladás előszobája, ezért nem találkozunk vele Jézusnál. Ezt látjuk, amikor egyes országok egyházi vezetői az erőlködéstől „sérvet kapnak”, hogy mind teljesebb párbeszédet folytassanak, és a párbeszédben, bizonyítandó saját rugalmasságukat, leveszik a keresztek a templomokról, Biblia-ellenes tanításokat és gyakorlatot engednek meg, és egyes papjaik már a Biblia revíziójáról beszélnek.

Isten megoldása nagypénteken – az ember, az emberiség nyomorúságára – radikális volt. Ez fog sütni a berlini „temagógiából”? Nem hiszem. A kereszt a bűnösöket összehozza, de a megoldásokat szétválasztja: egyik üdvösségre visz, mert Krisztus keresztyéhez kötődik, a másik ezer pedig nem.

■ GARÁDI PÉTER

Néhány mondat a „temegógához”

Tisztelt Galambos Ádám!

Érdeklődéssel olvastam a „temegógáról” szóló cikkeket az *Evangélikus Életben* (2021/11–12. szám).

A 21. oldalon Ön így ír: „A világi hírekben a vallásokat gyakran meglehetősen manipulatíván a terrorizmussal vagy abúzzsal azonosítják. Ez nem mai keletű, elég arra gondolnunk, mit eredményezett, hogy a politikailag és gazdaságilag gerjesztett feszültségeket vallások nézeteinek feszültségeként kommunikálták.”

Ön biztos olvasta Györfi Károly *Keresztyényüldözés a 21. század elején* című könyvét. [A szerző az *Óbudai evangélikus gyülekezet tiszteletbeli felügyelője*. – A szerk.] Eszembe jutott néhány mondata.

„Ma nincs béke, mindennaposak a fegyveres harcok, a brutális, véres események, melyeknek legnagyobb elszenvedői a keresztyének. A kérdéskörrel foglalkozók egy része azt állítja, hogy a konfliktusok kiváltó okai nem a vallási különbözőségekből, hanem sokkal inkább a gazdasági és politikai érdekek eltérésében keresendők. Ennek az állításnak ellentmond a 21. századi keresztyényüldözés szomorú története, statisztikája, mert az egyértelműen azt mutatja, hogy a keresztyéket a különböző országok-

ban a hitükért, vallási meggyőződésükért üldözik, sőt irtják.” (292. oldal)

„Sok országban a keresztyéntelenítés (kiűzés, elűzés) hivatalosan meghirdetett program.” (73. oldal)

„Sok muszlim országban a muszlimról keresztyén vallásra áttérést törvények tiltják, az áttérők akár halálbüntetéssel is számolhatnak. Akire ráfogják, hogy megsértette a Koránt vagy a prófétát, az halálbüntetéssel számolhat. Keresztyén nőket büntetlenül meggyalázhatnak, iszlámra való áttérésre kényszeríthetnek. Rendszeresen támadnak keresztyén településeket, az ott élő keresztyéket megölik, elűzik, házaikat felgyújtják.” (74. oldal)

Mindig örömmel hallom, mikor a világvallások vezetői békés beszélgetéseket folytatnak, csak nehezen tudom elképzelni az együtt imádkozást. Az „oratio oecumenica”-val sokszor imádkozom együtt: „Jézus Krisztusért kérünk... Urunk, hallgass meg minket.” Ezt nekünk, keresztyéneknek bizony „fel kellene adnunk”. Pedig Jézus Krisztus mondta: „Bármit kértek az én nevemben, megadja nektek az Atya.”

Isten áldja meg életét, munkásságát!

DOBÓ JÓZSEFNÉ (Budapest)

ELHUNYT HANS KÜNG, A REBELLIS KATOLIKUS TEOLÓGUS

Életének kilencvenharmadik évében elhunyt Hans Küng svájci római katolikus pap, teológus, egyetemi tanár, a liberális katolicizmus egyik legismertebb képviselője – adta hírül a *National Catholic Register*.

Hans Küng 1928. március 19-én született Surseeben, Svájc Luzern kantonjában. A római Pápai Gergely Egyetemen végzett filozófiai és teológiai tanulmányainak befejezése után 1954-ben szentelték pappá. A második vatikáni zsinat meghatározó teológusa, a római katolikus egyház tradicionalista köreinek éles kritikusa, a világvallások közötti párbeszéd szorgalmazója volt. Noha eltöltötták a katolikus teológia tanításától, papi mű-

ködését nem vonták vissza. 1960–1996 között a Tübingeni Egyetemen dolgozott professzorként és az Ökumenikus Kutatóintézet igazgatójaként; az intézetet az egyetem kifejezetten neki hozta létre. 1996 óta volt professor emeritus. Április 6-án Tübingenben hunyt el. ■

Rejtett kincsek evangélikus kutatója

Százötven éve született Vitális István geológus

A Vitális család megbecsült familia volt egykor a Felvidéken. Az ősök a Liptó megyei Vitálisfaluból származnak. Egyik ősök, Pál a 18. században telepedett le: fia, Sámuel, ügyvéd lett Balassagyarmaton, Pál Felsőszelvényben gazdálkodott, István pedig Nógrád főszolgabírája volt.

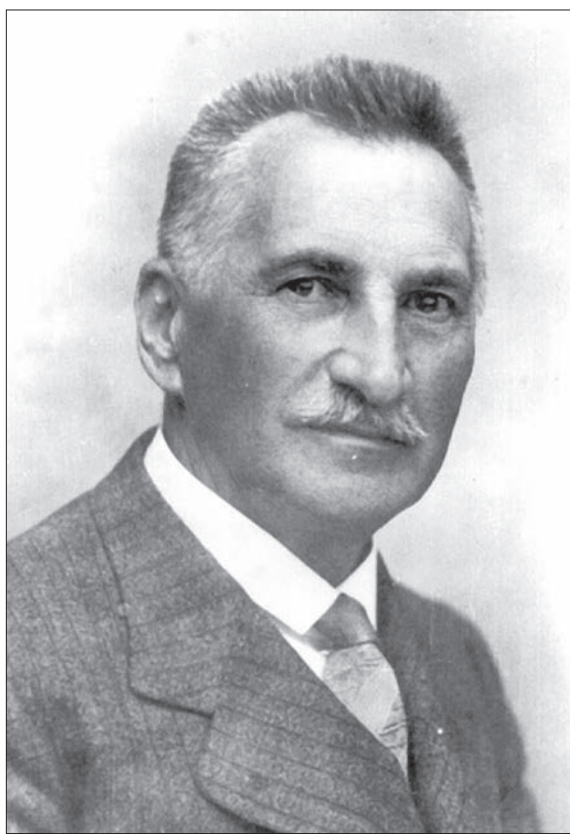
Vitális István tanár, szakíró, geológus és paleontológus 1871. március 14-én ugyan az Orosháza melletti Pusztaszenttornyan született, de ő is sok-sok szállal kötődött a Felvidékhez, hiszen hosszú ideig Selmecebányán lakott.

A budapesti egyetemen szerzett földrajz-termesztudományi szakos tanári diplomát. Az intézményben olyan kiváló szakembert tudhatott tanárának, mint a kor kiemelkedő földrajztudósa, Lóczy Lajos doktor. Vele egy életre szóló szakmai és baráti kapcsolatot alakított ki, s egy ideig tanársegédként is dolgozott a Műegyetemen.

A tehetséges tanítvány 1894-ben került Selmecebányára, s a jó hírnévnek örvendő evangélikus líceum tanára lett. A fiatal pedagógus igen szerette a természetet, kutatta a titkait és a föld rejtett kincseit. Az ezredéves országos kiállításon már önálló hegyvidéki természetrajzi mintagyűjteményével mutatkozhatott be.

Szűkebb pátriájának természetföldrajza, az ország tájai s a nagyvilág egyaránt érdekelték Vitális Istvánt. 1896-ban részt vett a földrajztanárok egyiptomi tanulmányútján, 1901-ben pedig iskolájának támogatásával a kutatók greifswaldi nyári kurzusát látogatta. Tette tehát azt, ami egy igazi tudós tanárhoz illet: tanult, utazott, kutatott és publikált. A *Pallas nagy lexikonjának* első kötete számára megírta az Afrikáról szóló részt, a *Magyar tanárok Egyiptomban* című kötetben pedig Kairót ismertette. Hosszú időn át szakelnöke volt a Selmecebányai Gyógyászati és Természtudományi Egyletnek, 1896-tól szerkesztette annak évkönyveit. Ezekben több kiváló szakdolgozata jelent meg, például a búrokról és hazájukról, továbbá az Al-Dunáról, a Balatonra vonatkozó földrajzi ismeretekről, egyiptomi útvjáról stb. Az 1903. évi kiadvány közli terjedelmes

előadását, melyet a selmeci akadémia ásvány-földtani intézetében tartott *Adatok a Balaton-felvidék bazaltos kőzeteinek ismeretéhez* címmel.

ILLUSZTRÁCIÓ A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT HARMADIK FELELVÉSZÁZADA CÍMŰ KIADVÁNYBÓL

A 20. század elején elkészítette a *Hont vármegye természeti viszonyai* című fejezetet a Borovszky Samu szerkesztette, *Magyarország vármegyéi és városai* című monográfia Hontról szóló kötete számára. Szakszerűen, de egyben népszerűsítő formában megírt tanulmányában többek közt felhívja a figyelmet arra, hogy a természeti viszonyok változatossága Hont megyét „az ország legérdekesebb vármegyéi közé emeli”. Itt található a Selmeci-hegyvidék legmagasabb csúcsa, a Szitnya (1011 méter), akárcsak délen a Börzsönyé, a 939 méteres Csóványos. Ásványos forrásokban is az ország leggazdagabb tájéka ez a kicsiny megye. Itt buzog a „Bori buzgó”, a magyari és szántói mészkőből

előtörő több forrás, a gyűgyi kénes víz, a környék legjobb asztali vize, a szántói gyógyvíz. A megye északnyugati csücske geológiailag is a legérdekesebb része volt a történelmi Magyarországnak, hisz aranyat, ezüstöt és más értékes kincset egyaránt rejtegetett a föld mélye. Az időjárási tényezők szintén változatosak erre.

A selmecebányai evangélikus líceumban Vitális István az intézeti évkönyveket is szerkesztette, illetve sokat publikált is bennük, többek közt megírta Breznik János igazgató életrajzát is. 1903-tól a selmecebányai főiskola adjunktusa lett. 1904-ben doktori oklevelet szerzett, 1911-ben megjelent Budapesten *A Balaton-vidéki bazaltok* című munkája. Közben számos tanulmánya látott napvilágot a *Bányászati és Kohászati Lapokban*. Megírta a gimnáziumi földrajz-könyv első és második kötetét.

1912-ben átvette a főiskola ásványtani tanszékének vezetését, majd 1919-ben a Sopronba áttelepített intézet rektora lett. 1920-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1943-ban pedig rendes tagjává választották.

Vitális István érdemeit hosszasan lehetne még sorolni. Bekapcsolódott az Erdélyi-medence, az Egbell környéki és kárpátaljai szénhidrogén-kutatások földtani felvételeibe, továbbra is tanulmányozta a Balaton környékének földtanát. Legkiemelkedőbb eredményét a szénkutatás terén érte el. Javaslatára több bányát tártak fel, s ő kutatta ki a mátraalji pannóniai fás barnaszénttelepeket.

A neves tudós 1947. november 9-én hunyt el Budapesten. A geológia iránti szeretetét nemcsak diákjaiba oltotta be, hanem családjában is örökül hagyta. Fia, Vitális Sándor, aki 1900-ban még Selmecebányán született, szintén a földtan kiemelkedő művelője lett, miként az ő fia, a fasori evangélikus gimnázium – tavaly novemberben elhunyt – egykori földrajztanára, Vitális György is.

■ CSÁKY KÁROLY
Forrás: *Felvidék.ma*

In memoriam Köhler Julianna

(1934–2021)

Szomorú szívvel, de az örök élet reménységében tudatjuk, hogy Köhler Julianna március 27-én, életének nyolcvanhetedik évében csendesen megpihent. Julika néni 2017-ben Mezőberényért kitüntetést kapott, 2018-ban pedig a Déli Evangélikus Egyházkerület missziói napján kerületi hűségérmeket vehetett át több évtizedes szolgálatáért.

Köhler Juliannát Julika néniként Mezőberényben nagyon sokan ismerték, a Mezőberény I. Kerületi Evangélikus Egyházközségnek gyermekkorától haláláig meghatározó tagja volt.

Mezőberényben járt óvodába, egyházi iskolába, majd leánygimnáziumban folytatta tanulmányait Békéscsabán. Kitűnő tanulmányi eredménye ellenére nem tanulhatott tovább, 1955-ben dolgozni kezdett, a Mezőberény I. kerületi egyházközség munkatársa lett, 1963-ig végezte az oktatást és az egyéb egyházközségi feladatokat (jegyző is volt). Időközben felvették a közgazdaságtudományi egyetemre, tanulmányait azonban édesanyja betegsége miatt abba kellett hagynia. 1970-ben, édesanyja halála után a számviteli főiskolán üzemgazdász-diplomát szerzett. Dolgozott főkönyvelőként, revizorként, főrevizorként; 1977-től okleveles könyvvizsgáló volt.

1981-ben jelentkezett az Evangélikus Teológiai Akadémiára. Már nyugdíjasként, 1986-ban kapott lelkészi diplomát, ordinációját azonban nem kérte, ezért Luther-kabát nélkül végezte szolgálatait. 1991-ben püspöki kérésre Mezőtúron a gyülekezet vezetőjeként szolgált, de a mezőberényi gyülekezet hivatali teendőibe is besegített, hitoktatást vállalt. Mindennapi munkája mellett az egyházmegyei számvevőszék elnökeként is tevékenykedett.

Köhler Julianna életének meghatározó eseménye volt a „málenkij robot”, annak ellenére, hogy kései gyermekként ő tízévesen elkerülte a Szovjetunióba deportálást. Kezdetektől szívén viselte a településről kényszermunkára hurcoltak ügyét. 1986 óta évente megszervezte a deportáltak találkozóját; 2004-ben bányászlámpás emlékoszlopot emeltek az egykori kényszermunkások tiszteletére. Segítségére volt az elhurcoltaknak, családtagjaiknak a kárpótlási kérelmük benyújtásában is.

2007-ben, a málenkij robotból való hazatérés hatvanadik évfordulóján jelent meg *Album azokról, akik 1945–1949-ig jóvátételi munkán szenvedtek Mezőberényből* című könyve két kötetben. Az albummal – mondhatjuk – új műfajt teremtett. Névsor szerint gyűjtötte egybe az elhurcoltak fellelhető életrajzi adatait, visszaemlékezéseik is helyet kaptak a könyvben, illetve röviden a további sorsuk alakulásáról is képet kaphat az olvasó. A második kötet végén a lágeréletet megidéző fotók, versek kaptak helyet. Julika néninek arra is gondja volt, hogy az ötszázhatvan érintett család polcán ott lehessen ez a különleges, „szomorú emlékkönyv”.

A rendszerváltás után a kisiskolások hitoktatója lett, majd 1992 novemberétől Mezőberényben végezte a teljes körű lelkészi teendőket. 1995-ben a gyülekezet megalakulásának kétszázötvenedik évfordulójára nagy munkával sikerült meghívnia a világ minden tájáról több száz berényi gyökerű, a településről elszármazott német evangélikust.

Az egyházközség megalakulásának kétszázhatvanötödik évfordulóján, 2010-ben jelent meg *Történetünk* című könyve, amelyben az egyházközség történetét dolgozta fel az irattári anyagok és jegyzőkönyvek alapján, emléket állítva kedves gyülekezetének, egyben gazdagítva Mezőberény evangélikus helyismereti anyagát. Saját életútját is könyvbe álmódta. Önéletrajza 2014-ben *Velem nem történt semmi* címmel jelent meg. Úgy vélte, hogy könyvei együttesen adnak képet életének minden fontos eseményéről.

Julika néninek mindig gondja volt arra, hogy időseket, fiatalokat támogasson, segítsen. Közismert volt a gyülekezetben, családján belüli segítőkészsége, támogatóként való megjelenése, tanulmányok példaértékű támogatása. Számára érték a család, a tudás, a kutatás, a múlt őrzése volt. Cikkeivel több egyházi lapot gazdagított.

Julika néninek mindig gondja volt arra, hogy időseket, fiatalokat támogasson, segítsen. Közismert volt a gyülekezetben, családján belüli segítőkészsége, támogatóként való megjelenése, tanulmányok példaértékű támogatása. Számára érték a család, a tudás, a kutatás, a múlt őrzése volt. Cikkeivel több egyházi lapot gazdagított.

Családból hozott hite egész életében segítségére volt. Ennek is betudhatóan győzte szerepeit, feladatait, tettekkel, tudással, emberséggel, erővel és kitartással. Soha meg nem ingó hite, Istenhez való hűsége példaértékű.

■ LAZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Búcsú az impresszumtól

Nem, természetesen nem az impresszum fog eltűnni magazinunkból, csupán a nevem nem lesz többé olvasható benne. Elértem ugyanis az „öregségi nyugdíjkorhatárt”. Tény, hogy momentán ez kifejezetten viccesen hangzik a számomra (is?). Másrészt viszont egy ideje én is érzékelem, hogy tagjaim mintha lomhábban követnének, márpedig én még kitaróan rámozdulok minden új(don)ságra. Izgatott kíváncsisággal tekintek hát előre, mert eddig például még nyugdíjas sem voltam...

Az akkor hat A/3-as oldalra nyomott *Evangelikus Életnél* 2001. január 1-jével szegődtem szerkesztőként az Úristen szolgálatába, és ezt egy pillanatra sem bántam meg. A megelőző húsz évben ugyan a szakmai számléltartást bel- és külföldön egyaránt töretlen sikerrel jártam végig a világi médiában (ahová – anno – egy jelíges riportpályázat nyerteseként csöppentem), de Krisztusra találásomat követően számomra nem volt kérdés, hogy az evangélium képviselőjénél nincs értékesebb közszolgálat!

Amikor most hálát adok az Úristen megtartó kegyelméért, tudom, miről beszélek. Mindenkor érezhettem vezetését, és a

feladatokhoz nem csupán erőt, de mindvégig kedvet is adott. És micsoda nagy-szerű munkatársakat! (Komoly kegyelem ez, amivel az Úr – ráadásként – az általam ügyvezetőként negyedik éve igazgatott „református értékadó”, az Európa Rádió kötelékében dolgozó mintegy félszáz munkatárs személyében is megajándékozott.)

Elődömet, a (fő)szerkesztői stafétát nehez szívvel átadó Tóth-Szöllős Mihályt azzal „vigasztaltam”, hogy – ha az Úristen megtart az *EvÉletnél* – a nyugdíjkorhatár elérése után én egy nappal sem maradok tovább munkaviszonyban. „Megvan az ideje minden dolognak” – érveltem a *Prédikátorral*. Meg aztán gyermekeimnek és hitvesemnek is megígértem, hogy türelem, fogunk mi még „társasozni”...

Végezetül bocsánatot kérve azoktól, akiket munkám során megbántottam vagy hanyagoltam (szándékosan biztosan senkit), hadd idézzem Kondor Péter püspök virágvasárnapi képmeditációjának konklúzióját: „Krisztusnak szolgálni: megtiszteltetés.”

Köszönöm, Uram!

■ T. PINTÉR KÁROLY

ORATIO OECUMENICA

Urunk Jézus Krisztus! Te vagy a világ ura, aki minden hatalom mennyen és földön. A hatalmat korlátoztad, mikor emberi formában megjelentél, vállalva a golgotai keresztet. És a húsvéti feltámadás után megváltozott a világ. Ezt nem csak a megváltásban látjuk: abban is, hogy minket, a tanítványaidat már nem barátaidnak nevezel, mint az utolsó vacsorán, hanem testvéreidnek. Hálás szívvel köszönjük, hogy ezzel a tőled kapott biznysággal szólíthatunk meg, és bizalommal hozhatjuk eléd kéréseinket.

Hálásak vagyunk a kikeletért. Eljött az idő, a fák megindultak a terem-tési rend szerint. Látjuk hatalmat az ebben is. Ha lehetséges, hozd el az újraindulást a járvány után. És ha lehet, hozd el a megújulást is, hogy ne ott folytassuk, ahol egykor abbahagytuk.

Kérünk, áldd meg népünket, és add, hogy minél kevesebb áldozata legyen a vírusnak. Adj bölcsességet vezetőinknek, hogy jó döntéseket tudjanak hozni, bármilyen felelősséget adtál is nekik. Áldd meg azokat, akiknek a frontvonalban kell helytállniuk, különösen az egészségügy dolgozóit. Adj még nekik kitarást, erőt, egészséget, hogy békességgel végezhesék szolgálatukat.

Kérünk, vedd kezedbe az iskolák újraindítását, az érettségiket. Másként zajlanak majd, mint ahogyan megszoktuk, de most minden más.

Urunk! Nem gondoltuk volna soha, hogy életünk keretei ennyire megroppanhatnak. Nem gondoltuk, hogy ilyen sokáig tart a járvány – de te mindent kézben tartasz. Minden gondunkat rád vethetjük, mert neked van gondod ránk. Hozzád jöhetünk, ha megfáradtunk, és meg vagyunk terhelve, hogy megnyugvást leljünk. Az elmúlt év bebizonyította, hogy mennyire törekenyek vagyunk. Jó volt hozzád menekülni és békességet találni a kétségeink közt. Most is jó. Hálásak vagyunk ezért. Ámen.

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangelikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu) • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu) • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DAVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangelikus arcképcsarnok (bodaszuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN 5. VASÁRNAP (ROGATE) – LK 18,1-8

Én keresek, Isten megtalál

Mindenki keres valamit. Mi vajon mit, esetleg kit keresünk? Pénzt, nyugalmat, szerelmet, lelki békét, megbecsülést, életörömet, gondoskodást? Mi a keresésünk tárgya? Sokszor kiutat keresünk a problémáink közül. Keresünk gyámolítást, vigaszt a vereségeinkre és veszteségeinkre. Keresünk egy másik embert. Társnak vagy azért, hogy legyen valaki, aki meghallgat. Reménység szerint keressük az Istent. Sokszor keressük bizony saját magunkat, és rengeteg minden mást keresünk, kutatunk, hol lelkesen, hol elfáradva, hol kétségbeesve, talán mindent egyetlen lapra feltéve.

Isten is keres valamit az igénk utolsó mondata szerint, csak kérdés, hogy megtalálja-e. Isten kitartást és hitet keres. Isten téged és engem keres. Az utolsó időket váró keresztényeket szólítja meg az evangélium szava: „De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?” Hitet benned és bennem. Vajon megtalálja-e? A nagy keresési kavalkádban, amikor mindenki önzőn rohan a saját céljai után, élénk áll Jézus, és azt mondja: Állj! Nyugodj meg, én téged kereslek. Azért, mert szeretlek, és mert az enyém vagy. Kulcsold össze a két kezed, és te is megtalálász engem. És ha engem megtalálász, akkor meglesz minden, ami után futsz és vágyakozol. Meglesz a nyugalom, a mindennapi szelet kenyér, a bátorítás, az egészség, a vigasztalás, a kiút és a megoldás, és meglesz az igazság is, amelyet ez a történetbeli szegény asszony kér magának az igénkben.

Nyugalom, minden a helyére kerül. Jézus ebben a példázatban azt akarja megmutatni nekünk, hogy ha egy korrump, semmirekellő, kifejezetten érdekember valaki – mint ez a hamis, lefizethető bíró – is tud jót tenni a má-

sik emberrel, hát hogyan tenne jót velünk a mi mennyei Atyánk!

A döntő kérdés nem az, Isten megmenti-e az övéit, ott és akkor az üldözött keresztény közösséget, ma pedig minket, mert meg fogja menteni. A döntő kérdés az, vajon Jézus tanítványai hűek maradnak-e hozzá a visszatéréséig. A kitartásról szól ez a példázat. A kitartásról a bajban, a kitartásról Jézus mellett, a kitartásról a szüntelen imádkozásban. A remény evangéliuma szólal meg: hogyan segítene rajtunk, és viselné gondunkat Isten még a próbák, a csapások, a küzdelmek ellenére is?! Szeretete nem hagyja, hogy erőnkön felüli terhet kelljen elhordoznunk.

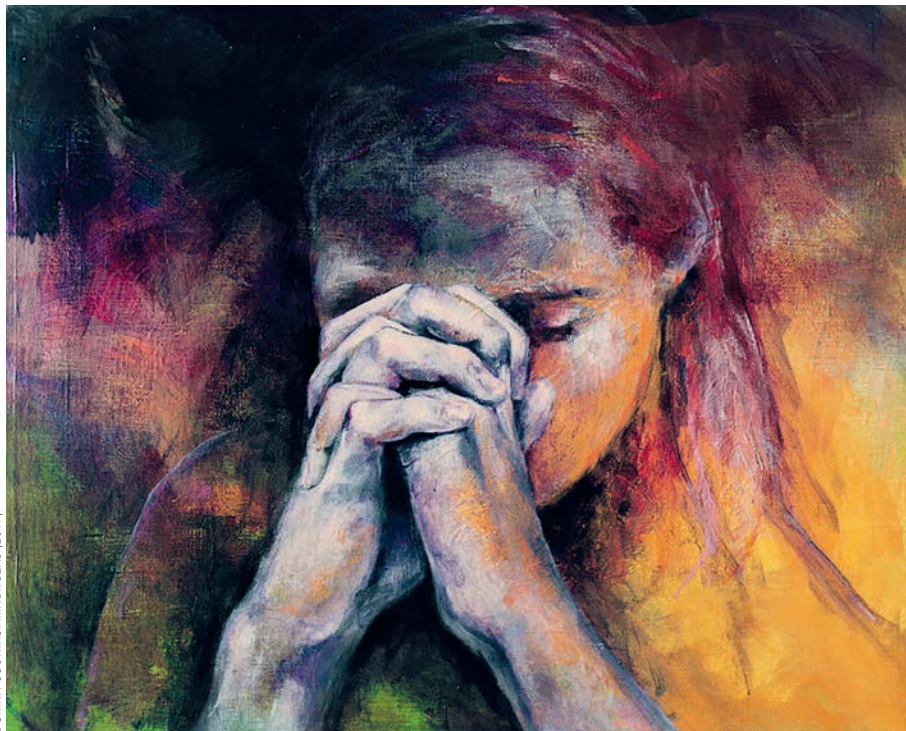
Bizonyosak lehetünk, hogy velünk van Isten. Szól hozzánk, hív magához, és azt kéri, hogy kereséseink között ne feledkezzünk meg a legfontosabbról: Jézus Krisztus kereséséről. Ehhez pedig szervesen hozzátartozik az imádság. Az, hogy megtanuljunk

”

kommunikálni az Úrral, rájövünk arra, hogy ez létkérdés, olyan, mint a táplálkozás vagy a levegővétel, nem lehet nélküle élni. Azt akarja Isten, hogy élő kapcsolat lehessen közöttünk. Tudjunk tőle kérni magunknak és másnak is, és értelem szerint tudjunk megköszönni is.

Rogate vasárnapja a kitaró imádkozó élet örömét és szükségességét tárja elénk.

Ordass püspök visszaemlékezésében olvastam: mikor bebörtönözték, volt, hogy magánzárkába került, volt, hogy másodmagával ült egy cellában, egy alkalommal pedig húszan voltak. Egynéhány katolikus pappal, illetve szeretettel került egy vizsgálati helyiségbe. Egyszer csak belépett az ő, és mondta, hogy menjen, magánkihallgatás következik. „Míg én oda voltam

DORINA COSTRAS: IMÁDKOZÁS (2017)

– írja Ordass –, ez a huszonvalahány katolikus pap az egész vallatásom ideje alatt együtt, letérdelve imádkozott, hogy meg ne tudjanak törni. Kitarítottam.”

Az imádságnak ereje van. Talán fel sem tudjuk fogni, hogy mekkora. Annak is, amelyet legbelül, a belső szobánkban mondunk el, talán félve, hogy Istenen és rajtunk kívül más meg ne hallja, és ereje van a közös imának is. Lényeg, hogy őszintén, tiszta szívből szóljon, és az Isten, az igaz bíró meghallgat minket. Tartsunk ki, testvérek, az imádkozásban!

■ HOMOKI PÁL

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük, hogy te velünk vagy, mi pedig bármikor megszólíthatunk. Add, hogy kitarók legyünk a hitben, buzgók az imádságban, erősek a melletted való megállásban! Ámen.

Neked

Magyarországon is megjelent a fiataloknak szóló interaktív Biblia

Kétéves előkészítő munka után több hazai keresztény szervezet, a Harmat Kiadó, a Magyar Bibliatársulat, a Kálvin Kiadó, az Ifjúságépítők és a Fiatalok Krisztusért Alapítvány összefogásával Magyarországon is megjelent az angol nyelvterületen 2019-ben az év Bibliájának választott, kimondottan a fiatal olvasókat célzó kötet Biblia neked címmel. A rendhagyó interaktív kiadás eredeti változata angol fejlesztés nyomán, egy több mint ezer fiatal körében végzett felmérés eredményének felhasználásával jött létre.

A hazánkban a Magyar Bibliatársulat revidált új fordításának (RÚF 2014) szövegével megjelent kiadvány kreatív dizájn-elemeket, rövid tematikus összefoglalókat, QR-kódokat, videólinkeket, letölthető piktogramokat, felkészültséghez alkalmazkodó olvasási terveket és számos, a megértést és elmélyülést segítő online és offline segédanyagot tartalmaz.

A bibliavásolás új megközelítésének és a nyomtatott forma online felülethez való kapcsolásának köszönhetően a kötetnek Kárpát-medence-szerte fontos szerepe lehet az ifjúság körében az evangélium terjesztésében, az új típusú ifjúsági bibliakutatásban. Hivatalosan március 19–20-án, a kétnapos országos online ifjúsági vezetőképző konferencia keretében mutatták be ezt az elsősorban a tizenhárom–tizennyolc éves korosztály számára készült, hazánkban egyedülálló interaktív kiadványt.

A kiadványban a kiegészítő szövegek fordítása során a bibliahűség mellett kiemelt figyelmet kapott a felekezeti köziség is. A *Biblia neked* kötet a kreatív és interaktív megközelítés révén aktívabb bevonódással is segíteni kívánja a fiatalokat a Szentírás megértésében és a bibliai üzenetekben való elmélyülésben. Ennek eszközei többek között a bibliai könyvek elején a fiatalok olvasási szokásaihoz igazodó, megértést segítő bevezetők, bibliavásolási tervek, kérdések, az adott korban való elhelyezést segítő idővonalak, valamint fontos információk a nehezebben érthető témákról. A jegyzeteléshez és rajzoláshoz alkalmas kreatív felületeket is kínáló lapon több száz interaktív, elgondolkodtató feladat is található, amelyekkel a gyakorlatba is átültethetők az olvasottak.

„A Bibliában Jézus Krisztus életéről négy »célcsoportnak« négy eltérő megközelítésű evangélium található, ezért ne

csodálkozunk azon, hogy kétezer évvel később még inkább szükség van arra, hogy a teljesen más platformokon aktív

feldolgozó, rövid videók is segítenek a Szentírás mai életben való alkalmazásában és olyan aktuális problémák feldolgozásában, mint például az aggodalom és a szorongás, az önbántalmazás, a fájdalom és a szenvedés vagy akár a bölcs döntéshozás. Ezeket a hazai kiadáshoz magyar fiatalok közreműködésével forgatták újra a készítők.

„Minden egyházi kiadó számára komoly feladat, hogy az ifjúságot meg tudja

FOTÓ: HARMAT KIADÓ

fiatalok számára egyedi és sajátos megközelítésben tudjuk közel hozni a Szentírás üzenetét” – mondta el a kötet megjelenése és az összefogás jelentősége kapcsán dr. Herjeczki Kornél, a Harmat Kiadó igazgatója. Mint fogalmazott: a koronavírus-járvány miatti bizonytalan élethelyzet sok kérdést vet fel a fiatalokban is. Bár a bibliavásolás „könyvhöz kötött”, az újfajta megközelítés és az online tartalommal való integrálás segítheti a fiatal generációt a Bibliában való elmélyülésben és a válaszok megtalálásában.

A kiadványhoz kapcsolódó honlapon az újszerű bibliatanulmányozáshoz segítséget nyújtó, szabadon letölthető digitális segédanyagok – például a csoportos ifjúsági munkában is használható kreatív eszközök, a közösségimédia-élményre asszociáló, kivágható piktogramok, poszterek – is elérhetők. Valamint QR-kódokkal behívható, változatos témákat

szólítani. Ez a projekt nemzetközi szinten is fiataloktól indult ki, és a hazai összefogásban is kulcsszerepük van a fiataloknak, akik sajátjuknak érezve a kiadványt tervezetten beépítik az ifjúsági munkába. Ezért is különösen örömteli, hogy részt vehettünk a projektben, a mi bibliai szövegünkkel jelent meg ez az ifjúsági Biblia” – mondta Pecsuk Ottó, a Magyar Bibliatársulat főtáskára. Kiemelte: mivel ez a korcsoport inkább a digitális térre fókuszál, nagyon fontos számukra, hogy a kiadványokban, amelyeket a kezükbe vesznek, legyen valami szokatlan, kreatív, ami ebben a kötetben rendhagyó módon valósult meg.

Bár a *Biblia neked* elsődleges olvasóközönsége a már templomba járó vagy hívő családból származó fiatalok köréből kerül majd ki, a kiegészítő tartalmak miatt a fiatalok jóval szélesebb rétegéhez is eljuthat.

Forrás: IVK

MENNYBEMENETEL ÜNNEPE – JN 20,16–18

Mi változott?

Minden megváltozott. Nagypéntek hatalmas, faltól falig pofonként érte őt, érte őket. Már az első éjszakan megértette, hogy a „rég élet” bármelyik pillanatban visszatérhet hozzá. Nem lesz más választása.

A Jézussal töltött idő ideig-óráig áttemelte egy másik valóságba, ahol nincsen kényszerítő ereje a gyengéssel szembeni erőszaknak, a szegény ember mindennapi nyomorral vívott küzdelmeinek, a testi-lelki abúzus gyilkos gyötrelmének. Ebben a kis időben számított a gyógyulás ereje a saját bűnével szemben, a méltóság és a szabadság ereje a közösség bűneivel szemben. De utána hamar kijózanodott, már az első, rémálmokkal terhes éjszakan...

Máté is álmodott: egy római érmekkel teli, hatalmas ládába dobták, amelyből hiába próbált kimászni, egyre csak süllyedt a pénzdarabok között. János, aki szinte gyerek még, álmában többször azt kiabálta, hogy „bocsáss meg nekik...” Mária úszott a hideg verejtekben, Jakab pedig, az Úr testvére görcsös fejfájásra panaszkodott.

De neki most az a Jézus nélküli, „rég élet” fájt a legjobban, amely már gyógyulásnak indult, emberi léte kezdett formálódni, most pedig mások mégis úgy döntöttek, hogy ehhez nincsen joga – nincsenek tündérmesék, nincs új kezdet, sem megtérés, sem békességes élet, sem békességes halál. Lassan értette meg a lényegét:

Nem változott meg semmi. A világ rendjén nem változtat semmi. Róma egyszerűen belelépett a közösségükbe, ahogyan évtizedek óta gyalázza az egész zsidóságot is (mert velünk „mindig csak a baj van” – vágják az arcunkba görögül vagy latinul) – és ez most már így is marad, valószínűleg évszázadokra, örökre... Heródes parázna nemzetségét igazolja majd a nádszállként hajladozó tömeg, és a jeruzsálemi papok is megerősödhetnek szentséges fontoskodásukban az imádság háza körül.

”

Most pedig marad egy sírhely és a temető kert csendje? Marad néhány szívben élő mondat a nagy tanításból a kedves rabbitól?

PIETRO CANDIDO: NOLI ME TANGERE (16-17. SZÁZAD)

Mária, valami végleg megváltozott! Ilyen egyszerűen. Ilyen váratlanul. Ilyen abszurd módon. Ilyen természetesen.

Mária, ne érints! Tudom, hogy mit jelent neked az illatos kenet emléke, a kezded és a hajad érintése feltört lábaimon. Azt is tudom, hogy a kereszt alatt állva hogyan remegett a kezded, hogy megérintsd, és megsimítsd a homlokom. De most úton vagyok. Úton vagyok tőletek, tőled – a sorsoddal, a régi életed árnyaival és az ajándékba kapott méltóságod, békességed minden konfliktusával és reményével az Atyához. Ha majd sorsod útján te is megérkezel oda, ott vár ránc a viszontlátás ölelése...

Mária, ne szólíts többé Mesternek – akinek nincsen más lehetősége, mint hogy az igaz szavak és az igaz szeretet igéjével szívekbe és könyvekbe írja próféta-ságát és bölcsességét! Nem rabbi vagyok többé, hanem testvér. Testvér az Atya házában, aki gondol veletek,

imádkozik veletek, megosztja önmagát veletek. Testvér az Atya világában, aki együtt él veletek – minden napon, a világ végezetéig.

Mária, neked mondom ezt most, először a nővérek és fivérek közül: az én Istenem a te Istened, az én Atyám a te Atyád.

És Mária szíve és szavai megteltek angyali örömmel és erővel, mert végleg megértette: nincsen semmi, ami megváltoztathatatlan.

■ KORÁNYI ANDRÁS

Imádkozunk! „Bizzál, ügyed az Istené, / Ne félj, hogy porba ejtené / Drágán megváltott népét! / Ő rendel segítőt melléd, / Ki vészben, viharban megvéd / Téged és szent igéjét. // Téged kérünk, mi Krisztusunk, / Mivel mi csak benned bízunk. / Segíts szent neved által; / S mint hű nyájad, akkor neked / Vígán mondunk dicséretet / Örök hálaadással.” (EÉ 260,2.4)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 9.) *Az örök Isten a te menedéked...* 5Móz 33,27a (Lk 1,50; Lk 11,[1-4]5-13; 1Tim 2,1-6a; Zsolt 1) Amikor körülvesz a bizonytalanság, a szenvedés és a gyász – és a járvány miatt ez most mindannyiunk körül csapkod –, akkor emlékezzünk Isten ígéreterre: ő minden bajban menedékünk lesz. Azt ígéri, hogy ott a belső szobádban, ahová imádkozni vonulsz vissza, ott lesz veled, átölel és vigasztal. A vasárnap az ünnep napja, a találkozás napja, amikor az ő közösségében megtapasztaljuk biztonságos szeretetét és erejét, feltöltődünk, hogy a hét többi napján ebből merítve legyünk követei a világban.

Hétfő (május 10.) *[Krisztusban] van a bölcsesség és ismeret minden kincse elrejtve.* Kol 2,3 (Péld 1,7; Mk 1,32-39; Péld 27,1-7) Ádám és Éva olyan tudás után sóvárogtak, amelyet Isten nem szánt nekik, és mi, emberek, mai utódaik is a tudást hajszoljuk, a bölcsességet, az ismeretet, akár valódi tudományról legyen szó, akár az interneten összeszedhető „bölcsességről”. De ez nem tesz minket boldoggá, ettől nem leszünk megelégedett emberek. Az igazi bölcsesség és ismeret Jézusban tapasztalható: hogy Isten szeret, hogy nem hagy egyedül, hogy mindig velünk van, örömeinkben és bánatunkban egyaránt. Ez az a tudás, amely boldoggá és megelégedetté teszi az embert.

Kedd (május 11.) *Íme, az Úr, a te Istened az ég és az egeknek egei, a föld és minden, ami rajta van.* 5Móz 10,14 (Jel 14,7; Mk 1,32-39; Péld 28,12-28) Az ember egyre távolabb bolygókat látogat meg, most épp a Marson vannak kutató űrhajók, és ha így folytatódik, akármeddig is eljuthatunk – csak azt nem szabad elfelejteni, hogy minden az övé, minden Isten alkotása. „Az Úr az ég [...] és a föld és minden, ami rajta van.” Ez egyfelől figyelmeztetés, hogy akármennyire is szeretné az ember elhagyni Isten birodalmát, soha nem sikerülhet neki; másrészt ígérlet, hogy bárhová megyünk, akár itt a Földön, akár a csillagokon túl, mindenhol a szerető Isten vár minket.

Szerda (május 12.) *Az iránta való bizalmunk pedig azt jelenti, hogy ha bármit kérünk az ő akarata szerint, meghallgat minket.* 1Jn 5,14 (Zsolt 91,1-2; Mk 9,14-29; Péld 29,1-18) Bárhol vagyunk, az övéi vagyunk – és ha ezt nem félelemmel, hanem örömmel és bizalommal fogadjuk, akkor hagyatkozunk rá. Ha már úgyis az ő felségterületén járunk, akkor engedjük, hogy ő munkálkodjon az életünkben, és formáljon minket. Van Isten országának egy ritmusa, egy dallama, amely – minél erőse-

ben bízunk Istenben, minél erősebben kapaszkodunk bele, annál jobban – átjárja az életünket. Ha Isten országa szerint élünk, akkor kéréseink is belesimulnak az ő akaratába.

Csütörtök (május 13.) *Amikor együtt voltak, megkérdezték tőle: Uram, nem ebben az időben állítod helyre Izráel országát? Így válaszolt nekik: Nem a ti dolgotok, hogy olyan időkről és alkalmakról tudjatok, amelyeket az Atya a maga hatalmába helyezett. Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek...* ApCsel 1,6-8 (Zof 3,19b; Lk 24,[44-49]50-53; ApCsel 1,3-11; Zsolt 47) Ha felismerjük, hogy ő van ott mindenben, hogy az övé a teljes világmindenség, hogy Jézusban van az igazi bölcsesség, hogy meghallgat minket, akkor erőt ad nekünk, és elküldi Szentlelkét, hogy tanúskodhassunk szeretetéről, hirdessük azt, amit megtapasztaltunk, megtanultunk róla. Sokkal kényelmesebb lenne, ha máris eljönne az országa, és mindenkinek nyilvánvaló lenne az ő dicsősége – de egyelőre úgy látja jónak, hogy rajtunk keresztül mutassa meg hatalmát és szeretetét.

Péntek (május 14.) *Az Úr a mennyben állította fel trónját, királyi hatalmával mindenben uralkodik.* Zsolt 103,19 (Jel 19,6-7; Jn 18,33-38; Péld 30,1-19) A trónja a mennyben van, de hatalma az egész világra kiterjed. Akkor is ő az Úr mindenben, ha ezt nem érezzük, ha életünk mélységekbe sodort, vagy éppen olyan történeteket élünk meg, amelyek korábban elképzelhetetlenek voltak. Ő mindig velünk van, és kezében tartja a sorsunkat. Ő, a mindenek Ura odafigyel a mi életünkre is, és egy pillanatra sem veszít minket szeme elől. Nem látjuk őt, se mennyei trónját, de megtapasztalhatjuk szeretetét és gondoskodását mindennap. Utat épít, csodákat készít, megtartja az ígérezeit, ő a fény a sötétségünkben, a vigasztaló hang elveszettségünkben.

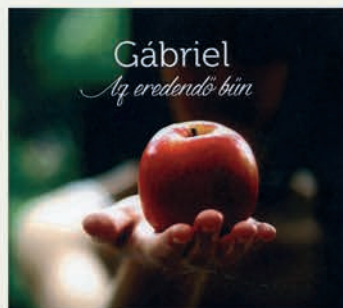
Szombat (május 15.) *Az Úr pedig irányítsa szíveteket Isten szeretetére és Krisztus állhatatosságára.* 2Thessz 3,5 (JSir 3,26; Jel 4,1-11; Péld 31,1-9) Annaira sok minden terelheti el a figyelmünket Istenről! Munka, család, szabadidő, a veszélyérzet és a veszteség, amelyet a járvány magával hoz. Örömeink és bánatok, bármi. Akkor tudjuk a fókuszot Isten szeretetén tartani, ha maga Isten is segít ebben, mi pedig engedjük, hogy segítsen. Az Istenhez kapcsolódásban nem segít az ember igazság- és tudáskeresése, nem segít a kíváncsiságunk, nem segít semmi emberi erőfeszítés. Egyedül akkor tudunk Istennel közösségekben maradni, a szeretetére figyelni, ha ő maga vezet és irányít minket. Isten vágyik arra, hogy elfogadjuk vezetését, és megtapasztaljuk a közösséget, amelyet készít nekünk.

Cantate heti kedvezmény!

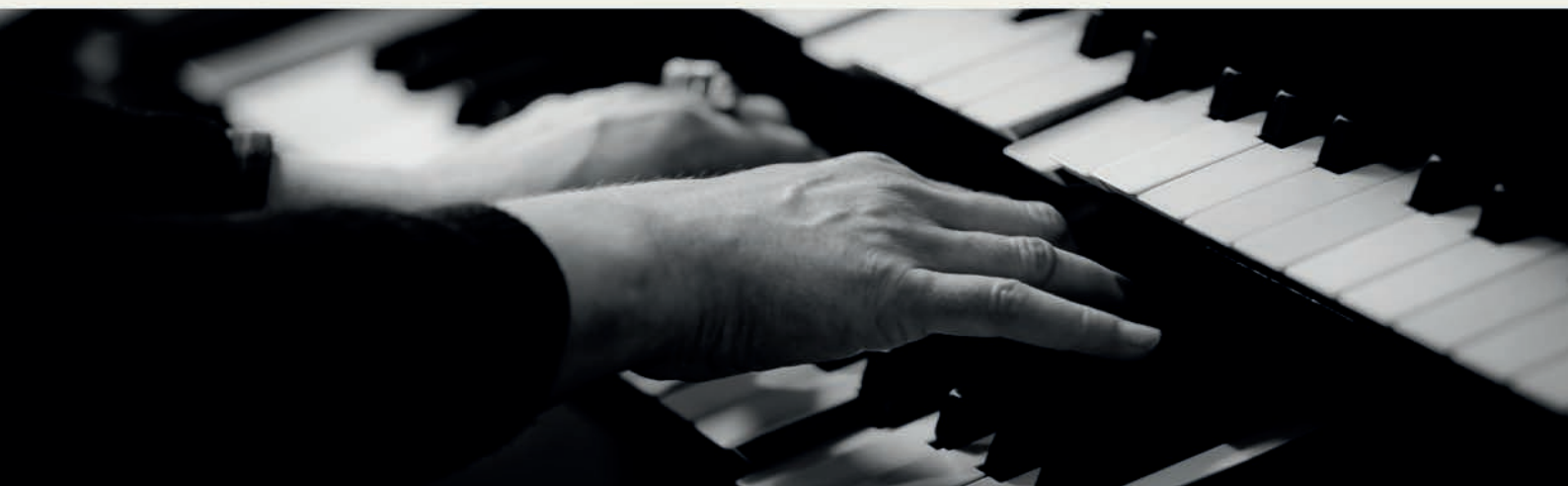
Május 2–9. között

20% kedvezménnyel kaphatók

a Luther Kiadó egyes zenei kiadványai, CD-i.

Az akciós termékekről bővebben olvashat a Luther Kiadó honlapján és Facebook-oldalán.

1% LÉLEKKEL, ISMERETTEL

Egyházi 1%-os felajánlásod mellett
civil 1%-oddal támogasd az
**EVANGÉLIKUS SZERETETOTTHONOK,
NEVELÉSI-OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK
VAGY GYÜLEKEZETEK ALAPÍTVÁNYAIT.**

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

Technikai
szám: **0035**

CIVIL

egyszazalek.lutheran.hu

